

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

E. Nükhet ÇETİN

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ
DIŞ TİCARETİ VE TÜRKİYE'NİN AB'YE UYUMU

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Önder OKUMUŞ

İktisat Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2005

İÇİNDEKİLER

TABLolar	v
GRAfİKLER ve ŞEKİLLER	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	ix

GİRİŞ

1. TARIM ALANINDAKİ YENİ GELİŞMELER VE ORGANİK TARIM	3
1.1. Organik Tarımın Tarihçesi ve Organik Ürünler Talebinin Gelişimi	5
1.2. Organik Tarımın İlkeleri	6
1.3. Organik Tarım Sisteminin Avantajları	8
2. DÜNYADA ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ	9
2.1. Dünyada Organik Tarım Ürünleri Ticaretinin Boyutları	9
2.2. Organik Tarım Alanında Faaliyet Gösteren Uluslararası Kuruluşlar	15
2.2.1. IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements - Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu)	15
2.2.2. OTA (Organic Trade Association- Organik Ticaret Birliği)	17
2.2.3. FAO (Food and Agriculture Organisation of the United Nations – Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü)	17
3. TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIM	18
3.1. Üretilen Organik Ürün Çeşitleri	18
3.2. Organik Ürün Üretim Alanı ve Üretici Sayısı	20
3.3. Organik Ürün Üretim Miktarı	22
3.4. Türkiye’de Organik Ürünlerin Üretim Sistemi	24
3.5. Türkiye Organik Ürünler İç Pazar Talebi	26
3.6. Türkiye Organik Ürün İhracatı	27
3.7. Türkiye’de Organik Tarım Ürünleri Ticareti Yapan Firmalar ve Bölgesel Dağılımı	34

4. AB ‘DE ORGANİK TARIM SİSTEMİ VE TÜRKİYE’NİN AB’YE UYUMU	36
4.1. Avrupa Birliği’nde Organik Tarımsal Üretime Yönelik Yasal Yapı	41
4.2. Çeşitli Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Organik Tarımla İlgili Verilen Devlet Destekleri	43
4.3. AB’ye Yeni Üye Olan Ülkelerde Organik Ürünler Verilen Destekler	46
4.4. Avrupa Birliği Ülkelerinde Organik Ürün Fiyatlandırması	49
4.5. Türkiye’de Organik Tarım Düzenlemeleri	50
4.5.1. Organik Tarım Mevzuatı	50
4.5.2. Kontrol ve Sertifikasyon	51
4.6. Türkiye’nin Avrupa Birliğine Uyum Durumu	52
4.7. Yasal Düzenlemeler Ve Kurumsal Yapılanma	53
SONUÇ	56
KAYNAKÇA	58
EKLER	
Ek – 1 : Organik Tarım Kanunu	70
Ek – 2 : Organik Tarım Yönetmeliği	77
ÖZGEÇMİŞ	142

TABLolar

Tablo 2.1.	Organik Üretime Ayrılan Sahalara Göre Kıtaların Payları.....	11
Tablo 2.2.	Dünyada Organik Tarımda Önde Gelen Ülkeler (1000 ha).....	12
Tablo 2.3	Tüm Dünyadaki Organik Gıda Satışları (1996-2000).....	14
Tablo 3.1	Türkiye’de Yıllara Göre Organik Ürün Sayısı, Üretici Sayısı, Üretim Alanı ve Üretim Miktarı	20
Tablo 3.2	Türkiye’de Organik Ürün Üretim Miktarı (ton) (1999-2003).....	24
Tablo 3.3.	Yıllar İtibariyle Türkiye Organik Ürün İhracatı.....	29
Tablo 3.4.	Yıllar İtibariyle Ülkelere Göre Türkiye Organik Ürün İhracatı (M: Miktar: Ton, D: Değer: 1000 \$).....	30
Tablo 3.5	Türkiye’nin Organik Ürünler İhracatı (M: Miktar: Ton, D: Değer: 1000 \$).....	34
Tablo 4.1	Başlıca AB Ülkelerinde, Toplam Tarım Alanı (Ha) ve İşletme Varlığında (Adet) Organik Alan ve İşletme Oranları (%).....	39
Tablo 4.2	AB’de, Toplam Organik Tarım Alanı (Ha) ve İşletme Sayısında (Adet) Başlıca Ülkelerin Payı (%) (2000).....	40
Tablo 4.3	AB’de, Toplam Organik Tarım Alanı ve İşletme Sayısındaki Gelişmeler.....	40
Tablo 4.4	AB’de Organik Tarım Alanı ve İşletme Sayısı.....	41

GRAFİKLER VE ŞEKİLLER

Grafik 2.1.	Organik Üretime Ayrılan Sahalara Göre Kıtaların Payları.....	12
Grafik 2.2.	Dünyada Organik Tarımda Önde Gelen Ülkeler	13
Grafik 3.1.	Türkiye’de Üretilen Organik Ürün Çeşidi (1996-2003).....	20
Grafik 3.2.	Türkiye’de Organik Ürün Üretim Alanı (1996-2003).....	22
Grafik 3.3.	Türkiye’de Organik Ürün Üreten Üretici Sayısı (1996-2003).....	22
Grafik 3.4.	Türkiye’de Organik Ürün Üretim Miktarı (1996-2003)	25
Grafik 3.5.	Yıllar İtibariyle Türkiye Organik Ürün İhracatı	30
Şekil 3.1.	Organik Ürünlerin Üretim Sistemleri.....	26

ÖZET

Bu çalışmada, son yıllarda tarımsal üretimde, yeni bir üretim yöntemi olarak kabul edilen organik tarım üretimi araştırılmıştır. Organik tarım ürünleri pazarının dünyada ve Türkiye'deki durumu incelenmiştir. Ülkemiz organik tarım ürünleri ihracatı için önemli bir pazar olan Avrupa Birliğindeki ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler ile Avrupa Birliği ile Türkiye'nin uyum durumu incelenmiştir.

Birinci bölümünde; organik ürünler talebinin gelişimi, organik tarım ilkeleri ve sistemin avantajlarını incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; dünyada organik tarım ürünleri ticaretinin boyutuna değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise organik tarım ürünlerinin Türkiye'deki üretim miktarları, üretim alanları, iç pazar talebi, ihracatı incelenmiştir. Çalışmanın son kısmında ise Avrupa Birliğinde organik tarım incelenmiş, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler karşılaştırılmıştır.

ABSTRACT

In this study, organic agriculture production that has accepted a new production method in recent years is researched. And organic agricultural products market is analyzed in the world and Turkey. And also, legal regulations about the organic agricultural production in Turkey and European Union is compared because of the European Union is the most important export market for Turkey.

In the first section, development of organic agriculture product's demand, organic agriculture's principles and advantages of this system has been analyzed. In the second section of this study, the dimension of world organic agriculture product's trade has been mentioned.

In the third part, organic agriculture product amounts, production areas, market and market demand in Turkey has been researched. In the last part of the study, the organic agriculture system in European Union has been mentioned and legal regulations of organic agricultural products have been compared between European Union and Turkey.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezime başladığım günden itibaren her türlü bilgi ve kaynaklarından yararlandığım, tez çalışmam boyunca, tezin yönlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında çok büyük desteğini gördüğüm danışman hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Önder OKUMUŞ'a, çalışmam boyunca bilgi ve desteklerini sunan sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞANLI'ya, her zaman bana maddi ve manevi yönden destek sağlayan anne ve babama; kardeşim Neylan ÇETİN'e ve eşim K.Taner ATAÖĞLU'na;

Sevgi ve saygılarımla sonsuz teşekkür ederim..

GİRİŞ

Dünya nüfusunun hızlı artışı ve sanayileşmedeki gelişmeler insan ve çevre sağlığı konusunda birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların en önemlilerinden birisi tarımda üretim artışını sağlamak amacıyla çok çeşitli kimyasalların yaygın bir şekilde kullanılmasıdır. Bu uygulama tarımsal verimliliği artırırken; gerek kullanılan sentetik kimyasal ilaçların tarımsal ürünlerde neden olduğu kalıntılar, gerekse sentetik mineral gübrelerin yer altı sularına karışarak içme sularında meydana getirdiği olumsuzluklar ile insan sağlığında ciddi tehditler oluşturmaya başlamıştır.

Son yıllarda özellikle sebze ve meyve üretiminde kullanılan hormonlar, ürünlerde verim artışının yanı sıra yoğun kimyasal gübreleme ve kimyasal ilaçlamalar sayesinde lekesiz güzel görünümlü ürünler meydana getirmektedir. Bu tür kimyasalların başta kanser olmak üzere bir çok hastalığa neden olduğu unutulmamalıdır.

Organik tarım, organik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas itibariyle sentetik kimyasal ilaçlar ve gübrelerin kullanımının yasaklanması yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini arttırma, üretimde miktar artışını değil ürünün kalitesinin yükseltilmesini amaçlayan bir üretim şeklidir.

Günümüzde organik tarım, artık tüm uluslar arası kuruluşlarca yeni üretim yöntemi olarak kabul görmekte ve programlarında yer almaktadır. Birçok gelişmiş ülkede ise, bozulan dengeler sonucu ortaya çıkan hastalıklar etkisinde tarımsal politikalar, üretimlerini zamanla tamamen organik üretime dönüştürecek politikalar şekline gelmektedir. Bu ülkelerde bugün yalnızca geçiş hızı tartışılmakta, ülkelerin en büyük kimyasal girdi ve zehirli ilaç üreten sanayileri geliştirmekte olan ülkelere yüksek bedellerle sattıkları, bu girdilerin kendi ülkelerinde organik üretime geçilmesi halinde olumsuz etkileneceğini savunarak; ülkelerin daha uzun zamanda kademeli olarak organik üretime geçmesini, fakat insanların sağlıklı beslenmesi yönüyle de dünyanın neresinde organik gıda varsa alınmasını önermektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de organik tarımın mevcut durumu ve AB ile uyumu ele alınmıştır. Ayrıca dünyadaki gelişmeler ve Türkiye organik ürün dış ticaretinde önemli bir paya sahip olan Avrupa Birliği ülkelerindeki organik ürün üretim ve talebine değinilmiştir. Türkiye’deki organik tarımla ilgili yasal düzenlemeler incelenmiş ve Avrupa Birliğindeki yasal düzenlemelerle karşılaştırılmıştır. Avrupa Birliği’ne üye olan ülkelerdeki organik tarım için verilen desteklemeler açıklanmıştır.

Giriş Bölümünde organik tarım üretimi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. 1. Bölümde ise tarım alanındaki gelişmeler, organik tarımın gelişimi ve tarihçesi ile organik tarım sisteminin avantajlarından bahsedilmektedir. 2. Bölümde Dünyada organik ürün ticaretinin boyutları incelenmiş, dünyadaki organik tarım üretimi yapan ülkeler ve uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlar hakkında bilgi verilmiştir. Türkiye’de organik tarım ürünleri üretimi, ihracatı ve Türkiye’de organik tarım ürünleri ticareti yapan firmalar ile ilgili bilgiler 3. Bölümde anlatılmıştır. 4. Bölümde ise AB ‘de organik tarım sistemi ve Türkiye’nin AB’ye uyumu, AB’deki organik tarım ile ilgili yasal yapı, Türkiye’deki organik tarım ile ilgili düzenlemeler incelenmiştir.

1. TARIM ALANINDAKİ YENİ GELİŞMELER VE ORGANİK TARIM

Geleneksel tarım, birim alandan en yüksek verimi elde etmeyi amaçlamış, bu sebeple üretime yönelik plan ve programlar, araştırmalar ve desteklemeler daima verimi ve üretimi destekleyici yönde olmuştur. Örneğin yüksek verimli çeşitler ve kaliteli tohumluğa önem verilmiş, çeşitli gübre ve dozlarının verimi artırıcı yöndeki etkileri incelenmiş, hastalık ve zararlılarla savaşta daha etkili ilaçlar araştırılmış, farklı sulama yöntem ve dozlarının üretimi artırmadaki rolü üzerinde durulmuş, insan işgücü yerine yakıt enerjisinden yararlanma yaygınlaşmış ve bütün bunların uygulanması içinde makineler geliştirilmiştir (Kurtar ve Ayan, 2004, s.13).

Sayısal (kantitatif) verim ve üretim artışının yanı sıra, arada bir gündeme gelse bile ürün kalitesinin iyileştirilmesi, üretim girdilerinin azaltılması, doğal kaynakların korunması, insan, hayvan ve çevre sağlığı gibi konular ikinci planda kalmıştır. Tarım alanlarının gerek kullanım biçimi (monokültür, marjinal toprakların tarıma açılması, drenajsız sulama, aşırı otlatma vb.) gerekse yoğun girdi kullanılması yoluyla entansif kullanımı, verim potansiyelini artırmış gibi göstermişse de, sürdürülebilir toprak verimliliğini ve doğal dengeleri tehlikeye sokmuştur. Aşırı yüklenme; toprak erozyonu, toprak yapısının bozulması, zararlı kimyasalların birikimi ve yer altı sularına karışımı, nitrat zehirlenmeleri, pestisitlere (ilaç) dayanıklı zararlı biotiplerin ortaya çıkması gibi sonuçlara yol açmıştır. Doğal kaynakların yoğun kullanımı, toprak, su ve hava kirliliği, kimyasal kalıntıları, doğal kaynaklardaki yıpranmalar artmış ve artan girdi kullanıma bağlı olarak üretim maliyeti yükselmiştir.

Bu zararlı oluşumlar sonucunda gelir düzeyi yüksek ülkeler başta olmak üzere bir çok ülkede bilinçlenerek örgütlenen üretici ve tüketiciler doğayı tahrip etmeyen yöntemlerle, insanda toksik etki yapmayan, zararlı kimyasal kalıntısı olmayan tarımsal ürünleri üretmeyi ve tüketmeyi tercih etmeye başlamıştır. Bu amaçla yeni bir üretim tarzı, konvansiyonel tarıma (yoğun gübre ve kimyasal girdi kullanılarak yapılan tarım) alternatif olarak ortaya çıkmış ve Organik, Organik veya Biyolojik Tarım isimleriyle anılmıştır (Kurtar ve Ayan, 2004; s. 15).

Organik tarım, tarımsal üretimin insana ve çevreye zarar vermeden gerçekleştirildiği, organik sistemde sentetik kimyasallar ve bu kimyasalların hatalı uygulamaları sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik alternatif bir tarım yöntemidir. Başka bir ifadeyle, belirli bir kontrol ve sertifikasyon işlemiyle sentetik kimyasal girdi kullanılmadan gerçekleştirilen tarım yöntemidir.

Organik Tarım; üretimde kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimidir (Kirazlar, 2001; s. 11). Organik tarımın amacı toprak ve su kaynakları ile havayı kirletmeden çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığının korunmasıdır. Organik tarım, üretim miktarını değil ürün kalitesini yükseltmeyi hedeflemektedir. Eski ve yeni teknolojilerin ve yöntemlerin bir arada kullanılması ve bilimsel araştırmaların katkısıyla dünyamızdaki ekosistemin dengesi korunmaya çalışılmaktadır. Organik tarım, tamamıyla eskiye dönüş olmayıp ekosistemin çok iyi tanınmasını ve üretimle ilgili tüm tekniklerin bilinmesini gerektiren bir sistemdir. Organik tarım doğadaki, toprak verimliliğinde devamlılığı sağlayan, doğal kaynakların ve enerjinin optimum kullanımı ile optimum verimlilik alınan bir sistemdir. İnsan, çevre ve ekonomik olarak sürdürülebilir tarımsal üretim sistemini bütünleştiren bir yaklaşımdır. Sistemin amacı doğal kaynakları korumak ve zararlı ve hastalıklardan arınmış insan ve hayvan gıdası üretmektir.

Bu üretim sisteminde gübre ve pestisit kullanımına büyük sınırlamalar getirilmektedir. Ürün çeşitlemesi temel kurallardan biri olup amaç çevreyi korumaktır. Kimyasal kalıntı içermeyen kaliteli tarım ürünü üretmeyi, kimyasal gübre ve tarım ilacı kullanımından kaçınan çevre ile dost üretim metodunu geliştirmeyi ve toprak verimliliğini koruyacak üretim tekniklerini kullanmayı amaçlayan bu üretim metodu ülkelere göre organik, biyolojik, bio-dinamik ve alternatif tarım olarak adlandırılmaktadır (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Organik Tarım El kitabı, 2001; s. 26).

Organik tarım, giderek yoğunlaşan tarımsal girdi kullanımının yarattığı sağlık ve çevre sorunlarının çözümünde etkin bir alternatif olarak kabul edilmektedir. Dünya üzerinde nüfusun ve yaşam standardının artışına paralel olarak gıda; giysi üretimi için lif, kağıt (gazete, kitap vb.) ve kereste gereksiniminin arttığı bilinmektedir. Artan talep öncelikle

daha fazla alanın tarıma açılması ile sağlanırken sınır noktaya ulaşılması sonucu birim alandan daha yüksek verimi arttırmak hedeflenmiştir.

Organik tarım denilince birçok kişinin aklına hiç kimyasal girdi kullanılmadan yapılan üreticilik gelmektedir. Ancak, bu düşünce hatalıdır. Canlı veya ölü tüm materyaller kimyasal bir bileşime sahip olduğu kabul edildiğinde organik tarımda da kimyasal madde kullanılmasının kaçınılmaz olduğu anlaşılır. Ancak organik tarımda suda çabuk çözünebilen, yapay yollarla üretilen ve doğrudan bitkilere uygulanan kimyasal bileşikler kullanılmamaktadır (Yanmaz, 2001;s. 43).

1.1. Organik Tarımın Tarihçesi ve Organik Ürünler Talebinin Gelişimi

Gelişen sanayi ve teknoloji ile birlikte 20. yüzyılın başlarından itibaren çiftçilerde kimyasal girdi bağımlılığı baş gösterdi. Bu sürecin ilk olumsuz etkileri bu kimyasalları ilk ve yoğun olarak kullanan gelişmiş batı ülkelerinde görüldü. Bu sayede kimyasallarla yapılan tarım üretimine alternatif arayışlar ilk kez bu ülkelerde başlatıldı.

Zaman içerisinde insanlar kimyasalların olumsuz etkilerini kendilerinde ve çevrelerindeki doğa üzerinde gözlemlemeye başladıkça her ülkede organik tarım çalışmaları ortaya çıktı. Böylece tüm ülkeler kendi koşullarında ve kendi olanakları ile organik tarım çalışmalarını geliştirdiler. Organik tarım kavramının ortaya çıkmasının ardından bu işin öcülüğünü giderek artan çevre sorunlarına duyarlı ve tarımdaki üretim teknikleri ve kullanılan girdileri sorgulayan bazı Avrupalı üreticiler yapmıştır. İlk dönemde üretilen ürünler büyük oranda çiftliklere ve yakın çevresindeki yöresel pazarlarda tüketilirken sonraki yıllarda olay ticari boyut kazanmış ve 1980'li yıllardan sonra tüm dünyada giderek artan bir kabul görmüştür. Geleneksel tarımdan organik tarıma geçişte Avrupa ülkelerindeki durum irdelendiğinde bunun, tabandan gelen bir yaklaşımla, kullanılan girdilerin çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini dikkate alan üreticiler yolu ile olduğu görülmektedir. Bu çiftliklerde üretilen ürünler öncelikle çiftlik alanı içinde çevredeki tüketicilere satılmış, ancak daha sonraları üretim ticari boyut kazanmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde halen organik üretime geçiş sürecinde, alan başına belirli bir destek sağlandığı için organik üretime geçişin hızlanması

sağlanmıştır (Selek, 2002, s. 9). Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da organik tarım felsefesini destekleyenler bir araya gelerek önce yerel organizasyonlar kurmuşlardır ve bunların sonraki yıllarda organize olmasıyla ülkesel organizasyonlar meydana gelmiştir. Bu durum 1970’lere kadar devam etmiş ve 1972 yılında Uluslararası Organik Tarım Faaliyetleri Federasyonu (International Federation of Organic Agricultural Movements – IFOAM) kurulmuştur (Demirer, 2002, s. 9).

Tüm dünyadaki organik tarım hareketlerini bir çatı altında toplamak ve düzenlemek amacıyla 1972 yılında kurulan IFOAM teşkilatı ile gelişmeler tüm üyeler tarafından takip edilebilmekte ve üreticilere aktarılmaktadır. Merkezi Almanya’da olan bu teşkilat 50’den fazla ülkede 300’den fazla organizasyonu bünyesinde toplamıştır (Türköz, 2002; s. 17).

1990’lı yıllardan başlayarak Avrupa Birliği ülkelerinde tarımın ekstansifleşmesi ve çevreye uyumlu üretimin desteklenmesi organik tarım politikası olarak benimsenmiştir. EC 2092/91 sayılı yönetmelik, organik tarımın tanımını yapmakta ve ilkelerini ortaya koyarak kullanımına izin verilen girdileri listeler halinde bildirmektedir. 1999 yılında ise AB’nin hayvansal üretime ilişkin yönetmeliği ve FAO/WHO’nun ortaklaşa hazırladığı Kodeks Alimentarius yayımlanmıştır. 2001 yılına gelindiğinde özellikle dioksin, deli dana hastalığı ve genetik modifikasyona uğramış tohum kullanımının risklerinden çekinen Avrupalı tüketicilerin organik ürün talepleri hızla artmıştır. AB’de hükümetler artık % 20-40’lık pazar hedeflerine yönelik politikaları gündeme getirmektedir. ABD ve Japonya ise Avrupa Birliği ülkelerinin hemen ardından organik ürün talebinin hızla arttığı pazarlar olarak dikkati çekmektedir (Aksoy, 2001, s. 3).

1.2. Organik Tarımın İlkeleri

Organik tarım bugün birçok ülkede uygulanmaktadır. Uygulama, çiftliklerin bir organik tarım derneğine üye olması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Çiftlikler ürün pazarlamasını da gerçekleştiriyorlarsa, bağlı oldukları derneğin ticari markasını da alarak reklam avantajını kullanmaktadırlar. Bunun için derneğin yönetmeliklerine/kurallarına bağlı kalmak zorundadırlar. Dünyada organik tarım yapan çiftliklerin bir çoğu Uluslar arası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM) şemsiyesi altında toplanmıştır. AB’de kendi içinde organik gıdalarla ilgili çalışmalarını 1991’de başlatmış, bu amaçla “Tarım ve

Buna Karşılık Gelen Tarımsal Ürünlerin Etiketlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Yönetmeliği” kabul edilmiştir. AB söz konusu bu yönetmelikle, organik tarım yapılırken uyulacak kuralların tespitini “Organik” etiketiyle üreticiye, ürün işleyiciye ve ithalatçısına mallarını pazarlamaları için belge, denetim ve muayene işlemlerini düzenlemiştir (Sezginli, 2002, s. 3)

Organik tarımın, doğayla uyumlu üretim, kendine yetebilen kapalı bir sistem ve ekim nöbeti olmak üzere başlıca 3 ilkesi bulunmaktadır. Bu ilkeler altında ülkesel ve yöresel koşullar dikkate alınarak organik tarım aktiviteleri değişiklikler kazanabilir ve genel olarak aşağıdaki faaliyetleri içerirler

Bitkisel Organik Üretimin İlkeleri;

- Uygun yöntemlerle minimum toprak işleme
- Toprak verimliliğinin korunmasına ve artırılmasına yönelik çalışmalar
- Organik gübre kullanımı
- Dayanıklı, sağlıklı tohum ve bitki seçimi
- Uygun ekim-dikim yöntemi
- Bitki korumada organik yöntem ve girdi kullanımı
- Hasat, depolama, işleme ve paketleme faaliyetlerinin organik yöntemler içinde yürütülmesi.

Hayvansal Organik Üretimin İlkeleri;

- Sağlıklı hayvan yetiştiriciliği
- Uygun ahır koşulları
- Organik yemlerden yararlanma
- Damızlık ve ırk seçiminde organik uygunluk. (Kurtar ve Ayan, 2004, s. 58)

1.3. Organik Tarım Sisteminin Avantajları

- Üretici geliri ürüne bağlı olarak artmaktadır ayrıca organik üretim sözleşmeli üretim kapsamında yapıldığından üreticiler için mahsulün satılmaması söz konusu değildir.
- Fiyatı hızla artan kimyasal gübre, pestisit ve enerji girdilerinden tasarruf edilmektedir.
- Sözleşmeli tarımla üreticinin tüm ürününün alınması garanti edilmektedir.
- Organik ürünlerin ihraç fiyatı diğer ürünlerden % 10-20 oranında daha yüksektir.
- Organik Ürünlerin ihracatı ile ülkemiz tarım ürünleri için ilave bir kapasite yaratılmaktadır. Dolayısıyla ihraç edilen her ton daha önce ulaşılamayan tüketici kitlesine gitmektedir.
- Özel bilgi isteyen organik tarım modeli Ziraat mühendisleri için yeni istihdam sahaları yaratmaktadır.

2. DÜNYADA ORGANİK TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ

2.1 Dünyada Organik Tarım Ürünleri Ticaretinin Boyutları

Organik ürün üretimini, gelişmiş ülkelerde (ABD, Kanada, Avustralya, Japonya, AB vd.) iç pazar talebi, gelişmekte olan ülkelerde ise ihracat talep artışı yönlendirmiştir. Avrupa'da organik ürün üretiminde Danimarka, İngiltere ve İsviçre öncülük etmişlerdir. Genelde gelişmekte olan ülkeler, üretimi artırma ve dış satıma sunma çabası içerisindeyken gelişmiş ülkeler, bir yandan dış alım ve bir yandan da iç üretimleriyle iç pazar talebini karşılama eğilimi içerisindeyler. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkeler dış satım açısından birbirlerine rakip ülkeler iken, gelişmiş ülkeler hedef pazar konumundadırlar. Türkiye de dış satımının büyük çoğunlukla AB ve ABD'ne yapmakta ve diğer gelişmekte olan ülkelerle rekabetçi konumda bulunmaktadır (Sayın, 2001, s. 18).

Gelişmiş ülkelerde tüketicilerin çevre ve insan sağlığı kalitesine ilişkin talepleri organik tarım hareketini yaratmıştır. Organik ürünlerin tüketicilerce talep edilmesinde kişisel sağlığa ve özellikle çocuklarının sağlığına verdikleri önem, ilk sırada yer almaktadır. Almanya ve İngiltere'de yapılan bir anket çalışmasında sağlık, Almanya'da %70, İngiltere'de ise %46 ile ilk sırada ifade edilmiştir. Almanya'da çevre %10-30, lezzet %13-24 ile ikinci ve üçüncü sırada bulunmaktadır. İngiltere'de ise çevre %41, lezzet %40, hayvan hakları %26 ile sağlığı takip etmektedir. Organik üretimde hayvanlara açık, havadar ve güneşli belirli bir alanın ayrılmasını öngörmesi nedeni ile Avrupa'daki hayvan severler arasında tercihte ilk sıralara yükselmektedir (Selek, 2002, s.11). AB'de sürdürülebilir tarım ve organik tarıma yönelik talepler, AB'nin gıda fazlasının azaltılmasına yönelik hedefleri ile paralellik göstermektedir. AB'nin organik tarıma yönelik yaklaşımı, yerel ekonomilerin geliştirilmesini ve destek programlarıyla çözümlenmeye çalışılan süreklilik arz etmeyen arz probleminin giderilmesini hedeflemektedir.

Organik tarımda iş gücü ihtiyacı yüksektir. Modern ve yoğun tarımdaki yüksek makineleşme düzeyi ile zıt bir durum oluşturmaktadır. Gıda maddeleri fiyatlarının genelde akaryakıt fiyatlarına paralel olarak geliştiği bildirilmekte ve önümüzdeki yıllarda akaryakıt fiyatlarının artacağı hesaplanmaktadır. Böyle bir gelişme karşısında

organik ürün fiyatlarının konvansiyonel ürüne oranla daha da avantajlı konuma geçeceği ve organik üretimin hızla artacağı düşünülmektedir (Selek, 2002, s. 11).

Gelişmekte olan ülkeleri organik tarıma yönelten esas neden, gelişmiş ülkelerdeki pazar fırsatlarıdır. Uluslar arası pazarlarda yeni bir yer edinilmesi, ihracatın teşviki, ekonomik açıdan kendi kendine yeterlilik, gittikçe azalan tarımsal girdilere alternatif aranması, doğal kaynakların korunması, kırsal kalkınma ve yaygın sosyal kalkınma da organik tarıma geçişin diğer nedenleri arasındadır. Gelişmekte olan ülkelerde organik tarım politikalarının gelişimi için gıda güvenliğinin de dahil edildiği, daha geniş kapsamlı piyasa bazlı hedeflere ihtiyaç duyulmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde organik tarım politikaları, ekonomik kalkınmaya kaynak aktarılabilmesi için ihracat vasıtasıyla döviz rezervlerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Gerçekten de bütçeden tarım sektörüne aktarılan kaynakların giderek azalması, bir çok gelişmekte olan ülkeyi tarım sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönlendirmektedir. Tarımsal kurum ve enstitüler, daha çok piyasa merkezli hizmetler sunmak zorunda olup liberizasyon ve özelleştirme politikaları girişimciler ve üretici organizasyonlarının sistem içerisinde daha geniş kapsamlı bir rol oynamalarına olanak sağlamaktadır. Bu gelişmeler, özel girişimciler için itici bir güç olmaktadır. Hükümetlerin sertifikalı organik ürünlerin pazarlanmasındaki esas amacı, kazançlı pazarlara girilerek dünya ticareti içerisinde bir yer edinilmesi yada tarımsal girdilere ve diğer servislere ilişkin devlet desteğinin kaldırılmasının telafi edilmesidir.

Dünyada organik gıda pazarları hızla büyümektedir. 1996-2000 yılları arasında organik gıda satışları Amerika'da %128.6 artarak 8 milyar \$'a, Japonya'da %150 artarak 2.5 milyar \$'a, Kanada'da %135.7 artarak 825 milyon \$'a ve Avustralya'da %200 artarak 150 milyon \$'a ulaşmıştır. Buna ek olarak sağlık ve çevresel konularda bilinçli tüketicilerin sayısı artmakta, perakende satış yapan firmalar reklam ve pazarlama stratejilerini geliştirmektedirler. Artan destekleyici hükümet politikaları ile organik gıdalara olan talebin büyüyerek devam etmesi beklenmektedir (Gündüz, 2001, s. 30).

2000 yılında Batı Avrupa ülkeleri dünya organik ürünler pazarları içinde en büyük pazar olarak dikkat çekmektedir. Bu dönem içinde kaydedilen perakende organik gıda satışları 9.6 milyar \$'dır. Yine 2000 yılında Avrupa Ülkeleri arasında

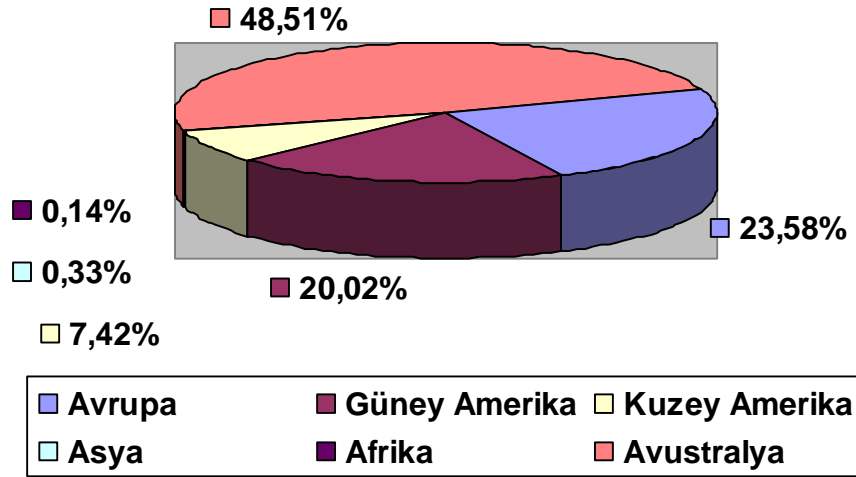
büyüme hızı en büyük olan pazarlar İngiltere, Belçika ve Hollanda'dır. İngiltere organik gıda pazarı 2000 yılında bir önceki yıla kıyasla % 55 büyüyerek perakende satışları 900 milyon \$'a ulaşmıştır (Koç ve Tarakçioğlu, 2005, s. 12).

Günümüzde birçok önemli uluslar arası kuruluş organik ürün pazarına girmiş durumdadır. Novartis organik üretimde girdi sağlarken Hipp tüm bebek ve çocuk mamalarında tümüyle, Nestle ve Milupa ise kısmen organik ürün kullanmakta, McDonald's İsveç'teki şubelerinde organik süt satarken, Swiss Air Zürih bağlantılı tüm uçuşlarında organik menü sunmaktadır. Buna karşılık bu pazarlarda satışa sunulan organik ilkelere göre üretilmiş ve işlenmiş gıda veya gıda dışı maddeler (örneğin pamuk, yün, konfeksiyon, kesme çiçek, parfümeri maddeler vb.) dünyadaki bir çok ülkeden temin edilmektedir (Selek, 2002, s. 12).

Tablo 2.1. Organik Üretime Ayrılan Sahalara Göre Kıtaların Payları(%)

Avrupa	23,58
Güney Amerika	20,02
Kuzey Amerika	7,42
Asya	0,33
Afrika	0,14
Avustralya	48,51

Kaynak : Demirer, 2002; s. 16

Grafik 2.1. Organik Üretim Ayrılan Sahalara Göre Kıtaların Payları

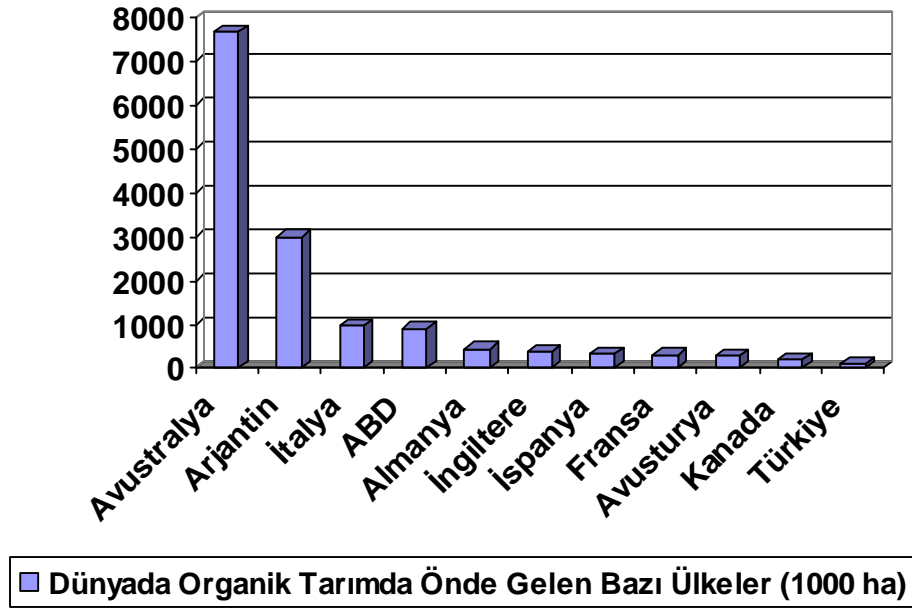
Günümüzde Dünya’da 130’ dan fazla ülkede organik tarım yapılmaktadır. Bu ülkelerden 90’ı gelişmekte olan ülkeler, 15’i ise az gelişmiş ülkelerdir. Dünyada kıtalar göre (Grafik 2.1) organik tarımın alanlarının % 42 ‘si Avustralya’da, % 24 ü Güney Amerika’da, %23 ‘ü Avrupa’da, % 6 ‘sı Kuzey Amerika’da % 4’ü Asya ve % 1 de Afrika kıtasında bulunmaktadır. Dünyadaki toplam 24 milyon hektar organik tarım alanının 10 milyon hektar kısmı Avustralya’da bulunmaktadır (Demir ve Gül, 2004, s. 2).

Tablo 2.2. Dünyada Organik Tarımda Önde Gelen Ülkeler (1000 ha)

Avustralya	7654	İspanya	352
Arjantin	3000	Fransa	316
İtalya	958	Avusturya	287
ABD	900	Kanada	188
Almanya	452	İsveç	174
İngiltere	380	Türkiye	100

(Kırmacı, 2003, s. 13)

Grafik 2.2. Dünyada Organik Tarımda Önde Gelen Ülkeler

Grafik 2.2’de dünya’da organik tarım da önde gelen bazı ülkeler verilmiştir. Buna göre 10 milyon hektar ile Avustralya ilk sırayı alırken. Arjantin 3 milyon hektar, İtalya da 1,1 milyon hektarlık bir alanda organik tarım yapmaktadırlar. Türkiye ise yaklaşık 100.000 hektar alanla çok gerilerde bulunmaktadır.

Afrika kıtasında organik tarımsal ürün üreten başlıca ülkeler Kenya, Tanzanya, Uganda, Malavi, Zambia’dır. Kenya; organik sebze, baklagil, çay ve pamuk üretmekte, genelde sertifikalı fındık ihraç etmektedir. Tanzanya; organik meyve sebze yanında sıvı yağ, kahve, bal, şifalı ot ve baharat üretilip, çoğunlukla sertifikalı çay, esans ve baharat ihraç etmektedir.

Organik ürünlere yönelik piyasa talebi, artımsal üretim politikalarını çok daha sürdürülebilir bir boyuta çekmekte ve talep ile arzı ilişkilendirmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde küçük ölçekli çiftçilerin büyük bir kısmı tüketim için üretmekte, piyasaya katılmamakta ve globalizasyon sürecinin gerisinde kalmaktadır.

Tablo 2.3 Tüm Dünyadaki Organik Gıda Satışları (1996-2000) (Milyon \$)

	1996	1997	1998	1999	2000	% büyüme (1996-2000)
Batı Avrupa	4, 330.0	5, 315.0	6, 655.0	8, 175.0	9, 550.0	120.6
ABD	3, 500.0	4, 200.0	5, 000.0	6, 000.0	8, 000.0	128.6
Japonya	1, 000.0	1, 200.0	1, 500.0	2, 000.0	2, 500.0	150.0
Kanada	350.0	400.0	500.0	690.0	825.0	135.7
Avustralya	50.0	70.0	90.0	110.0	150.0	200.0
Diğerleri	100.0	150.0	250.0	350.0	525.0	425.0
TOPLAM	9, 330.0	11, 335.0	13, 995.0	17, 325.0	21, 550.0	121.5

Kaynak: Gündüz, 2001; s. 32.

Dünya organik tarım ve gıda ürünleri ticareti incelendiğinde ise; bu pazarının özellikle Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Japonya ve Avustralya'da hızla geliştiği görülmektedir. Toplam gıda satışlarının %1-4'ü organik ürünlerden sağlanmaktadır (Demiryürek, 2004; s 65). Tablo 2.3'de görüldüğü gibi dünya genelinde organik ürünlerin perakende ticareti 1996-2000 yılları arasında %131 artarak 21.5 milyar \$'a ulaşmıştır.

Organik tarım ile sentetik kimyasal zararlı mücadele ilaçları ve gübre gibi dışarıdan temin edilen tarımsal girdiler kullanılmayacağı için tasarruf sağlanmaktadır. Ancak burada tarımsal işletmelerin organik üretim sürecinde ihtiyaç duydukları organik girdileri kendi bünyelerinden karşıladıkları varsayılmaktadır. Ayrıca burada dikkate alınması gereken diğer bir husus ise geçiş dönemi kapsamında üretimdeki kayıpların maliyet etkisidir (Gündüz, 2001, s.33).

Bir diğer özellikte uluslararası piyasalarda güvenilir bir yer edinilmesi ve ihracatın teşvikidir. Gelişmekte olan ülkeler, özellikle tahıllar olmak üzere giderek artan bir şekilde ithalata bağımlı hale gelmektedir. Yerel gıda çeşitleri ile ithalatın ikame edilmesi, gıda açısından kendi kendine yeterliliği arttırmaktadır. Organik tarımla ilgili tarımsal girdilerin yerini yerel olarak üretilmiş organik girdiler almaktadır. Özellikle döviz kaynaklarının sınırlı olduğu ülkelerde organik tarım iktisadi gereksinmelere bir çözüm olmaktadır.

Pestisidlerin insan sağlığına ve çevreye zararı, gıdalarda pestisid kalıntısına ilişkin gittikçe katılaşan standartlarla kontrol altına alınmaktadır. Pestisid kullanımının azaltılmasına ilişkin politikalar, tüm dünyada giderek yaygınlaşmaktadır.

Tarımsal kimyasallara ilişkin sübvansiyonların kaldırılması neticesinde üretim maliyetleri artmakta, böylece çiftçiler bu girdilerin satın alımını ve kullanım sıklığını azaltmakta ve organik tarıma yönelmektedir. Girdi sübvansiyonlarının kaldırılmasına ilişkin uygulamalar gbreyi de içermekte olup bu durum aynı şekilde organik tarım mantığına uygun olarak doğal gübre kullanımını teşvik etmektedir.

Çevresel anlaşmalar ve toplumların evre bilinci arttika tarımsal genişleme ve tarımın neden olduğu toprak kaybının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Sentetik bazlı tarımsal girdi kullanımının azaltılması, toprak kalitesi ve verimliliğinin arttırılmasını sağlamaktadır. Organik tarım ile sentetik girdi kullanımını durdurularak toprağın su tutma kapasitesi artmakta ve bu da erozyonu önlemektedir. rn rotasyonu ve çeşitlendirilmiş üretim, biyoçeşitliliğe yardımcı olmaktadır. Bahsedilen tüm bu unsurlar organik tarımın organik çevreyle dost boyutunu ortaya koymaktadır.

Organik tarıma yönelik ilgi, daha az finansal girdiye ihtiyaç duyulması ve doğal ve beşeri kaynaklara daha fazla gereksinim duyulması açısından giderek artmaktadır. Bu sayede işgücü de iyi bir getiri elde etmektedir. Organik tarım, üretim sürecine ilişkin maliyetli bir yatırım gerektirmemekte ve dış girdiye ihtiyaç duymamakta, ancak araştırma ve eğitim vasıtasıyla kapasitenin arttırılması açısından önemli bir yatırım gerektirmektedir.

Kaynak fakiri alanlarda organik tarım teknolojilerinin uygulamaya sokulması, yerel kaynaklara dayalı olarak geekleştirilecek tarımda üretkenliği arttıracaktır. Kaynak yönetiminde çiftçilerin niteliklerinin geliştirilmesi ve işgücü üretkenliğinin maksimize edilmesi tarımsal performansı arttırmaktadır. Bu tür çabalarla dış girdilere gereksinim duyulmadan geleneksel bilgi, modern agro-ekonomik uygulamalar ve bilimsel araştırma sonuçları ile tamamlanmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde organik tarım yöntemleri çiftçilerin gelenek ve kültürlerine yakın olduğu için kolaylıkla kabul görmektedir. Organik tarımın istihdam yaratıcı ve kentsel alanlara g tersine çevirici etkisi, gelişmekte olan ülkelerdeki

tarımsal politikalarda tam anlamıyla dikkate alınmamaktadır. Ancak kimi ülkelerde, ekonomik ve sosyal kamu kurumlarının bu konuya verdikleri önem giderek artmaktadır.

2.2. Organik Tarım Alanında Faaliyet Gösteren Uluslararası Kuruluşlar

Organik tarım konusunda oluşturulan birlikler ve organizasyonlar çoğunlukla ülkeler bazındadır. Her ülke kendi bünyesinde organik tarımı geliştirmek ve bu tarım yöntemlerini benimseyenler arasında bilgi alışverişini sağlamak amacıyla çeşitli organizasyonlar oluşturmaktadırlar. Ayrıca organik tarımı geliştirmek için kurulmuş uluslararası organizasyonlarda bulunmaktadır.

2.2.1. IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements- Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu)

1970’li yıllara kadar her ülke organik tarım konusunda çalışmalarını kendi bünyesinde bağımsız olarak sürdürürken 1972 yılında IFOAM’ın Fransa’da kurulmasıyla bir çatı altında toplanmışlardır. Günümüzde IFOAM’ın 30 yıllık geçmişi ile yaklaşık 100 ülkede 750 üye organizasyonu ve enstitüsü vardır (Türköz, 2002, s.17).

IFOAM’ın kuruluş amacı, dünyadaki organik tarım hareketlerine öncülük yapmak, organik tarım hareketinin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin uluslararası tek bir organizasyon çatısı altında toplanması ve organik tarımın geliştirilmesidir (Türköz, 2002, s. 17).

Federasyonun amaçları şu şekilde sıralanabilir;

- Bilgi ve düşüncelerin üyeleri arasında değişimi sağlamak,
- Halkı bilgilendirmek,
- Organik tarım hareketini uluslararası düzeyde çeşitli kuruluşlar, delegasyonlar nezdinde temsil etmek,
- Uluslararası üretim, işleme ve ticari standartların gözden geçirilmesi veya oluşturulmasını sağlamak (Demirer, 2002, s. 13).

IFOAM üyelerinin büyük çoğunluğu Avrupa ülkelerinden olmasına rağmen son yıllarda özellikle diğer kıtalardan yeni üyeler katılmaktadır. IFOAM tarafından

hazırlanmakta olan ve sürekli yenilenen organik tarım rehberi “Organic Agriculture Worldwide” konuyla ilgili önemli kaynaktır. Üyeliklerin yayılmasına paralel olarak bölgeselleşme politikasını benimsemiş ve IFOAM-Asya, Akdeniz, Almanca konuşan ülkeler (İsviçre, Almanya, Avusturya ve Lüksemburg), Afrika bölgesel grupları kurulmuştur. Ayrıca, AB ile ilgili görev yapan ve birliğe üye ülkelerin birer temsilcilerinden oluşan ve bir AB çalışma grubu ile standartlar ve akreditasyonla ilgili komiteleri bulunmaktadır. IFOAM, belirli koşulları garanti eden kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarını akredite etmektedir.

IFOAM, tüm dünyada organik üretime ilişkin kuralları ilk olarak tanımlayan ve yazıya döken kuruluştur. Temel ilkeler olarak geliştirilen kurallar dizini 1998 yılında IFOAM temel standartları olarak geliştirilerek genel kurul tarafından kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Kuruluş, AB, Birleşmiş Milletler Tarım-Gıda Örgütü (FAO), Dünya Ticaret Organizasyonu (WTO) gibi uluslar arası kuruluşlarla da organik üretimle ilgili sıkı bir işbirliği yapmaktadır (Demirer, 2002, s. 15).

2.2.2. OTA (Organic Trade Association- Organik Ticaret Birliği)

1985 yılında organik ürünlerin standartlarını korumak ve Pazar payını arttırmak amacıyla Kuzey Amerika’da kurulmuştur. Kanada, Kuzey Amerika ve Meksika’da bulunan organik üretici, taşıyıcı, işleyici, çiftçi birlikleri, komisyoncu, kontrolör, dağıtımçı ve perakendecileri kapsayan üyelerden oluşur (Türköz, 2002; s. 22).

2.2.3. FAO (Food and Agriculture Organisation of the United Nations – Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü)

1945 yılında İtalya’da kurulmuştur. FAO’nun 183 üye ülkesi ve bir üye organizasyonu (Avrupa Birliği) bulunmaktadır. Kuruluş amacı bireylerin yaşam standartlarını yükseltmek ve tarımda verimliliği geliştirmektir. Ayrıca kuruluş amaçları arasında dünyada açlığı yok etmek ve tüm insanların istedikleri an yiyeceğe sahip olmalarını ve bu yiyeceklerinde sağlıklı olarak üretilmelerini sağlamak bulunmaktadır.

FAO, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası pazara katılmaları için üretim koşulları ve piyasa şartları ile ilgili teknik bilgi sağlamaktadır. Ayrıca yasal düzenlemelerin

geliştirilmesi, araştırma ve geliştirme kolaylıkları sağlanması ve ülkelerin organik tarım konusundaki deneyimlerinin birbirlerine aktarmaları konusunda destek sağlamaktadır (Türköz, 2002, s. 16).

3. TÜRKİYE'DE ORGANİK TARIM

Modern tarım uygulamalarının ekonomik ve teknik nedenlerle bazı bölgelerde kısmen, bazı bölgelerde ise neredeyse tamamıyla uygulamaya sokulamaması nedeniyle Türkiye'deki tarım alanlarının gelişmiş ülkeler düzeyinde zarar görmemiş olması ve GAP ile diğer sulama projelerinin de katkıda bulunduğu geniş tarım potansiyeli, Türkiye'nin global pazarın artan talebi karşısında daha fazla pay almasını sağlayacak önemli hususlardır. Türkiye'de çok farklı organik koşulların varlığı, biyolojik zenginliği ve bu farklılığa adapte olmuş geniş ürün yelpazesi organik tarım açısından sahip olduğu önemli avantajlardır.

Türkiye'de sözleşmeli üreticilik sistemi ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi konvansiyonel ürünlerde olduğu gibi talep yaratma çabalarının yoğunluk kazanması sonucu bağımsız projelerle gerçekleştirilen üretim şekliyle de desteklenmeye başlanmıştır. Sonuç olarak dış pazarlarca talep edilen çeşitlerin, talep edilen miktarlarda üretilmesiyle 1985 yılında başlayan organik tarım ürünleri üretimi, 2000'li yıllara gelindiğinde yeni bir boyut kazanmıştır (Gündüz, 2001; s. 35).

Türkiye'de ihraç edilen organik ürünler ilk yıllarda tamamen hammadde halinde iken günümüzde işlenerek ihraç edilen ürünlerin miktarı giderek artmaktadır. Bu kapsamda pamuk ilk önce hammadde olarak ihraç edilirken iplik ve daha sonra tekstil ürünleri olarak ihraç edilmeye başlanmıştır. Aynı şekilde kuru ve kurutulmuş ürünler işlenip tüketici ambalajı boyutlarında ihraç edilebilmektedir. Belirli bir işleme aşamasından geçirilen ürünler arasında salça, meyve konsantresi, gülsuyu ve gülyağı da bulunmaktadır. İç pazarın gelişimine yönelik çabalar ürün çeşitlendirilmesi çalışmaları kapsamında işleme sürecini de gerektirmektedir.

3.1. Üretilen Organik Ürün Çeşitleri

Türkiye'de organik tarımın gelişmesi Avrupa ülkelerinin tersine üreticilerce tabandan değil alıcılarca tepeden aşağı doğru gelişmiştir. Organik tarım ilk olarak 1984-85 de Avrupalı alıcılardan gelen talepler doğrultusunda organik kuru üzüm ve kuru incirle başlamıştır. Kuru incir, kuru üzüm ve kuru kayısı ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi; bitkisel ürünler, işlenmiş gıda ürünleri ve diğer tarım ve gıda ürünleri olarak sınıflandırabileceğimiz sektörel yelpazeye ulaşmıştır. İlk yıllarda

sadece 8 ürün organik olarak üretilirken, 2001 yılında bu rakam 98'e ulaşmıştır (Koç ve Tarakçıoğlu, 2005; s. 7).

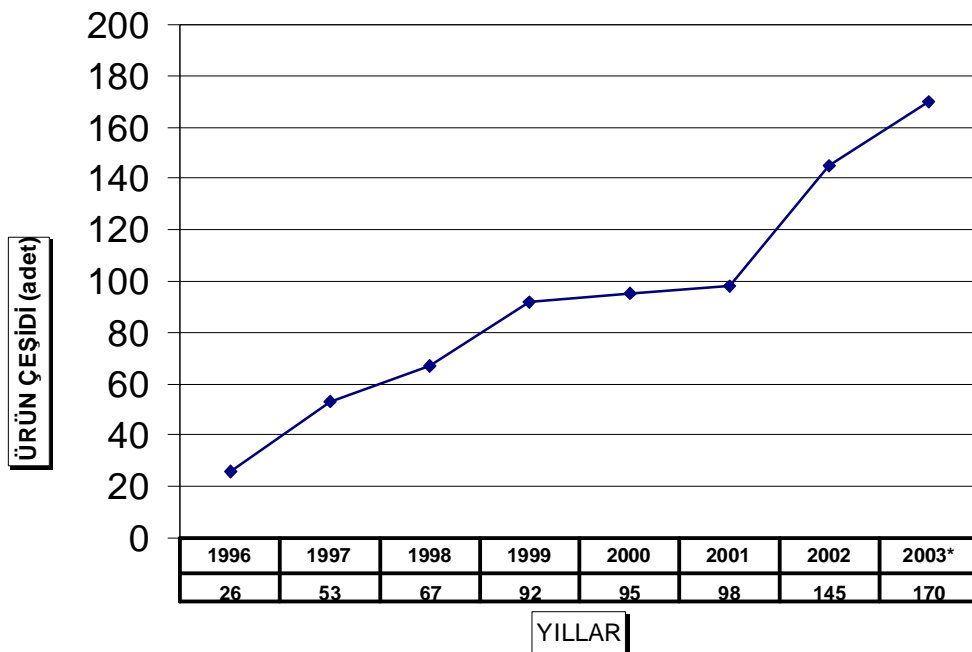
Tablo 3.1 Türkiye’de Yıllara Göre Organik Ürün Sayısı, Üretici Sayısı, Üretim Alanı ve Üretim Miktarı

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi Sayısı	Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı(kg)
1996	26	1.947	6.789	10.304
1997	53	7.414	15.906	47.612
1998	67	8.199	24.042	99.300
1999	92	12.275	46.523	168.306
2000	95	18.385	59.985	237.210
2001	98	15.795	111.324	280.328
2002	145	12.428	89.827	310.125
2003*	170	13.016	103.500	359.131

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

Kaynak : Demir ve Gül, 2004; s. 2

Grafik 3.1: Türkiye’de Üretilen Organik Ürün Çeşidi (1996-2003)

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

Küçük boyutta yapılan organik tarım üretimi büyük bir rekabet ortamı oluşturmaktadır. Firmaların üretim ve pazarlama aşamasında zorluk çekmesinin nedeni arz-talep dengesinin oluşturulamamasıdır. Bu nedenle organik tarımda çeşitlilik önemlidir. Tüketicilerin ilgisini çekebilmek ve beğenisini kazanabilmek için organik tarım ürünlerinin tüketim rakamlarının düşük olmasına karşın, ürün çeşitliliğinin artırılması gerekmektedir. Bu sayede genel pazarlama, nakliye giderleri, üretim maliyetleri ve bazı sabit giderler düşürülebilir (Sayın ve Akaya,2001; s. 410)

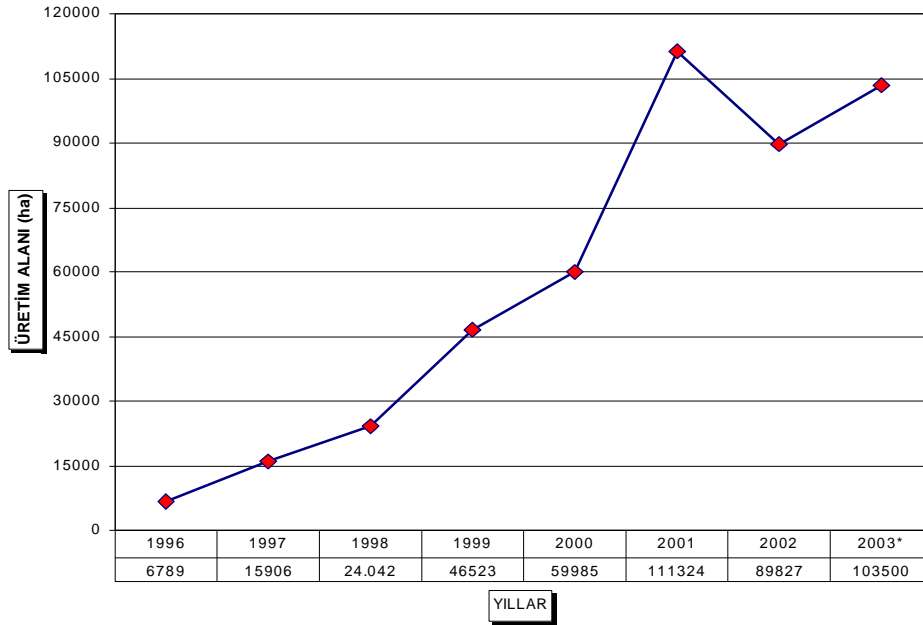
Ülkemizde Organik tarım ilk olarak 1984-1985 yıllarında Ege bölgesinde geleneksel ihraç ürünleri olan kuru incir ve kuru üzüm gibi ürünlerde sözleşmeli üretim sistemi ile yapılmıştır.

Daha sonra bu ürünlere Kuru Kayısı, Fındık gibi ürünlerde katılarak farklı bölgelerimize yayılmıştır (Demir ve Gül, 2004; s. 2). Grafik 3.1’de görüldü gibi 1996 yılında 26 olan organik ürün çeşidi 2003 yılına gelindiğinde 170’ çıkmıştır.

Türkiye’de, dış pazarlarca talep edilen çeşitlerin, talep edilen miktarlarda üretilmesiyle 1985 yılında başlayan organik tarım ürünleri üretimi, 2000’li yıllara gelindiğinde yeni bir boyut kazanmıştır. Üretimin tamamını gıda ve gıda dışı amaçla kullanılan bitkisel ürünler oluşturmaktadır. Ürün yelpazesi genişleyerek işlenmiş ürünleri de kapsamış ve böylece geleneksel ihraç ürünleri dışında yeni ürünler gündeme gelerek ülke içinde katma değer sağlanmıştır (Sayın ve Akkaya,2001; s. 410)

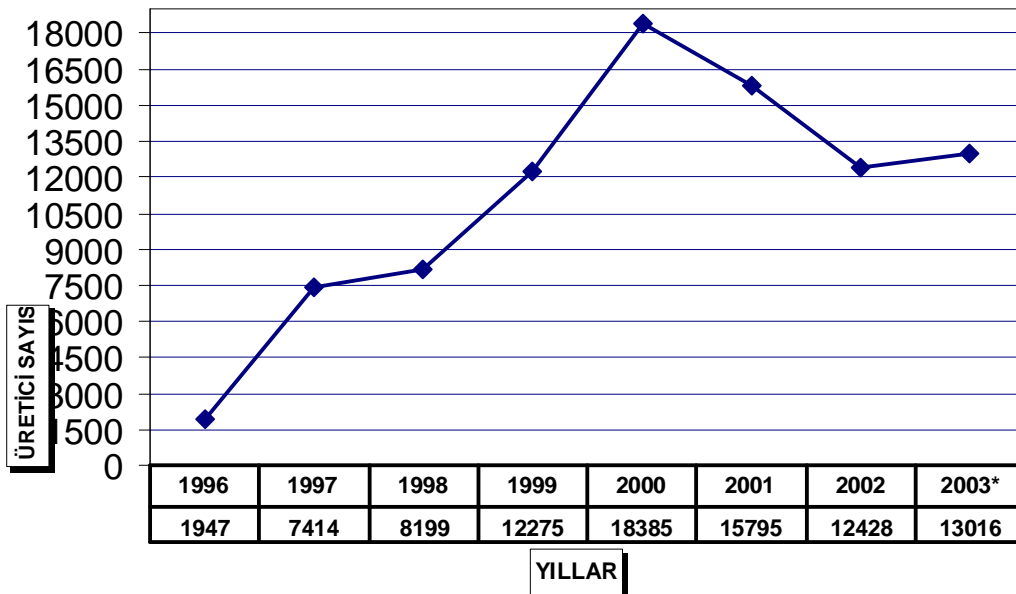
3.2. Organik Ürün Üretim Alanı ve Üretici Sayısı

Türkiye’de 1980’li yılların ortalarında, İzmir merkezli olarak başlayan organik ürün üretimi, 2000 yılında 35 ile yayılmıştır. Üretimde en önemli iller; İzmir, Malatya, Şanlıurfa, Aydın, Bursa, Hatay, Kütahya, Isparta, Rize, Afyon olarak sıralanabilir (Sayın ve Akaya,2001; s. 410)

Grafik3.2 Türkiye’de Organik Ürün Üretim Alanı (1996-2003)

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

1996-2003 yılları arasında organik ürün üretim alanı 15 kat artmıştır. 1996 yılında 6789 hektar olan üretim alanı bir artış trendi yakalamış ve 2001 yılı itibariyle yaklaşık 112000 hektar sınırına ulaşmıştır (Grafik 3.2).

Grafik 3.3 Türkiye’de Organik Ürün Üreten Üretici Sayısı (1996-2003)

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

Grafik 3.3'te görüldüğü üzere Türkiye'de organik ürün üreticisi sayısında 1996 yılından itibaren önemli oranlarda artmıştır. 1996-2003 yılları arasında organik ürün üreticisi sayısında 7 katlık bir artış görülmüştür. Bununla birlikte organik tarımdaki bu gelişmelerin henüz yeterli olduğu söylenemez. Bir örnek vermek gerekirse, Türkiye'de organik üretim yapan işletme sayısının toplam işletme sayısındaki oranı sadece % 0.3'dür. Buna karşın özellikle yaş meyve ve sebze, dış ülkelerde, önemli rakiplerimiz durumunda olan İtalya ve İspanya'da bu oranlar sırasıyla % 4,6 ve % 1.7'dir (Sayın ve Akaya,2001; s. 410).

3.3. Organik Ürün Üretim Miktarı

Türkiye organik ürünlerin üretimi açısından Avrupa ülkelerine göre daha şanslıdır. Avrupa'da yetiştirilmeyen üzüm, incir, kayısı, fındık, nohut ve çam fıstığı gibi ürünler bol miktarlarda üretilmektedir. Bir diğer avantaj ise; tarım alanlarının Avrupa'daki ülkelere göre daha az zarar görmüş olmasıdır. Türkiye'de bu tarımın uygulama alanı kısa bir süre önce başlasa da, üretim kapasitesi açısından önemli aşamalar kaydedilmiştir.

2003 yılı verilerine göre Türkiye'de 291,876 ton organik ürün yetiştirilmektedir. Türkiye'de 1999-2003 yılları arası organik ürün üretim değerleri Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2 Türkiye'de Organik Ürün Üretim Miktarları (ton) (1999-2003)

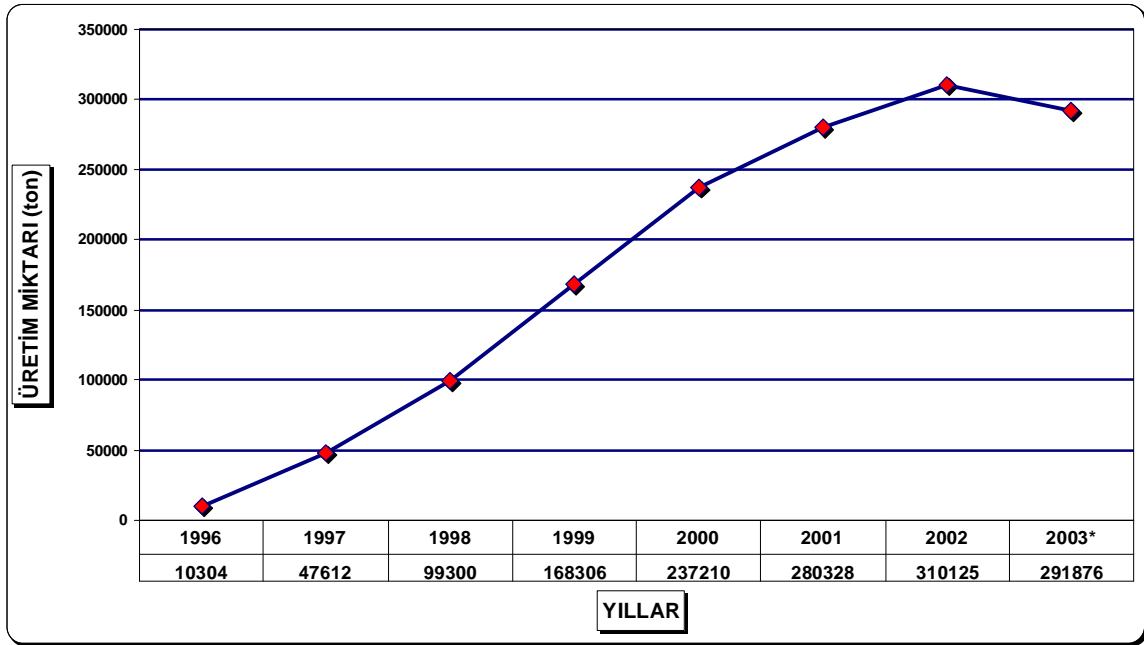
Ürünler	1999	2000	2001	2002	2003
Domates	7 095	15 532	90 472	82 809	41 446
Elma	24 038	50 136	45 040	69 187	78 128
Buğday	15 983	4 551	31 139	19 752	27 579
Pamuk	23 520	23 091	19 511	21793	41 077
Kayısı	10 822	40 799	13 634	5 940	19 478
Üzüm	7 182	7 582	12 894	10 469	15 705
İncir	7 840	7 635	8 293	9 473	14 312
Zeytin	3 310	12 875	7 343	10 744	12 656
Fındık	5411	4 114	6 965	7 667	12 194
Mercimek	3 211	7 163	5 862	17 012	17 981
Vişne	744	2 143	3 769	6 580	12 194
Nohut	1350	1885	3 691	7 667	11 862
Çilek	2 280	2 677	3 353	3 293	9 697
Biber	553	1 592	3 202	3 355	9 509
Soğan	703	809	2 680	388	7 220
Zeytinyağı	1 174	1 620	1 602	413	6 268
Kiraz	366	496	1375	1335	8 030
Kuru Erik	1	1	1033	295	6 495
Bal	1 128	2 582	557	923	7 300
Toplam	168 306	237 210	280 328	310 124	359 131

Kaynak: www.tarim.gov.tr

Tablo 3.2 ve Grafik 3.4 incelendiğinde Türkiye’de organik ürün üretim miktarı 1999 yılında 168,306 tondan 2003 yılına kadar 359,131 tona ulaşmıştır. Birçok ülkede de organik ürünler üretimi artmakla beraber talebi karşılayamamakta ve talep üretimden daha hızlı artmaktadır. Bu da göstermektedir ki kısa dönemde yetersiz üretim büyük problem olacaktır (Demir ve Gül, 2004; s. 2).

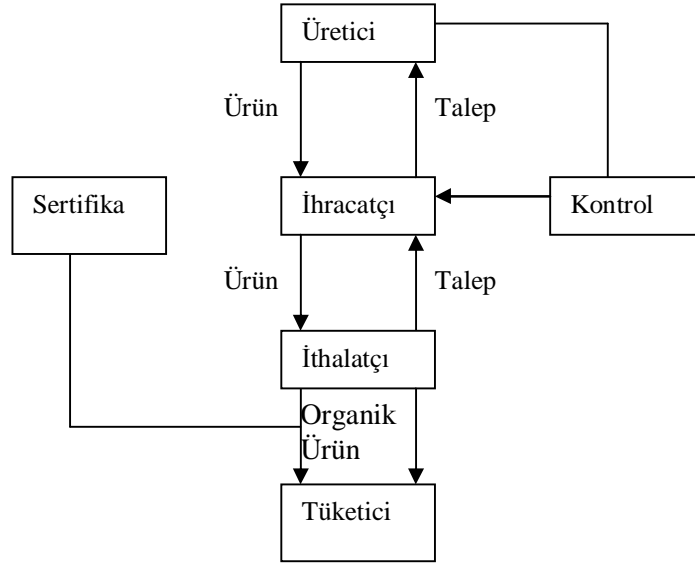
Grafik 3.4: Türkiye’de Organik Ürün Üretim Miktarı(1996-2003)

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

3.4. Türkiye’de Organik Ürünlerin Üretim Sistemi

Organik ürün yetiştiriciliği sözleşmeli ve sertifikalı bir üretim şeklidir. Yani üretim her aşamada kontrol altındadır ve yetiştiricilik sonunda organik ürün sertifikasını alabilen ürünler satışa sunulabilir. Şekil 3.1’ de Türkiye’deki organik ürün yetiştiriciliğinde izlenen yollar şematik olarak gösterilmiştir.

Kaynak: Hallaç, 2002, s 11

Şekil 3.1 Organik Ürünlerin Üretim Sistemleri

Şeklin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi organik ürün yetiştiriciliği, ithalatçı ve ihracatçının talebi üzerine yapılmaktadır. Türkiye’de ithalatçı firma ile anlaşma yapan ihracatçı firma, organik ürün yetiştiriciliğine uygun ekoloji, alan ve ithalatçı firmanın kabul edeceği kontrol firmasını belirlemekte ve ithalatçıya bildirmektedir. Kontrol firması, yetiştiricilik alanlarının organik ürün yetiştiriciliğine uygun olup olmadığını kontrol eder ve koşullar uygun ise üretici ve ihracatçı firma arasında sözleşme yapılır. Bu sözleşmede üretici, kontrol kuruluşunun istekleri doğrultusunda üretim yapmayı, ihracatçı da teknik yardım ve ürünün tümünü alacağı konusunda garanti verir.

İlk kez organik üretim yapılacak tarlalarda kontroller 2 yıl süreyle devam eder. Kontrol kuruluşunun denetimleri ithalatçı firmanın uygun bulunduğu sertifika kuruluşu tarafından da onaylanırsa, başarılı bulunan tarla ve üreticilere organik ürün yetiştirebileceklerine ve ürettikleri ürünün organik olduğuna ilişkin bir sertifika verilir. Sertifikalı ürünler etiketlenir ve satışa sunulur (Yanmaz, 2001; s. 9).

3.5. Türkiye Organik Ürünler İç Pazar Talebi

İç pazarın yapılanmasının temelde bir arz talep sorunu olduğundan Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü tarafından “**İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde Tüketicilerin Çevre Dostu Tarım Ürünlerine Yönelik Potansiyel Talebinin Tahminlenmesi**” adı altında bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı organik ürünlere yönelik bir iç piyasanın yaratılma olanaklarının araştırılmasıdır. Bu araştırma kapsamında tarım ürünleri satın alırken tüketicilerin göz önünde tuttukları özellikleri, tüketicilerin kimyasal kalıntılara bağlı olarak ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarına duyarlılıklar, organik tarımdan haberdar olma durumları ve tüketicilerin organik ürünler için vermeyi düşündükleri fiyat farkı araştırılmıştır.

Araştırma kapsamına giren tüketicilerin çoğunluğu; hanede 18 yaşın üzerinde alışveriş yapan kişileri oluşturan evli kadınlardır (% 77).

Bu araştırmanın sonuçlarını ;

- Tüketiciler, gıda alışverişi yaparken fiyattan çok, besin değeri ve çeşitli gıda katkı maddeleri taşımaması gibi özelliklere önem vermektedirler. Tüketicilerin gerek taze meyve ve sebze yi tüketirken fiyatından daha çok, besin değeri ve çeşitli katkı maddelerini taşıması gibi özelliklerini tercih etmesi gerekse tüketicilerin eskiye oranla yaş meyve ve sebzenin gerek tadı, gerekse sağlık yönünden güvenilirliğinin azaldığı görüşünde olması, organik ürünlerin yurt içi pazar potansiyelinin var olduğu konusunda önemli bulgular olarak kabul edilebilir. Tüketiciler un ve unlu mamüller dışında özellikle sera ve örtü altında, doğal üretim mevsimi dışında üretilen ürünlerde sağlık açısından önemli boyutta kalıntı olduğuna inanmaktadır.
- Görüşülen tüketicilerin önemli bir bölümü (% 91.3) organik-organik ürün kavramını daha önce duymadıklarını belirtmişlerdir. Duydum diyenlerin içinde tanıyı yanlış bilenlerin oranı doğru bilenlerden daha fazladır.
- Tüketicilerin yaş meyve ve sebze yi satın aldıkları yerler arasında pazar birinci sırada yer almaktadır (% 80.50). Bu alışkanlıkları nedeniyle organik ürünleri

nereden satın almak istersiniz sorusunu da çoğunluğu pazar olarak yanıtlamıştır.

- Tüketicilerin organik olarak üretilmesini talep ettikleri ürünler arasında ilk sırayı domates almaktadır. Daha sonra diğer sera ürünleri gelmektedir. Meyveler arasında ise elma birinci sıradadır. Sağlığa zararlı kalıntının olmadığına garantilenmesi durumunda tüketicinin, domatesin organik olma özelliği için para ödeme isteği artmaktadır. Domatesin aksine sağlığa zararlı kalıntı olmadığı garanti edilmiş elma için ödeme isteğinde artış olmamaktadır. Burada yıllardır serada hormonla üretilen domatesler konusunda yapılan yayınların etkisi açıkça görülmektedir.

şeklinde sıralayabiliriz (Kayahan, 2001; s. 26).

Organik ürüne fazladan ödeme yapma olasılığı, halen satın alınan miktar ve hane halkı geliri ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Ancak bu olasılık organik ürünün fiyatı yükseldikçe azalmaktadır. Aynı şekilde halihazırda satın alınan konvansiyonel ürünün fiyatı yüksekse, üzerine fazladan para vererek organik ürünü satın alma olasılığı da azalmaktadır (Kayahan, 2001; s. 24).

Piyasalar ve organik ürünlere yönelik artan talep, organik ürünlerin ticaretini teşvik edici hükümet girişimlerini desteklemektedir. Üreticilere eşit fırsatlar sunulması ve farklı ulusal standartların birbirine yakınlaştırılması yada eşitliği sağlayıcı şartların oluşturulması açısından daha fazla daha fazlasına ihtiyaç duyulmaktadır. Piyasa talebini baz alan organik tarım politikalarının gıda güvenliğini hedefleyen organik tarım politikaları ile tamamlanması gerekmektedir.

3.6. Türkiye Organik Ürün İhracatı

Dünya ticaret hacmindeki gelişmeler, uluslar arası sermaye hareketlerindeki artış, çok uluslu şirketlerin gün geçtikçe daha fazla büyümesi ve güçlenmesi küreselleşmede etkili olan unsurlardır. Bu unsurlar aynı zamanda tarım ve gıda sektöründeki gelişmelerde ve teknolojik ilerlemelerde de etkili olmuştur. Küreselleşme ve iletişim olanaklarındaki gelişmeler dünya ticaretinde değişikliklere yol açmış, yeni ürünleri ve kavramları ortaya çıkarmıştır, bu kavramlardan biri olan organik ürün; tarım sektörünün geleceği ile ilgili

stratejik değerlendirmeler kapsamında Türkiye'nin dış ticaretinde yeni açılımlar sağlayabilecek önemli bir üretim alanı olarak görülebilir. Türkiye'de üretimi yapılan organik ürünlerin büyük çoğunluğu ihraç edilmektedir. Daha öncede belirtildiği gibi Türkiye'de organik tarımsal üretimin başlatılması dış ülke taleplerine dayanmakta ve sipariş usulü üretim ağırlık taşımaktadır (Kırmacı, 2003, s. 107).

1985-86 yıllarında kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı ihracata konu olan organik tarım ürünleri iken, 2000 yılında sektör ve ürün yelpazesi genişlemiştir.

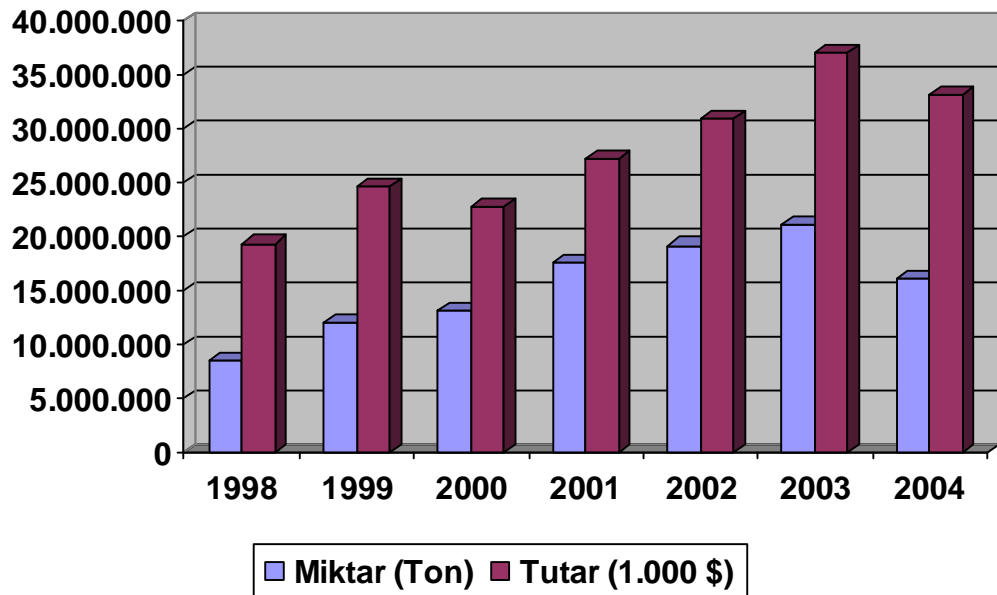
Organik ürünler ihracatı sert kabuklu ve kuru meyveler, dondurulmuş meyve ve sebzeler, yaş meyveler ve sebzeler, baharatlar ve bakliyat sektörlerinde yoğunlaşmış olup gülsuyu, gülyağı, zeytinyağı ve pamuk üretimi ve ihracatı gerçekleştirilen diğer organik ürünler olmuştur.

Organik tarım ürünleri arasında yer alan organik gıdaların büyük bir bölümü kurutulmuş olarak ihraç edilmektedir. Bunun başlıca nedeni ise Türkiye'den yurt dışına ihraç edilen bu ürünlerin, yaş olarak nakliyesi için yüksek maliyetlerin olmasıdır.. Bu sayede kazanılan döviz %15-20 arası artmakta ve bu ürünlerle yeni ihracat potansiyeli yaratılmaktadır (Export Dergisi, Organik Tarım Ürünleri, Nisan 1999).

Tablo 3.3. Yıllar İtibariyle Türkiye Organik Ürün İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Tutar (1.000 \$)
1998	8.616.687	19.370.599
1999	12.049.949	24.563.892
2000	13.128.934	22.756.297
2001	17.556.280	27.242.407
2002	19.182.859	30.877.140
2003	21.083.351	36.932.995
2004	16.093.189	33.076.319

Kaynak :Ege İhracatçı Birlikleri

Grafik 3.5. Yıllar İtibariyle Türkiye Organik Ürün İhracatı

Türkiye'nin yıllara göre ihracat değerlerine baktığımızda (Grafik 3.5) yıllar itibariyle sürekli bir artış görülmektedir. 1998 yılında 8,6 bin ton olan ihracat, 1999'da 12 bin, 2002 yılında 19 bin ton'a çıkmıştır 2003 yılında da 21 bin ton olmuştur. 2003 yılı itibariyle yapılan ihracatın değeri de yaklaşık 37 milyon dolar olmuştur.

Tablo 3.4. Yıllar İtibariyle Ülkelere Göre Türkiye Organik Ürün İhracatı (M: Miktar: Ton, D: Değer: 1000 \$)

	2000		2001		2002		2003		2004	
	M	D	M	D	M	D	M	D	M	D
Almanya	4 022	6 402	6 212	8 .345	7 629	11	7 530	14	5 238	12
İsviçre	1 257	2 678	1 310	2 684	1 223	3 108	1 154	3 029	822	2 456
İngiltere	1 469	1 878	1716	1 843	2 023	2 584	1 867	3 121	1710	3 123
Hollanda	1 811	2 222	1 669	1 640	1 516	1 471	3 598	4 538	1 627	2 555
İtalya	399	574	904	979	940	1 251	1 710	2 613	1 386	1 798
Fransa	801	1 125	974	1 373	974	1 809	887	2 095	831	2 257
Diğerleri	3 367	7 873	4 767	10	4 875	9 212	4 334	7 274	4 478	8 533
Toplam	13	22	17	27	19	30	21	36	16	33

Kaynak: www.tarim.gov.tr

Organik ürünlerimiz genellikle AB ülkelerine ihraç edilmektedir. Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere ve Hollanda başlıca ihracat yaptığımız ülkelerdir. Bu ülkelere en çok

kuru üzüm, kuru incir, fındık, nohut, kuru elma, mercimek gibi ürünler ihraç edilmektedir (Demir ve Gül, 2004; s. 3).

Türkiye’de organik tarım Avrupalı firmaların Türkiye temsilcilikleri aracılığıyla “sözleşmeli tarım” çerçevesinde yapılmaktadır. Üretilen ürünlerin hepsi son yıllara kadar ihracata konu olmuştur. Yeni yeni yurt içi pazara da sunulan organik tarım ürünlerinin ihracatından Türkiye’ye yıllık ortalama 30-32 milyon \$’lık bir döviz girdisi olmaktadır (Olhan, 1999 ; s. 94).

İhracat yaptığımız bazı ülke pazarları hakkında bilgi vermek gerekirse;

Almanya dünyadaki en büyük organik gıda üreticilerinden ve organik gıda pazarlarından biridir. ABD’den sonra ikinci büyük pazardır. Almanya’da üretilen organik ürünlerin ana kalemleri tahıllar,süt ve ettir. Organik ürünler içerisinde et ve et ürünleri en küçük paya sahiptir. Yavaş gelişmesinde en önemli sebep yüksek maliyetlerdir. Almanya kendi olanaklarıyla yetiştiremediği organik ürünleri diğer AB ülkelerinden ve gelişmekte olan ülkelere temin etmektedir. Bu ürünler arasında tropikal meyveler (muz, avakado, ananas, mango)tahıllar (pirinç), hububat (darı), mevsim dışı meyve ve sebzeler (elma, armut), kuru meyve ve kabuklu kuruyemiş, baharat, şifalı otlar, tıbbi bitkiler, meyve suları ve konsantreleri, beyaz şarap, çekirdekler (ay çekirdeği, susam, kabak çekirdeği), bal, çay, kahve, kakao bulunmaktadır (Türköz,2002, s. 95).

İsviçre 7 milyon nüfusu ile küçük bir Pazar olarak görünmektedir. Ancak organik tarımın öncülerinden olan bu ülkede organik gıda satışlarının toplam gıda satışları içindeki payı %4 ile Avrupa ortalamasının üzerindedir (Avrupa ortalaması % 1,45’dir). Ana ürünler tahıllar, patates, süt ve mandıra ürünleri, et ve et mamülleri ve yumurtadır. Satılan organik ürünlerin yaklaşık üçte ikisi iç piyasadan tedarik edilmekte ve geri kalan miktar İsviçre’de yetiştirilemeyen ürünler olarak ithal edilmektedir. İthal edilen ürünler kahve, çay, kakao, pirinç, darı, baharat, kuru meyve, kabuklu kuruyemiş ve tropik ve sezon dışı meyvelerdir. Çoğu taze sebze ve meyve iç piyasadan sağlanabilirken limon, portakal ve diğer narenciye meyveler İtalya ve İspanya’dan; fındık, incir, badem, kuru kayısı Türkiye’den; kuru üzüm Türkiye ve ABD’den; muz, mango ve ananas Gana’dan; fasulye Mısır’dan tedarik edilmektedir (Türköz,2002, s. 106).

İngiltere’de satılan organik gıdaların yaklaşık %45’i yaş, kuru ve işlenmiş meyve ve sebzelerden oluşmaktadır. Bu grup aynı zamanda toplam organik ithalatın da %80’ini oluşturmaktadır. İthalatlar AB ülkelerinin yanı sıra İsrail, Mısır, ABD, Arjantin, kuzey Afrika ülkeleri ve Güney Afrika’dan karşılanmaktadır. Kuru ve işlenmiş meyveye talep yoğun olduğundan Türkiye için büyük bir potansiyel pazarın varlığından söz edilebilir (Globus, 2002; s71). Organik meyve ve sebzenin %80’i, çay ve kahvenin %100’ü, şarap ve diğer alkollü içeceklerin %90’ı, meyve suları ve tahılların ise %50’si ithal edilmektedir. Et ve et ürünlerinin, yumurta ve mandıra ürünlerinin tamamına yakını iç pazardan karşılanmaktadır. İngiltere’de toplam organik üretim Fransa, Danimarka ve Almanya’dan azdır (Türköz,2002, s. 104).

Hollanda, üretici, ithalatçı ve yeniden ihracatçı ülke olma konumundadır. Birçok Avrupa ülkesine mal dağıtmaktadır. Türkiye için önemli bir organik pazardır. AB ülkelerinin organik talepleri büyük oranda Hollanda üzerinden sağlanmaktadır (Türköz,2002, s 87).

Danimarka, kişi başına organik gıda tüketimi itibariyle dünyadan önde gelen ülkelerden biridir. Tüketicilerin sağlıklı gıdalara olan talebinde son yıllarda önemli bir artış yaşanmaktadır. Perakendeci mağazalar reklam ve cazip fiyatlarla organik gıdaların satışını arttırmaya çalışmaktadırlar. Ülkede organik gıda ürünleri satışlarının 2005 yılında toplam gıda satışlarının %10’una ulaşması beklenmektedir. Danimarka’da en çok ithal edilen sebzeler yaz aylarında domates, salatalık; kış aylarında ise lahana, pırasa ve şeker pancarıdır (Kırmacı, 2003, s. 67)

Kanada’da organik çiftlikler ülkede tüm çiftliklerin % 0.6’sını kapsamaktadır. Organik olarak üretilen ürünlerin başında buğday, pirinç, darı, fasulye, soya ve mercimek gelmektedir. Ayrıca Kanada elma gibi organik taze meyvede üretmektedir. Bunlar dışında mandıra ve et ürünleride organik olarak üretilen ürünler arasındadır. Organik ürünlerin yaklaşık %80’i ihraç edilmektedir. Ayrıca organik hammaddeler başka ülkelerden ithal edilmekte ve ülkede işlenerek nihai ürün olarak ihraç edilmektedir. Ülke içerisinde sağlıklı ürün ve doğal ürün dükkanları ile süpermarketler kendi ürünlerinin yanı sıra organik ürünlere de yer ayırmaktadırlar (Kırmacı, 2003, s. 73).

ABD gelişmekte olan ÷lkelerden aldığı hammaddeler ve gelişmiş ÷lkelerden aldığı işlenmiş ÷r÷nlerle önemli bir ithalatçı ÷lke olmanın yanı sıra özellikle tahıllar, soya ve çeşitli işlenmiş ÷r÷nler ile Avrupa ve Japonya pazarında önemli bir ihracatçıdır.

Her çeşit organik ÷r÷n için işleme üniteleri mevcuttur. İşlenmiş ÷r÷n grupları içinde bebek mamaları, yarı pişirilmif gıdalar, tahıllar, dondurulmuş gıdalar, pişirme ve salata yağları, un, şıfalı bitkiler, et ve mandıra ÷rünleri, kabuklu kuruyemişler, çeşitli meyveler (elma, avakado, armut, üzüm, kuru erik), şarap ve sebzeler (işlenmiş domates, soya sosu, fasulye konserve) sayılmaktadır.

Üretilen organik ÷r÷nler ise şunlardır : Et ve et mamulleri, mandıra ÷rünleri, sebze meyve, kabuklu kuruyemiş, aloe vera, mantar, mısır, darı, buğday, arpa, fasulye, soya fasulyesi, mercimek, pamuk.

ABD bakliyat ve tahıl ihracatında Avrupa Birliği ve Japonya'ya satış yapan önemli bir ihracatçıdır. Tropikal ve işlenmiş ÷r÷nler için ise önemli bir ithalatçıdır. Avrupa birliğinden sonra dünyada ikinci en büyük organik Pazar konumunda bulunmaktadır. Ancak ÷lke içerisindeki organik gıda satışları toplam gıda satışlarının % 1'i civarındadır. Ülkede doğal ÷r÷nler sertifikalandırılmamış olduklarından organik olarak adlandırılmamaktadırlar. Ancak çoğu doğal ÷r÷n gerçekte organik standartlarda üretilmektedirler. Doğal ÷r÷nlerin toplam gıda satışları içerisindeki payları ise % 8 civarındadır.

Organik ÷r÷nlerin yaklaşık %62'si doğal ÷r÷n dükkanlarında, %31'i marketlerde ve %7'side kutu sistemi ve yiyecek servisi yoluyla satılmaktadır(Türköz,2002; s. 87).

Türkiye'nin ihracatta AB standartlarını sağlaması yanında, parçalı yapıda olmayan geniş tarım arazilerine ve daha düşük üretim maliyetine sahip Doğu Avrupa ve Çin gibi ÷lkelerle rekabet edebilecek şekilde hazırlıklı olması gerekmektedir. Bunun yanında, sübvansiyonlu organik ÷r÷n fiyatları da Türk ÷rünleri için uluslar arası piyasada haksız rekabet ortamı doğurabilmektedir. İhracatta rekabetin iki önemli değişkeninin yüksek kalite ve standartların sağlandığı güven ile düşük maliyet avantajı olduğu artık bilinmektedir. Ancak Türkiye'nin, diğer gelişmekte olan organik ÷r÷n üreticisi ve ihracatçısı ÷lkelere göre, önemli hedef pazarlar olan AB üyesi ÷lkelere

coğrafik yakınlığı ve kısa zamanda pazara ulaşabilme özelliği de önemli bir rekabet avantajı olarak öne çıkmaktadır (Kırmacı, 2003, s. 110).

Tablo 3.5 Türkiye'nin Organik Ürünler İhracatı (M: Miktar: Ton, D: Değer: 1000 \$)

Ürünler	2000		2001		2002		2003	
	M	D	M	D	M	D	M	D
Kuru Üzüm	4 252	4 836	5 412	4 887	6 115	5 718	5 677	7 056
Kuru incir	2 103	4 074	2 227	4 764	2 228	5 537	2 027	5 166
Fındık	1 252	4 226	1590	5 457	1560	4 755	1403	5 107
Kuru Kayısı	1268	2 741	1934	2 805	1835	4 044	1 688	4 734
Elma Suyu	315	424	142	138	468	456	2 528	3 055
Dondurulmuş Meyve	185	252	1 163	1368	892	1 106	1212	1983
Pamuk Elyafı	175	299	92	184	411	623	865	1376
Çamfıstığı	52	787	54	726	96	1534	70	1212
Mercimek	979	806	1097	841	962	655	1447	1025
Nohut	707	636	1035	827	1413	1 113	1 167	830
Dondurulmuş Sebzeler	352	184	575	355	666	391	841	573
Anason, rezene ve Kışniş	21	60	56	166	246	592	229	453
Bal	20	38	30	63	385	852	109	295
Antepfıstığı	24	176	51	307	21	129	32	265
Zeytinyağı	15	48	5	12	25	65	54	174
Konserve Kiraz Vişne	25	12	92	126	57	89	88	146
Domates Salçası	1	1	13	11	116	86	134	142
Bulgur ve irmik	25	12	79	37	85	48	116	64
Kuru Erik	275	321	351	460	139	236	6	24
TOPLAM (Diğerleri Dahil)	13 129	22 556	17 556	27 242	19183	30 877	21083	36 933

Kaynak: Ege İhracatçılar Derneği.

1990 yılına kadar, klasik tarımsal ihraç ürünlerimiz organik olarak yetiştirilmiş ve dış pazara sunulmuştur. Daha sonra organik olarak ihraç edilen ürün sayımız, işlenmiş ürünlerin de katılımıyla artmıştır. Tablo 3.5'de son yıllarda organik ürün ihracatımızda önemli ürünlere ait veriler sunulmuştur. Buna göre, günümüzde organik ürün ihracatımızda başlıca önemli ürünler arasında çekirdeksiz kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı ve fındık gibi klasik ürünler sayılabilir. Daha önce belirtildiği gibi, ülkemizdeki organik üretim dış ülkelerden gelen taleplere göre şekillendirilmektedir. Bu durumda dış pazardaki dalgalanmalardan üreticilerimiz olumsuz etkilenmektedir. Son yıllarda, klasik ihraç ürünlerimiz yanında bakliyat, işlenmiş meyve ve bazı endüstri bitkilerinin ihracatında artışlar görülmektedir (Demiryürek, 2004; s. 68)

3.7. Türkiye’de Organik Tarım Ürünleri Ticareti Yapan Firmalar ve Bölgesel Dağılımı

Türkiye’de organik ürün ticareti yapan firma sayısı 42 adettir. Bu firmalardan 8 adedi İhracatı Geliştirme Merkezi kayıtlarında üretici ve ihracatçı olarak görünmektedir. Bunlar Arslantürk Gıda, Bilginoğlu, Işık Tarım, Necdet Bükey, Nimeks, Nuka, Pagysa ve Rapunzeldir.

Türkiye’de ihracat yapılan ülkelerde ki çok uluslu şirketler ile yerli üreticiler arasındaki sözleşmeli tarımı kapsayan ilişkiler sonucunda, organik üretim yapan üretici sayısı gittikçe artmaktadır (Kırmacı, 2003; s. 97).

Türkiye’de organik tarım yapan firmaların halen 32 adedi İzmir ‘de olmak üzere Ege bölgesinde 33 firma, 2 adedi Ordu ve 1 adedi Trabzon ‘da olmak üzere Karadeniz ‘de 3 adet firma , Antalya ve Mersin ‘de 1’er adet olmak üzere Akdeniz Bölgesinde 2 adet firma, Doğu Anadolu ‘da Malatya’da 1 adet firma, Orta Anadolu ve Batı Anadolu ‘da Eskişehir ve Afyon ‘da birer adet firma faaliyet göstermektedir.

Ege Bölgesinde İzmir’de faaliyet gösteren firmalar; Akça, Aksoylu, Balsarı, Bilginoğlu, Draško, Emsal, Ethem Özsoy, Good Food, Gobay Dış Tic., Hipp, Işık Tarım, Kadioğlu, K.F.C.Gıda, Kostanoğlu Tekstil, Mavi Deniz, Necdet Bükey, Nimeks, Oğuzcan Tarım, Orka Tarım, Öztaş Tarım, Pako Tarım, Rapunzel, Rimerna, Saneks, Silver, Susan, Şentaş, Tamsan Gıda, Tariş ve Üzümsan’dır.

Karadeniz’de faaliyet gösteren firmalar, Arslantürk, Aysan Dış Tic. ve Durak Fındık Sanayiidir.

İç Anadolu ‘da Eskişehir’de faaliyet gösteren firma Gökay Soğuk Hava Tesisleridir.

Malatya’da Kırıcı Dış Ticaret ,Afyon’da Tarımsal Kalkınma Gül Kooperatifi, Antalya’da Nuka, Mersin’de Kahraman Tarımsal ve Ankara’da ise Harman firması faaliyet göstermektedir (Çağdaş, 2003, s. 43).

Türkiye’de organik olarak üretilen ürün sayısı 92, kuru meyve üretimi yapan firma sayısı ise 21 adettir. Bunlardan 12’si sadece kuru meyve üreten firmadır. Bu firmalardan 20’si İzmir’de 1 adedi Malatya’da faaliyet göstermektedir.

Kabuklu organik ürün üreten firma sayısı ise 10’dur. Bunun 3 adedi salt kabuklu ürün üretmekte ve bu firmalar Trabzon ve Ordu’da faaliyet göstermektedir.

Taze konserve ve dondurulmuş meyve sebze sektöründe üretim yapan toplam 5 adet firma mevcuttur. 1 adedi salt, 4 adedi diğer ürünlerle birlikte bu ürünüde yetiştirmektedir. Firmaların 4 adedi İzmir’de 1 adedi Eskişehir ‘dedir.

Buğday, baklagil, yağlı tohumlar üretimi yapan 6 adet firma mevcuttur. Bu firmaların altısı da İzmir’de faaliyet göstermektedir.

Zeytinyağı üreten firma sayısı ise halen 4 adettir. Kurutulmuş sebze üretimi konusunda çalışan firma yoktur. Tüm ürünlerde yurtiçi pazar tüketimi %0,5 civarındadır (Bülbül ve Yücel, 2001; s. 36).

4. AB 'DE ORGANİK TARIM SİSTEMİ VE TÜRKİYE'NİN AB'YE UYUMU

Ekonomik olarak sürdürülmesi gereken bir üretim ve işleme sistemine sahip olan organik tarımsal üretim faaliyetinin başlangıcı 1930'lu yıllara dayanmaktadır. Ancak faaliyetin gelişmesi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklı nedenlere dayanmaktadır. Örneğin, gelişmiş ülkelerde *iç pazar talebi* organik tarımsal üretimi yönlendirirken gelişmekte olan ülkelerde *ihracat talep artışı* daha belirleyici olmaktadır. Dolayısıyla gelişmiş ülkeler gelişmekte olan ülkeler için hedef pazar konumunda bulunmaktadır (Sayın, 2002; s. 31)

ABD, Kanada, Avustralya, Japonya, AB vd. gibi gelişmiş ülkelerde iç pazar talebi gelişmekte olan ülkelerde ise ihracat talep artışı yönlendirmiştir. Avrupa'da organik ürün üretiminde Danimarka, İngiltere ve İsviçre öncülük etmişlerdir. Türkiye de dış satımının büyük çoğunlukla AB ve ABD'ne yapmakta ve diğer gelişmekte olan ülkelerle rekabetçi konumda bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerdeki iç pazar talebine Danimarka örnek verilebilir. Danimarka'da 1980'li yılların ortalarında yer altı sularında tehlikeli boyutlarda yüksek nitrat düzeylerine rastlanması ve başlıca nedenler olarak çiftlik gübresi ve sentetik gübrelerin yanlış kullanılmasının belirlenmesi, çevre kirliliği ile ilgili tartışmaların giderek artmasına yol açmıştır. Bu arada organik tarımın çevreye olan olumlu etkilerinin ve yapılan anketlerde tüketicilerin organik üretilmiş ürünlere belirli bir fiyat farkı ödemeye hazır olduklarının belirlenmesi, Haziran 1987'de Organik Tarım Yasasının parlamento dan büyük çoğunlukla geçmesini sağlamıştır. Daha sonra çıkarılan yönetmelikte organik tarım konseyi kurulmuş ve 1987-1990 yılları arasında organik tarım uygulamalarında başarının sağlanmasında etkili üç önemli karar alınmıştır.

- Danimarka'da organik üretimin standartlarının belirlenmesi
- Resmi kontrol ve sertifikasyon sistemi ile devlet garantisini simgeleyen etiket sisteminin (State Guarantee Label) geliştirilmesi
- Destek sisteminin geliştirilmesi (Geçiş dönemi desteği ile araştırma, eğitim, yayım, işleme, yayım ve pazarlama alanındaki projelerin parasal olarak desteklenmesi).

Yasanın çıkışından itibaren Danimarka hükümeti her yıl organik üretim tekniklerinin ve gelişme projelerinin desteklenmesi için bir fon ayırmaktadır. Ayrıca çevreyi kirleten sanayi kuruluşlarından fonlar organik tarımın geliştirilmesi için harcanmaktadır. Hastaneler, yerel yönetimler ve diğer bir çok kuruluş hizmetlerinde tümüyle organik ürün kullanmak üzere fizibilite çalışmaları yapmaktadır (Kırmacı, 2003, s. 22).

Avrupa ülkelerinde 1990'lı yıllardan sonra Avusturya, Almanya, Lüksemburg ve İsviçre gibi ülkelerde organik tarım hızla gelişmiştir. Organik ürün pazarı halen oldukça küçük olmasına rağmen giderek artış göstermektedir. Ürün yelpazesinin ve pazarlama kanallarının çeşitlenmesi organik tarıma geçişi hızlandırmaktadır. Ayrıca birçok Avrupa ülkesinde genetik yapısı işlem görmüş ürünlerin piyasaya sürülmesi, tüketicileri transgenetik çeşitlere karşı olan ve ürünlerin temiz olduğu güvencesi veren organik ürünlere yöneltmiştir. 1998 yılında Avrupa Topluluğu ve EFTA ülkelerinde 85.337 tarım işletmesinin organik üretim yapmaları ile 2 milyon hektara ulaşmıştır. Tarım alanlarının % 1.4'ü, tarım işletmelerinin ise % 1.1'i organik tarıma geçmiştir (Cine-tarım, 2004; s. 26).

AB'de toplam organik tarım alanı yaklaşık 4 milyon hektar ve toplam organik tarım işletmesi sayısı yaklaşık 139.000 adet'tir. Mevcut duruma göre, AB'deki toplam tarım alanında organik alanların oranı %3 ve toplam işletmeler içerisindeki organik oranı ise %2'dir. Bu oranlar giderek artış eğilimindedir. Ortalama organik işletme genişliği de yaklaşık 28, 5 hektar olup, Türkiye ortalaması olan 3, 6 hektar'dan 8 kat daha büyüktür (Sayın ve Özkan, 2001; s. 51)

Tablo 4.1 Başlıca AB Ülkelerinde, Toplam Tarım Alanı (Ha) ve İşletme Varlığında (Adet) Organik Alan ve İşletme Oranları (%)

ÜLKELER	İŞLETME SAYISI			TARIM ALANI		
	TOPLAM	ORGANİK	(1) /	TOPLAM	ORGANİK	(3) /
	(000 Adet)			(000 Ha)		
	(1997)	(1998)	(2)	(1998)	(1998)	(4)
	(1)	(2)		(3)	(4)	
1. Avusturya	210	20 207	9, 62	3 415	287 900	8, 43
2. Almanya	534	10 684	2, 00	17 160	416 518	2, 43
3. Danimarka	63	2 228	3, 54	2 689	99 161	3, 69
4. Finlandiya	91	4 975	5, 47	2 172	126 176	5, 81
5. İsveç	90	13 527	15, 03	3 109	243 657	7, 84
6. İtalya	2 315	42 238	1, 82	14 833	785 738	5, 30
GENEL TOPLAM	6 988	116 285	1, 66	128 692	2 822 776	2, 19

Kaynak: www.organic.aber.ac.uk/stats.shtml

AB’de, üye ülkelere göre toplam işletme varlığı ve toplam tarım alanlarında organik olanların paylarına bakıldığında; Avusturya, Almanya, Danimarka, Finlandiya, İsveç ve İtalya’da organik alan ve işletme paylarının yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin Avusturya’da toplam işletmelerin %62’si organik üretim yaparken, İsveç’te bu oran %15 ile en yüksektir. Öte yandan, Avusturya’da toplam tarım alanının %8, 43’ü organik üretim alanı olup, diğer üye ülkelere göre en yüksek orandır. Bunu İsveç ve İtalya izlemektedir. Belirtilen ülkelerdeki gerek tarım alanı ve gerekse işletme sayısındaki organikleşme oranı AB genel ortalamasının üzerindedir (Sayın ve Özkan, 2001; s. 51).

Tablo 4.2 AB’de, Toplam Organik Tarım Alanı (Ha) ve İşletme Sayısında (Adet) Başlıca Ülkelerin Payı (%) (2000)

ÜLKELER	ALAN (%)	İŞLETME (%)
1. Almanya	13,84	9,17
2. Avusturya	6,76	13,22
3. Fransa	9,38	6,67
4. İngiltere	12,67	2,30
5. İspanya	9,66	9,64
6. İsveç	9,42	10,32
7. İtalya	26,37	35,84
GENEL TOPLAM	3 944 953 Ha	138 919 Adet

Kaynak: www.organic.aber.ac.uk/stats.shtml

AB’deki toplam organik tarım alanı ve toplam organik işletme içerisinde ülkelerin paylarına bakıldığında ise; İtalya’nın toplam alanının $\frac{1}{4}$ ’üne ve toplam işletmelerin ise $\frac{1}{3}$ ’üne sahip olup en başta geldiği görülmektedir. Bunu Avusturya, İspanya, İsveç, İngiltere ve Almanya gibi ülkeler izlemektedir (Tablo 4.2).

Tablo 4.3 AB’de, Toplam Organik Tarım Alanı ve İşletme Sayısındaki Gelişmeler

	TOPLAM ORG. TARIM ALANI (Ha)	TOPLAM ORG. TARIM İŞLETMESİ (Adet)
1985	94 430	6 318
1990	290 905	14 824
1995	1 407 850	59 752
1996	1 756 670	74 489
1997	2 301 943	94 113
1998	2 822 776	116 285
1999	3 489 128	132 179
2000	3 944 953	138 919

Kaynak: <http://www.organic.aber.ac.uk/stats.shtml>

AB’de, 1985 yılında 94 430 hektar olan organik tarımsal üretim alanı bu ürünlere duyulan talebin ve tüketimin de etkisiyle artarak 2000 yılında 3 944 953 hektar’a ulaşmıştır. Aynı dönemde organik üretim yapan işletme sayıları ise 1985 yılında 6 318 adet iken 2000 yılında 138 919’a yükselmiştir.

Tablo 4.4 AB’de Organik Tarım Alanı ve İşletme Sayısı

AB Toplam Tarım Alanı	(1998) : 128 692 000 ha
◆ Organik Tarım Alanı Payı	(1998) : % 2, 19
◆ Organik Tarım Alanı Payı	(2000) : % 3, 06
AB Toplam İşletme Sayısı	(1997) : 6 988 000 adet
◆ Organik İşletme Payı	(1997) : % 1, 66
◆ Organik İşletme Payı	(2000) : % 1, 99
Ort. Org. İşletme Büyüklüğü	(2000) : 28, 4 ha

Kaynak: <http://www.organic.aber.ac.uk/stats.shtml>

Öte yandan, AB toplam tarım alanı içinde organik üretim yapılan alanın payı 1998 yılında % 2,19 iken 2000 yılında % 3,06’ya yükselmiştir. Bununla birlikte organik tarımsal üretim yapan işletmelerin toplam işletme sayısı içindeki payı 1997 yılında %1,66 iken 2000 yılında %1,99’a çıkmıştır. AB’de organik üretim yapan işletmelerin ortalama büyüklüğü ise 28,4 hektar’dır (Tablo 4.4.) (Sayın, 2002; s. 32).

- ◆ Organik gıda ve içecek pazarında 1997 yılı verilerine göre AB’nin payı %50 dolayındadır. Bunu %40 ile ABD ve %10 ile Japonya izlemektedir.
- ◆ AB’de organik gıda ürünlerinin pazarlaması; perakende mağazalarla, özellikli mağazalarda ve doğrudan üreticiden satışlar şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan genelde perakende mağazalar aracılığıyla satış oranı, diğerlerine göre daha yüksektir. Öte yandan, pazarlama kanalı seçimi üye ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin özellikli mağazalar en fazla Hollanda’ da yaygındır.

- ◆ AB, genelde dış alım yapılan organik tarımsal ürünler; tahıllar, meyveler, sebze, patates, süt ürünleri, yağlı tohumlar, yumurta ve şaraptır. En fazla dış alım yapan ülkeler; Almanya, Danimarka ve Lüksemburg'dur.
- ◆ Dış alım büyük çoğunlukla üye ülkeler arasında gerçekleştirilmektedir. Üçüncü ülkelerden alınan ürünlerin başında; yağlı tohumlar, patates, sebze ve meyve gelmektedir. Dış alım yapılan ülkeler ise genelde; ABD, Avustralya, Kanada, Macaristan ve İsrail gibi önemli üreticilerdir. Türkiye'den ise çoğunlukla meyve grubu ürünler alınmaktadır.
- ◆ Akdeniz ülkelerinde organik üretim yapan ülkelerin % 96'sı AB'ye üye ülkelerdir. % 4 'ü ise üye olmayan ülkelerdir. AB'ye üye olmayan % 4'lük kesime giren ülkeler arasında ülkemiz organik tarım üretiminin % 50'sini gerçekleştirmektedir. Tunus %17, Fas %15, İsrail % 8 Mısır %5, Slovenya'nın ise % 5'lik organik tarım üretimi vardır.

4.1. Avrupa Birliği'nde Organik Tarımsal Üretime Yönelik Yasal Yapı

Organik terimi AB yasalarınca korunmakta ve ayrıca bu terimin; tarladan tüketiciye ulaştığı yere kadar bağımsız bir kontrol organınca ciddi olarak incelendiği anlamını taşıdığı, “Organik Ürün” ifadesinin ise; üründen çok ilgili ürünün üretim sürecini öne çıkaran bir anlam içerdiği görülmektedir.

Organik ürünlerin, ticari olarak önem kazanmaları ile üreticiden tüketiciye kadar uzanan zincirde bazı kuralların konması zorunlu hale getirilmiştir. Bu alanda başı çeken Avrupa Birliği ülkeleri öncülük yaparak organik tarımın teşvik edilmesini doğrultusunda tüketicilerin korunması ve üreticiler arasında adil bir rekabet ortamının sağlanması hususlarını belli bir esasa bağlamış ve 24 Haziran 1991 tarih 2092/91 işaret sayılı Avrupa Konseyi yönetmeliği ile organik yöntemlerle üretilmiş ürünlerin etiketlenmesi, üretim usulleri, denetleme sistemleri, üçüncü ülkelerden ithalatı ve Avrupa Birliği içindeki serbest dolaşımına ilişkin hükümler ortaya koymuştur. Ancak AB üyesi olmayan ülkelere yapılan ithalat düzenlemeleri de 2092/91 No'lu Yönetmeliğe bağlı bulunmaktadır. Organik ürün ithalatçıları, ülkedeki yetkili bir otoriteye ithalat izni için başvurmak zorundadırlar. Ayrıca ithalatçılardan, ithal

edilecek ürünün, AB standartlarına uygun olarak üretildiği ve/veya işleme yapıldığına ilişkin bir kanıt da istenmektedir. Organik ürün ithalatı için önemli olan bir diğer koşul ise, ithal edilecek ürünün üretimi ve işlenmesi aşamalarındaki kontrol sisteminin de 2092/91 No'lu Yönetmeliğin aynı amacı taşıyan madde 8 ve madde 9'da belirtilen kurallara uygun olmasıdır. Kontrol ölçüleri, özel bir kontrol şirketi tarafından veya üçüncü ülkedeki bir otorite tarafından konabilmektedir. Ancak kontrol işlemlerindeki eşdeğerlilik, bir akreditasyon şirketince veya üçüncü ülkedeki buna yetkili bir otorite tarafından veya bu konuda yetkisi olan üçüncü bir grup tarafından sağlanmaktadır (Kırmacı, 2003, s. 43). Üçüncü ülkelerden ithal edilecek organik ürünlerin pazarlanmasının belli esaslar dahilinde olması adı geçen yönetmelikle karara bağlanmıştır. Buradaki hükümlerin en önemlileri;

- Organik ürünlerin, komisyon tarafından tespit edilerek listede yer alan bir ülkenin belirli bölgelerinde ve tespit edilmiş denetim organlarının denetimi altında üretilmiş olması,
- Üçüncü ülkelerdeki yetkili bir otoritenin üretim ve denetleme işlemlerini birlik üyesi ülkelere eşdeğer şekilde yapıldığını gösteren bir sertifika verilmesinin sağlanması şartlarıdır (Kırmacı, 2003, s. 20).

AB'nde organik tarımsal üretimi doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren çeşitli yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bunlardan dolayı düzenlemeler, tarımdaki diğer düzenlemeler yanında organik tarımsal üretimi de yönlendiren maddeleri kapsamaktayken doğrudan düzenlemeler sadece organik üretimi konu almaktadır.

AB'nde tarımsal üretim faaliyeti, ortak piyasa düzenlemelerine göre Ortak Tarım Politikası (OTP) kapsamında sürdürülmekte ve desteklenmektedir. Organik tarımsal üretim faaliyeti de henüz pazar yapısı gelişen bir üretim dalı olup, ortak tarım politikası kapsamında yürütülen çeşitli düzenlemelerle yönlendirilmektedir. Genel olarak AB'nde organik tarım;

a) OTP düzenlemeleri ve ayrıca bu kapsamda yer alan;

-Kırsal kalkınma düzenlemeleri,

-Tarım-çevre ilişkilerini ilgilendiren düzenlemeler yanında,

b) Çevre politikaları kapsamında ele alınan çeşitli düzenlemeler ile

c) AB'ne üye her ülkenin kendi koşullarına uygun olarak geliştirmiş olduğu Ulusal Programlarla yönlendirilmektedir (Sayın, 2002, s. 32).

AB'de organik tarımsal faaliyete yönelik desteklemeler OTP ve çevre politikaları kapsamında yürütülmektedir. Sadece, destekleme konusunu içeren *farklı programlar* uygulanmaktadır. Desteklemelerin yasal dayanağını;

- 1988 yılından bu yana uygulanan (EC) 4115/88 No'lu "Extensification Programme" konulu Konsey Yönetmeliği ile,
- 1992 yılından 1999 yılına kadar uygulanan EEC 2078/92 No'lu "Agri-Environment Programme" konulu Konsey Yönetmeliği oluşturmaktadır.
- Günümüzdeki destekleme uygulamaları ise, Gündem-2000 düzenlemelerinde yer alan 1257/99 No'lu Kırsal Kalkınma Yönetmeliği ve her üye ülkenin kendine özgü koşullarına göre oluşturduğu ulusal programlarıyla sürdürülmektedir (Sayın, 2002, s. 35)

4.2. Çeşitli Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Organik Tarımla İlgili Verilen Devlet Destekleri

1992'de organik ürünlerin üretimi ile ilgili kuralların belirlenmesinden sonra, binlerce çiftlik tüketim talebini karşılamak için üretim sistemlerini değiştirmişlerdir. Ortak Tarım Politikası'nın (OTP) amaçlarından birisi olan organik tarım sektörüne gelecekte de gerek tüketiciler, gerekse üreticilerin ilgilerinin artması beklenmektedir. 2092/91 numaralı AB direktifi ile organik tarımın tanımı getirilmiş ve üretim ile ilgili metotlar düzenlenmiştir. Bu çerçevede organik ürünlerin ve diğer çevreye zarar vermeyen üretim metotlarının desteklenerek yüksek kaliteye sahip ürünlerin üretiminin teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır.

AB'ye üye ülkeler alınan bu kararlar doğrultusunda organik üretimin desteklenmesi için ulusal ve bölgesel planlar hazırlamaya başlamıştır. Aynı zamanda özel sektörde çiftçi ve aracı kuruluşlar, organik üretici dernekleri ve

tüketici ve üretici birlikleri organik tarımın gelişimine önemli katkıda bulunmuştur.

Avusturya: Avusturya 1995 yılında Avrupa Birliği'ne katıldığı dönemde üretici fiyatlarında ani bir düşüş yaşanmış bu nedenle organik tarıma geçiş küçük ölçekli işletmeler için bir kurtarıcı strateji olmuştur. Bu da organik tarımın, tarım sistemi içinde önemli ölçüde kabul görmesini sağlamıştır. Avusturya Hükümeti 1992 yılında, organik tarıma geçişi düzenlemeye başlamıştır. 1995'te 2078/92 Avrupa Topluluğu-EC Düzenlemesi bünyesindeki "tanımsal-çevre" programı-ÖPUL sonuçlandırılmıştır. Program 2000 yılında çok az bir uyarlamaya tabi tutulmuş ve 5 yıllığına uzatılmıştır. Hektar başına ödemeler artmıştır.

Danimarka: Birçok Danimarkalı çiftçi organik tarıma geçmek konusunda isteksiz olmakla beraber, geçtiğimiz on yıl boyunca, hükümet politikalarının ve pazar baskılarının bir sonucu olarak organik tarıma önemli oranda geçiş gerçekleşmiştir. Hükümet 1988'den beri organik tarımla uğraşan çiftçilere ve organik tarımla ilgili birçok projeye destek vermektedir.

Hükümet, organik tarımı geliştirmek amacıyla % 50'si Avrupa Topluluğu-EC tarafından finanse edilen birkaç devlet desteğini uygulamaya koymuştur. 2001 yılında uygulamaya konulan düzenlemeye göre, çiftçiler aşağıdaki sübvansiyonlar için başvurabilmektedir;

Organik ürün üretim ve pazarlama projelerinin desteklenmesi de başka bir planın parçasıdır. Buradaki hedef kitle çiftçileri, işleyici firmaları, araştırma enstitülerini ve tüketicileri kapsamaktadır.

Belediye ve diğer kamu kurumları tarafından kullanılan organik ürünlerin artırılmasını teşvik etmeye yönelik bir başka hükümet programı daha mevcuttur.

Almanya: Organik tarıma verilen destek konusunda Almanya'nın federal yapısından kaynaklanan pek çok farklı uygulama bulunmaktadır. Her bir eyalette organik tarımla uğraşan çiftçileri desteklemek için farklı programlar uygulanmakta olup, bu programlara katılım şartları da farklılık göstermektedir.

Organik tarıma verilen destek üretim, sertifikasyon ve pazarlamayı içermektedir. 1998'den beri konvansiyonel üretimden organik üretime geçen üreticiler Avrupa Topluluğu-EC programı kapsamında yardım almaktadırlar. Sadece organik tarıma geçen çiftçiler değil, aynı zamanda mevcut işletmeler de bu programa katılabilmektedir. Bu destek 2000 yılından beri "Gündem 2000'nin Kırsal Gelişim Düzenlemesi" (Kurul Düzenlemesi EC No. 1247/1999) bünyesinde verilmektedir. Çiftçilere verilen doğrudan desteğin yanı sıra, pazarlama aşamasında da destek verilmektedir. Söz konusu destekler, üretici bazlı pazarlama organizasyonlarına ve "bölgesel pazarlama girişimleri" gibi pazarlama kavramlarının ilerlemesi ve geliştirilmesine verilmektedir.

İtalya: Organik tarım, Avrupa Topluluğu-EC programı kapsamında desteklenmektedir. Organik tarıma verilen destekler bazı bölgelerde doğrudan gelir desteği gibi kullanılmakta olup, piyasada organik olarak satılan ürünlerin arzını artırmaktadır.

İtalyan Hükümeti, organik ürün pazarının gelişmesinde kullanılmak üzere mali kaynak yaratmak amacıyla zararlılarla mücadele ilaçlarına yeni vergi uygulamasına başlamıştır. Ancak, organik ürün pazarını desteklemek için uygulanan mevcut bir destek yoktur.

Bunun dışında organik tarımı desteklemek için bölgelerarası program çerçevesinde 2,5 milyon Euro'luk yardımın, yaklaşık 1,65 milyon Euro'luk bölümü ile ülke çapında halkı bilinçlendirme kampanyaları yapılmaktadır. Kalan kısmı ise organik tarım konusunda özellikle ilgili bakanlıklarda çalışan personelin eğitimi amacı ile Istituto Mancini Foligno-Umbria okulunda kullanılacaktır.

Hollanda: Hükümet, çiftçilerin 1980 ve 1990'lı yıllar boyunca doğayı oldukça zorlayan yoğun tarımsal üretimden dönmelerini teşvik etmek ve organik ürünler konusunda tüketici bilincini artırmak için son yıllarda finansal destek sağlamaktadır. "1997-2000 Eylem Planı" adını taşıyan bu plan çerçevesinde 166 milyon Florin'lik toplam destekle "Kazanmak için Organik Pazar-An Organic Marketing to Win" adlı başka bir politika sürdürülmüştür. 2001-2004 dönemi için 2000 yılı Eylül ayında duyurulan bu yeni politika (277 milyon Florin'lik bütçe) kapsamında organik tarım üretim ve tüketimini artırmak ve 2010 yılında organik

üretim ve tüketim miktarını toplam üretim ve tüketimin % 10'una ulaştırmak hedeflenmektedir. Politika;

- Talep yönlü organik zincirin profesyonelleştirilmesi
- Organik pazar zincirindeki (üretici, tüccar, perakendeci vb.) tüm aktörler arasında azami şeffaflık ve bilgi değişimi
- Bilginin gelişim ve dağıtımı
- Talebe daha iyi cevap verebilmek için birincil üretimin teşvik edilmesi
- Kamusal düzenlemeler
- Organik ürünlerde daha düşük KDV uygulanması

gibi konuları içermektedir. Hollanda organik pazarı 1990'ların sonunda hız kazanmıştır. Hükümet politikası gereği desteklenen, "organik" belgeli çiftliklerin sayısı yılda % 30'lara varan büyüme oranları ile ciddi olarak artmıştır.

İngiltere: İngiltere'de organik ürün üretimi için destek hükmü Avrupa Topluluğu-EC'nin 2078/92 sayılı tarımsal-çevre düzenlemelerinde yer almaktadır. İngiltere, en büyük önceliği çevresel olarak hassas bölgelere vermiştir. Arazinin yapısına bağlı olarak çiftçilere 50-450 Sterlin arasında 5 yıl için ödenen geçiş dönemi yardımları verilmektedir. 1999'da Organik Tarım Planı uygulamaya konulmuş olup, söz konusu plan "Organik Yardım" planının yerini almıştır. İngiltere'nin arazi temelli ödeme planına dayanan destek mekanizması, Organik Ürün Standartları Birleşik Krallık Kaydı-UK Register of Organic Food Standards (UKROFS) tarafından yönetilen teftiş sistemine uyan ve organik geçişe kayıtlı her çiftçiye açıktır. İngiltere hükümeti tarafından, Organik ürün üreten çiftçilere 5 yıl için ödenen geçiş dönemi yardımları bittikten sonra yıllık olarak sürekli bir ödeme yapılmamaktadır.

Fransa: 1997 yılı sonunda organik üretim, dağıtım ve satışı geliştirmek ve teşvik etmek için 60 milyon Frank (10 milyon \$) nakdi teşviği içeren bir eylem planı başlatılmıştır. 1999 yılında, 2010 yılına kadar Fransa'yı Avrupa'nın başlıca organik ve hammadde üreticisi yapmak amacıyla Fransa Tarım Bakanlığı ek desteği ile toplam miktar artırılarak 96 milyon Frank (16 milyon \$)'a çıkartılmıştır.

Fransız Hükümeti, üretim alanının 1 milyon hektarını organik üretim alanına dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Hükümet, 2010 yılına kadar 9.260 olan sertifikalı organik üreticilerin sayısını 25,000'e çıkacağını ve organik gıda satışlarının % 0,5'ten %3-4'e çıkacağını öngörmektedir (Kırmacı, 2003, s. 76).

4.3. AB'ye Yeni Üye Olan Ülkelerde Organik Ürünlere Verilen Destekler

AB'ye üye ülkelere oranla organik tarım ile ilgili daha gelişmiş olup, yeni üyelere bu sektörün gelişimi sadece birkaç yıla dayanmaktadır. Bu ülkelerden sadece Macaristan ve Çek Cumhuriyeti'nin organik üretim sistemleri AB tarafından onaylanmış olup, diğer ülkelerin denetimi firma bazında gerçekleştirilmektedir.

Çek Cumhuriyeti: 1998 yılında Tarım Bakanlığı Organik tarımda kapsayan çevresel tarım programını başlatmıştır. Bu sistem, organik tarım için kullanılan alanlara (organik tarıma dönüştürülecek alan dahil) erilen puanlama sistemine dayanmaktadır. Bu çerçevede organik tarım yoluyla bitkisel üretim ve özel ürünler için hektar başına 15 puan, ekilebilir arazi için hektar başına 10 puan ve kalıcı yeşil alan için hektar başına 5 puan verilmektedir. Her puan 200-230 Çek Kronu'na (yaklaşık 5.5-6.4 Euro) tekabül etmektedir. Söz konusu karar, Çek Cumhuriyeti'nde organik üretimin önemli oranlarda artmasına neden olmuştur.

Estonya: 1999 yılından itibaren organik tarım devlet tarafından düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. 2000 yılında eğitim projelerinin ve çeşitli promosyon faaliyetlerinin firmalarla ortaklaşa finansmanına yönelik destek yürürlüğe konulmuştur. Yine 2000 yılından başlamak üzere, devlet hem organik tarıma dönüştürülecek arazi hem de organik tarım bölgeleri için teşvik vermeye başlamıştır. Söz konusu birimler için ödeme oranı değişmez, ödeme ekilen ürüne bağlı olarak değişmektedir. Fakat, bugünlerde organik tarıma dönüştürülecek araziler için daha fazla teşvik ödenmesi tartışmalara konu olmaktadır.

Macaristan: İhracat potansiyeli nedeniyle bu sektör devlet tarafından desteklenmektedir. 2092/91 nolu AB direktifinin gereklerini içeren kontrol sisteminin kurulması ve pazarlamaya yönelik yardımlar da teşviklere dahil edilmiştir. Fakat Macaristan iç pazarına yönelik teşvik uygulanmamaktadır.

1998 yılından itibaren organik üretime yönelik yardımlar başlamış olup, bu yardımlar çeşitli meslek kuruluşları için üyelik aidatı, analiz giderleri ve alınan danışmanlık hizmetlerinin tutarını kapsamaktadır. Bu durumlarda, özel makina alımı ve tohum teinini 2000 yılı ün toplam bedelin 100 milyon Forint'i geçmemesi (yaklaşık 400.000 Euro) kaydı ile ödenen bedelin %40'ı kadar katkı payı devlet tarafından sağlanmaktadır.

Kontrol ve sertifikasyon ile ilgili ödemeler de sağlanmakta olup, bu teşvik Macaristan'da organik üretim ile ilgili kuruluş olan Biokultur ile koordineli olarak ödenmektedir.

Polonya: 1993 yılından itibaren Polonya Tarım Bakanlığı toprak ve su analizleri için destek sağlamakta olup, 1998'de Organik Tarım Çalışma Grubu bu Bakanlığa bir teşvik sistemi hazırlamıştır. Bu çerçevede, 1998'den itibaren iki kontrol organizasyonu için organik çiftliklerin kontrol prosedürlerinin bedeli devlet tarafından karşılanmaya başlamıştır.

Ayrıca AB ülkelerine verilen destek ile paralel olarak, Polonya, organik tarıma dönüştürülecek arazinin dönüşüm sürecinin ikinci yılı ve sertifikasyonun işlemleri sürecinin birinci yılı için doğrudan destek 1999'dan itibaren sağlanmaktadır.

Slovenya: AB politikalarına uyum sağlamak amacıyla Slovenya 1997 yılında tarım politikası reformu çerçevesinde 1999-2002 yılları arasında geçerli olacak birçok düzenleme getirilmiştir.

1999 yılında organik sertifikası almış, 1998'de arazilerini organik üretime ayırmış çiftçiler, hektar başına verilen teşviklerden yararlanabilmektedir. Teşvikleri aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmektedir.

Çim arazisi için 200 Euro

- Tarlalar için 300 Euro

- Yoğun olarak ekilmiş meyve ve sebze bahçeleri ve şarap alanları için 370

euro Seralar için 450 Euro

- Kontrol ve belgelendirme masrafları olarak çiftlik başına 50 Euro

Söz konusu teşvikten yararlanmak isteyen çiftçiler en az dört yıl organik üretimde bulunmuş olmaları gerekmekte olup, önümüzdeki yıllarda bu desteklerin ne şekilde devam edeceği kesinlik kazanmamıştır.

4.4. Avrupa Birliği Ülkelerinde Organik Ürün Fiyatlandırması

Organik ürünler konvansiyonel ürünlere göre daha yüksek bir fiyata sahiptir. Arz ve talebi tam olarak yansıtmayan organik ürün fiyatlarının alt limitini arza bağlı üretim ve pazarlama maliyeti oluşturmakta olup, üst limit ise tüketicinin ödemeye razı olduğu fiyat tarafından belirlenmektedir. Söz konusu sınır pazara bağlı olarak değişim göstermekte olup, ulusal bazda, fiyat primleri kullanılan dağıtım kanalına ve pazarlama maliyetlerine göre değişmektedir. Uluslar arası bazda ise primler ulus üretim ve pazarlama maliyetleri ile alım gücü ve ödemeye razı olunana fiyatı etkileyen gelir seviyesine bağlı olarak değişmektedir.

Bazı organik ürünler çeşitli kalite standartlarına (örn. Derecelendirme standartları) uymamaları nedeniyle perakende zincirleri tarafından kabul edilmemekte ve bunun sonucu üretici başka bir dağıtım kanalı seçmekte veya söz konusu ürünleri ekarte etmektedir. Böyle durumlarda çiftçiler ürünlerini doğrudan kendi pazarlarındaki tüketicilere satarak, çeşitli standartlara uyma zorunluluğundan muaf olmaktadır. Bazı durumlarda ise üretimin talebi geçtiği durumlarda talep fazlası olan ürünler kalite standartlarını karşılamasına karşın konvansiyonel ürün pazarında satışa sunulmaktadır. Söz konusu durum özellikle Almanya'da et ve süt ürünleri için yaşanmaktadır.

Konvansiyonel ürünlere oranlara daha yüksek bir maliyete sahip olan organik ürün üreticileri, söz konusu masraflarını karşılamak için prim uygulamak durumundadır. Genellikle çiftçilere ödenen primler, tüketiciler tarafından ödenen fiyatların küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Pazarlama, nakliye, ambalaj, işleme ve sigorta masrafları da üretici primlerine dahil edilmelidir. Merkezlerden uzakta bulunan çiftçiler ürünlerini en yakınlarda bulunan merkezlerde satacakları için nakliye masraflarından dolayı prim kaybına uğrayabilmektedir. Yine organik tarıma yönelik devlet desteği de üreticilerin prim miktarında etkili olmaktadır. (Koç ve Tarakçıoğlu, 2005, s. 43)

4.5. Türkiye’de Organik Tarım Düzenlemeleri

4.5.1. Organik Tarım Mevzuatı

Türkiye’de organik tarım faaliyetleri 1986 yılında Avrupa'daki gelişmelerden farklı şekilde, ithalatçı firmaların istekleri doğrultusunda, ihracata yönelik olarak başlamıştır. Önceleri ithalatçı ülkelerin bu konudaki mevzuatına uygun olarak yapılan üretim ve ihracata, 1991 yılından sonra Avrupa Topluluğunun yukarıda adı geçen Yönetmeliği doğrultusunda devam edilmiştir. Daha sonra 2092/ 91 sayılı yönetmeliğin 14 Ocak 1992 tarihinde yayımlanan 94 /92 sayılı ekinde ; Avrupa Topluluğuna organik ürün ihraç edecek ülkelerin uymak zorunda olduğu hususlar ayrıntıları ile belirtilmiş ve ülkelerin kendi mevzuatlarını uygulamaya koymaları ve bu mevzuatın da dahil olduğu çeşitli teknik ve idari konuları içeren bir dosya ile Avrupa Topluluğuna başvurmaları zorunluluğu getirilmiştir (Kirazlar, 2001, s. 12).

Organik ürünlerin Avrupa’ya ihracatında sorun yaşanmaması için AB Organik Tarım Yönetmeliği ile uyum sağlaması gerekmektedir. Üretime yasal zemin hazırlamak amacıyla “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Organik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik” 18 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. AB mevzuatı ile uyumlu hazırlanan Tarım Bakanlığı mevzuatında, 1995’ten günümüze dek AB Yönetmeliğinde yapılan değişikliklerle dış ticaretimiz doğrultusunda yer alması gereği doğmuştur. Bu nedenle meydana gelen değişiklik ve yönetmelikleri de kapsayan yeni Organik Tarım Yönetmeliği 11 Temmuz 2002’de yürürlüğe girmiştir. Bu konuda Tarım Bakanlığı, Organik Tarım Komitesi’nde üye olan resmi ve özel kuruluşlar ile çalışmalar yürütülmektedir. 11 Temmuz 2002 tarih ve 24812 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Organik Tarım Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik” ile Tarım Bakanlığı hem organik tarımın yaygınlaşmasını sağlamak, hem de bu konuyu sıkı bir denetim altına alma yönünden önemli bir adım atılmış oldu (Cingi, 2002). Daha sonra AB'ye uyum çerçevesinde hazırlanan "Organik Tarım Kanunu" 3 Aralık 2004 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı konu ile ilgili yetkili kamu kurumudur (Koç ve Tarakçıoğlu, 2005, s. 7). Organik tarım Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra 11/7/2002 tarihli ve 24812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

yürürlükten kaldırılmış; 10.06.2005 tarihinde Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

4.5.2. Kontrol ve Sertifikasyon

Organik tarım kontrollü ve sertifikaya bağlı bir üretim faaliyetidir. Türkiye’de organik tarım faaliyetlerinin kontrol ve sertifikasyon işlemleri, yönetmeliğin 11. maddesi uyarınca Tarım ve Köyişleri Bakanlığında yetki almış özel kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Bu maddeye göre Türkiye’de kontrol ve sertifikasyon faaliyetinde bulunmak isteyen yerli ve yabancı, özel veya resmi kuruluşlar Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Organik Tarım komitesine başvururlar. Bu arada yabancı kuruluşların daha önceden Başbakanlık Hazine Müsteşarlığından çalışma izni almış olmaları gerekmektedir. ETK tarafından incelenen ve uygun bulunan kuruluşlara belirli bir süre için organik tarımı kontrol ve sertifikasyon izni verilir. Bu izni alan kontrol organları yönetmelikte yer alan teknik kontrol metotları çerçevesinde faaliyetlerini sürdürürler. Bu bölüm üretimin başlangıç aşamasından ürün ihraç edilene kadar her kademedede izlenecek yolu ayrıntılarıyla belirtilmiştir.

Bugüne kadar; bakanlığımız adına Türkiye’de organik tarımı kontrol etme ve sertifikalandırma yetkisi altı yabancı ve bir yerli kontrol firmasına verilmiştir. Bunlar, IMO, ECO, CERT, ETKO, SKAL, İNAC, BCS VE BİYOAGRİCOOP ve EKOTAR’ dır. Bu kuruluşlar bir yandan organik üretimin normlara uygun, her aşamasında kontrollü, kaliteli ve sertifikalandırılan ürünler olmasını sağlarken diğer yandan gerekli kimyasal, mikrobiyolojik ve her türlü analizi yerinden temin edilmiş numune ve örneklerde yapmak, sonuçlarını değerlendirerek uygunluğu halinde etiketlemek durumundadırlar. Yürüttükleri tüm faaliyet bakanlık adına olup, bakanlığa karşı sorumludurlar. Analizleri yapacak akredite olmuş laboratuvar ülkemizde olmadığından analizler yurt dışında yapılmaktadır (Kirazlar, 2001, s. 14).

4.6. Türkiye'nin Avrupa Birliğine Uyum Durumu

Türkiye'de organik tarımda yapılanmanın ters yani yukarıdan aşağıya bir model olarak geliştiği belirtilmiştir. Yurt dışı talepleri – ihracatçı - tüccar – çiftçi sıralaması ile ilgi yaratılmıştır. Organik üretim yapan çiftçilerin motivasyonu çok önemlidir Toprağa vereceği yarar, verimliliği ve çevre açısından diğer faydalarının dikkate alınmadığı; ancak verilen fiyat farkının önemli bir unsur haline geldiği belirtilmiştir. Dünyada organik üretime farklı desteklemelerin yapıldığı, kimi AB ülkelerinde hektar başına, Almanya'da ise kontrol ve sertifikasyon ücreti desteklemesi şeklinde olduğu belirtilmiştir. Eğitim ve bilgilendirmenin önemi ile bunun şu anda özellikle ihracatçılar vasıtasıyla yapılabildiği; ancak tarım il ve ilçe teşkilatlarının bilgilendirilmesi ile bu sorunun aşılabileceği açıklanmıştır. Özel şirketlerin kurslar düzenlediği, organik tarımın öneminin açıklanması ve bu sayede yalnızca fiyat açısından değil organik tarımın getirdiği diğer değerler için de bu uygulamaların yapıldığı görülmüştür. Kayıt – dokümantasyon önemli bir sorundur. Üreticinin elindeki arazi ve üretim alanı için bir kayıt ve dokümanın olmaması, hatta vekalet ve kiralama uygulamaları sonucunda sorumlu ve gerçek arazi sahiplerine ulaşılamaması yaşanan problemlerden bazılarıdır. Bunun yanında muhasebe kayıtları; üretime ait üretim, satış gibi bilgilere ulaşılamadığı ve üreticilerin bu gibi evrakları muhafaza etmemesinin sorunu arttırdığı ifade edilmiştir. Arazi yapılarının çok küçük olması sebebiyle yakın arazilerde yapılan tarım uygulamaları sonucunda bulaşma riskinin artması karşılaşılan diğer sorunlardan birisidir. Gübreleme ile ilgili olarak yeterince hayvan gübresinin bulunamaması ve kompost yapma alışkanlığının olmaması toprak verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Organik tarımda kullanılacak zirai mücadele ilaçlarının azlığı, buna karşılık Türkiye'nin mevcut florasından yararlanılarak tarımsal mücadelede yararlanılabilecek preparatların üretilmesi ile dışa bağımlılığın azaltılması mümkün olabilecektir.

Mevcut son yönetmelik değerlendirilmesinde sertifikalama sürecinin belirtilmediği, mamul madde etiketlenmesinin açık olmadığı, yönetmeliğine göre etiketlerde çok fazla bilgi eklendiği, AB yönetmeliğine göre konvansiyonel tohum kullanılırken Türkiye'de yayınlanan yönetmelikte yasak olduğu gibi eksiklikler ve farklılıkların olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de yayınlanan yönetmeliğin çok basit formatta ve kısa yayınlanması, kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının bağımsızlığının korunması, kontrol ve sertifikasyon şirketlerinin kontrolünün Bakanlığın değil özel şirketlerin yapması, organik tarım tanıtımının iyi yapılması, organik ürünlerin tüketiciye iyi tanıtılması ile iç piyasada canlılığın oluşabileceği, kontrol ve sertifikasyon kuruluşları için AB pazarında ISO65 / EN 45011 akreditasyon zorunluluğu olduğu ve akredite olmuş laboratuvar gerekliliğinin sadece organik ürünler için değil mevcut tüm ürünler için gerekli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca organik ilaç desteğinin sağlanması ve araştırmaların yapılması, ETO gibi derneklerin sayılarının arttırılması, araştırmaların arttırılması talep edilmektedir. Dış pazarla sınırlı kalmayıp iç pazarın geliştirilmesi, organik tohumların piyasada olması üretim açısından önem taşımaktadır. Organik tohum zorunluluğu AB yönetmeliğinde 31.12.2006 tarihine kadar uzatıldığı; ancak belirli kıstasların getirildiği, bilgi bankası oluşturulması zorunluluğu ve bu bilgi bankasına o ülke içerisinde organik tohum yok ise konvansiyonel tohum uygulanmasına izin verildiği belirtilmiştir, zararlılara ve hastalıklara karşı dayanıklı çeşitlerin yaratılması korunması, faydalı böceklerin çoğunun Türkiye orijinli olduğu ve ülkemizden götürülerek üretimi yapıldığı ve satıldığı bunların ülkemizde geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, toprak işlemenin önemi vurgulanarak eğitim programları düzenlenmesi, Organik tarımla konvansiyonel tarım arasında maliyet farklılıklarının ve temel faktörlerin açıklanmasının zor olacağı zira her ürün bazında uygulamalara ve yörelere göre tarımsal uygulama maliyetlerinin farklılıklar gösterdiği açıklanmıştır. Organik ilaç desteğinin sağlanması ve araştırmaların yapılması, laboratuvar sayılarının artırılması, analiz ücretlerinin düşürülmesi için desteklemenin yaratılması, laboratuvar ile kontrol ve sertifikasyon fiyatlarının açıklanması bunların en önemli gider ve sorun olduğu, ceza ve yaptırımların eski ve caydırıcı olmadığıdır.

4.7. Yasal Düzenlemeler Ve Kurumsal Yapılanma

Mevzuat uyum çalışmaları çerçevesinde ihtiyaç duyulan konularda mevcut organik tarım yönetmeliğinde revizyona gidilmesi, AB organik tarım mevzuatına değişiklik getiren yönetmeliklerin takip edilerek ulusal mevzuatımıza adapte edilmesi, organik tarımın geliştirilmesi açısından uygun destekleme politikalarının belirlenmesi ve uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.

Kurumsal yapılanma için;

- Organik tarım ile ilgili eğitim ve yayım çalışmalarına öncelik verilmesi
- Organik tarım ile ilgili hizmetlerin daha etkin hale getirilmesi açısından “Organik Tarım Genel Müdürlüğü”nün kurulmasının sağlanması
- Organik tarım ile ilgili ayrı bir denetim birimi oluşturulması
- Tarım Satış Kooperatifleri gibi kooperatiflerin organik tarım konusuna çekilmesinin sağlanması, Ulusal Yönlendirme, Ulusal Ticaret ve Ulusal Araştırma Komitelerine katılımının sağlanması
- Hazırlanan mevzuatlar çerçevesinde açıklayıcı el kitabı, talimat ve yazılı yayınların taşra teşkilatlarına gönderilmesi, Bakanlık ilgili birimi tarafından gönderilen bu talimatların ve bilgilerin il müdürlükleri aracılığı ile üreticilere aktarılması
- Merkez ve taşra teşkilatında organik tarım ile ilgili çalışan personelin görev tanımlarının yapılarak belirlenmesi, bu kişileri eğitimlerinin sağlanması
- Organik tarımda eğitilen personelin bu konularda sürekli olarak çalışmasının sağlanması,
- Ülke çapında sağlıklı bir veri ağının oluşturulması açısından il ve ilçe teşkilatlarındaki bilgisayar, teknik altyapı ve imkanların geliştirilmesi, organik tarımda sağlıklı verilere ulaşılması açısından dijital haritaların hazırlanarak bunların kullanılmasının sağlanması
- Organik tarım ile ilgili yapılacak araştırmalar için uygun araştırma stratejilerinin belirlenmesi
- Organik tarım ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma sonuçlarının, Üniversiteler, Bakanlık Araştırma Kuruluşları gibi kurumlar tarafından bilgi bankası şeklinde toplanarak kullanıcılara elektronik ortamda aktarılması
- Danışmanlık sisteminin geliştirilmesi ve bu amaç ile gerekli eğitim ve yapılanmanın sağlanması
- Organik tarımla ilgili çok amaçlı ve bütünlüğü örgütlenme anlayışı benimsenmeli, bu örgütlerde teknik personel istihdamı sağlanmalı, Bakanlık organik tarım amaçlı örgütlenmeyi öncelikli olarak ele almalı, Devlet eğitim ve destekleme faaliyetlerini bu örgütler aracılığı ile yapmalı

- Organik tarım ile ilgili üretici/işleyicilerin örgütlenmesinin teşvik edilmesi, üretici örgütleri aracılığı ile organik ürünlerin işlenmesi, katma değer yaratılması ve bu nihai ürünlerin üretici örgütleri aracılığı ile pazarlanmasının sağlanması

- Organik tarım ile ilgili tüm uygulamalarda katılımcılığın sağlanması açısından, üretici örgütleri, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kurumlar ile işbirliği yapılması

- Organik tarım için avantajlı olan bölgelerin tespit edilmesi ve buralarda organik tarımın yaygınlaştırılmasının sağlanması, orman köylerindeki doğal çevrede mevcut olan tohumların tespit edilerek uygun olanların organik tarım üretiminde kullanımının sağlanması, organik tarımda kullanılan girdilerin üretiminin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir (Demirer, 2002, s. 59).

SONUÇ

Gelişmekte olan ülkeler için gelir yaratımı ve yurtiçi gıda üretiminin geliştirilmesi hedeflerini bir arada gerçekleştirecek organik tarımsal politikaların oluşturulması gerekmektedir. Yurtiçi gıda üretiminin geliştirilmesinden kast edilen ise yerel kaynak kullanımının maksimizasyonu ile zayıf bölgelerin üretim verimliliğinin artırılmasıdır. Böylece kaynak fakiri çiftçilerin kendi kendine yeterliliği sağlanacak ve yerel gıda ihtiyaçları temin edilecektir.

Türkiye’de organik üretim desteklenmeli ve organik tarım üreticilerine doğrudan gelir desteğinden yararlanılmalıdır. Sadece üretimin değil, bunun yanında iç ve dış pazarlama olanakları da artırılmalıdır. Pazarlamaya yönelik kurumsal yapılanmaya şimdiden gidilmeli, üretici örgütlenmesi teşvik edilmelidir. Sağlıklı kayıt sistemi geliştirilmelidir. Eğitimin, yayım ve danışmanlık ağı yaygın olmalı ve önemsenmelidir. AB’deki yönetmelik değişiklikleri anında izlenmelidir. Kamu, bu dönemde aktif rol üstlenmeli ve yönlendirici olmalıdır.

Ürün çeşitliliği ve Avrupa pazarlarına yakınlık avantajı geliştirilmelidir. Gübre ve ilaç kullanımı kontrol edilmelidir. Yasal ve kurumsal düzenlemelerde, tecrübeli üretici-dış ticaretçi kurum ve kuruluşlarla işbirliğine gidilerek bunların tecrübelerinden yararlanılmalıdır. Bölgesel ürün ve iklim farklılıkları dikkate alınmalı ve buna göre yönlendirme sağlanmalıdır. Tüketici bilinçlenmesine katkı sağlanmalı, organik ürünlerin önemi anlatılmalıdır.

Türkiye organik gıda dış satımını büyük çoğunlukla AB’ne üye ülkelere yapmakta ve pazar payını arttırabilmek için AB’ne koşulsuz organik ürün ihraç edebilen ülkeler listesine girmek durumundadır. Türkiye’deki organik tarımsal potansiyeli AB’nin dış alım taleplerini karşılayabilecek durumda olup özellikle kuru meyve ihracatında diğer dünya ülkelerine ve AB üyesi ülkelere oranla karşılaştırmalı üstünlüklere sahiptir.

Türkiye’de AB’ye uyum çerçevesinde üretim ve pazarlamaya yönelik ulusal destek programı oluşturulmalı, üretici örgütlenmesinin teşvik edilmesi, organik üretimle ilgili sağlıklı bir kayıt sistemi oluşturulmalıdır. Ayrıca ürün çeşitliliğinin

fazla olması ve AB pazarlarına yakın olma avantajını da kullanmalıdır. Kontrol ve sertifikasyon olanakları genişletilmelidir. Yasal ve kurumsal düzenlemede özel sektör, üretici örgütleri ve kamu kesimi işbirliği sağlanmalı ve tüketici bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Yapılan çalışmalar, organik üretimde verim ve kalitenin sağlanabilmesi için üreticilere teknik ve ekonomik konularda bilgi akışının sağlanmasının şart olduğunu ve özellikle geçiş sürecinde üreticiler ile yakın temasın etkili olacağını ortaya koymaktadır. Her yöre üreticisi için önceliklerin ayrı ayrı belirlenerek ele alınması başarıyı arttıracaktır. Yine bugüne değin yapılan uygulamalarda sistemin başarılı ve uzun süreli olması için desteklerin bütün olarak ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

AKDENİZ İhracatçı Birlikleri, (2000) “Organik Tarıma Talep Artıyor”, AR-GE Dış İlişkiler, Araştırma Serisi, Sayı:4, Eylül 2000.

- AKKAYA, F., TOKGÖZ, H., SAYIN, B., ve ÖZKAN, B., (2001), Türkiye’de Ekolojik (Organik) Ürün Üretimi ve Pazarlaması, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S: 409-418, Kasım 2001.
- AKSOY, U., (2001), “Organik Tarım: Genel Bir Bakış”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S:3-10, Kasım 2001.
- ANONİM, (2004) “AB Neden Organik Tarım Tercih Ediyor?” Cine Tarım Dergisi, Sayı : 23, S:26.
- BÜLBÜL, M., (2001), “Türkiye’de Organik Tarım Yapan Firmaların Analizi”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S: 36-48, Kasım 2001.
- ÇAĞDAŞ, E., (2003), “Türkiye’de Organik Tarım Ürünlerinin Pazarlanması ve Rapunzel Ltd.Şti’de Yapılan Uygulama”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, S: 128, 2003, Eskişehir.
- CİNGİ, S., (2002), “Organik Ürünler Pazarı Patlıyor”, Globus Dergisi, S:65-78, Eylül,2002.
- DEMİR, A., ve Gül, U., (2004), “Organik Tarım”, T.E.A.E –Bakış, sayı 5, nüsha 3, S :1-4, Nisan, 2004.
- DEMİRER, F.Ç, (2002), “Organik Tarım Üretiminin Türkiye’deki Gelişim Sürecinin İşletmeler Bazında İncelenmesi ve İhracat Performanslarının Değerlendirilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Uluslar arası İşletme Programı Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmış), S:112, 2002, İzmir.
- DEMİRYÜREK, K., (2004), Dünya ve Türkiye’de Organik Tarım”, Harran . Ü.Z.F.Dergisi, 2004, 8 (3/4): S 63-71
- ER, C., (2002) “Organik tarım Bir Lüks Müdür?”, Türktarım Dergisi, Sayı:145, Mayıs-Haziran 2002, Ankara.

- EXPORT, (1999)“Organik Tarım Ürünleri”, İstanbul İhracatçı Birlikleri Yayın Organı, Export Dergisi, Nisan 1999, İstanbul.
- GÜNDÜZ, M.,(2000), “Organik Yaş Meyve-Sebze Pazarlarında Mevcut Durum”, İGEME Dış Ticaret Bülteni, Ar-Ge İno Dergisi, Sayı:12, Aralık 2000, Ankara.
- GÜNDÜZ, M., ve KOÇ, D., (2001), “Türkiye’de Organik Tarım Ürünleri İhracatının Dünyü, Bugünü ve Geleceği”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S: 30-35, Kasım 2001.
- GÜZEL, T., (2001), “Dünyada ve Türkiye’de Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve İhracatı Geliştirme Olanakları”, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2001-14
- HASAD, (2000) “Organik Tarım Bir Kumar mı?” Aylık Gıda Tarım Hayvancılık Dergisi, Yıl: 16, Sayı:181, Haziran 2000, Ankara.
- KAYAHAN, S., (2001), “Organik tarımda İç Pazarın Gelişimi”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S:24-29, Kasım 2001.
- KIZILARSLAN, Ö.D., “ Biyoteknolojik Ürünler, Organik Ürünler ve Uluslararası Ticaretteki Gelişmeler”
(<http://www.foreigntrade.gov.tr/ead/DTDERGI/tem2000/biyoteknolojik.htm>)
(21.05.2005)
- KİRAZLAR, N.,(2001), “Organik (Organik) Tarım Mevzuatı”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S:11-19, Kasım 2001.
- KIRMACI, M.V., (2003), “Dış Ticarete Organik Tarımın Stratejik Yerinin İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmış), S:125, 2003, İstanbul.
- KURTAR, E.S., ve AYAN, A.K., (2004), “Organik Tarım ve Türkiye’deki Durumu”, OMÜ Zir. Fak. Dergisi, 2004,19(1) S: 56-64

- LAMPKİN, N., ve FOSTER,E., (2000), “Organic and inconversion land area, holdings, livestock and crops production in Europa”. FAIR3-CT96-1974. Final Report. (www.organic.aber.ac.uk/stats.shtml).
- SAYIN, C., ve ÖZKAN, B., (2001), “AB’de Organik tarım Uygulamaları, İzlenen Politikalar ve AB’ne Organik Ürün Dış Satım Olanakları”, ”, Türkiye 2. Organik Tarım Sempozyumu, S:49-57, Kasım 2001.
- SAYIN, C., (2002), “Avrupa Birliği’nde Organik tarım Uygulamaları: Almanya Örneği”, Türk-Koop, Ekin Dergisi, Yıl:6, Sayı:21, Temmuz-Eylül 2002, Ankara.
- SAYIN, C., (2002), “Avrupa Birliği’nde Organik Tarıma Yönelik Politikalar”, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(2), S:31-38, 2002.
- SCHAYES, S., (2001), “Turkey Organic Products Organic Food Report 2001”,USDA Gain Report, June 2001.
- T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, “Organik Tarım El Kitabı”, Kasım 2001, Ankara.
- TORTOPOĞLU, İ., (2000), “Organik Tarım ve Geleceği”, HASAD Dergisi, Yıl:16, Sayı:182, Temmuz 2000, Ankara.
- TÜRKÖZ, T.U., (2002). “Organik Tarım Ürünleri Pazarlaması”, Celal Bayar Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi(Yayınlanmış), S:159, 2002, Manisa.
- TZOB, (2002), “Tercüme: Organik tarım”, Çiftçi ve Köy Dünyası Dergisi, Sayı:206, Şubat 2002, Ankara.
- YANMAZ, R., (2001), “Organik tarım ve Türkiye’de Organik Meyve ve Sebze Üretiminin Durumu”, Türk-Koop, Ekin Dergisi, Yıl:5, Sayı:16, Nisan-Haziran 2001, Ankara.

T.C. Tarım ve Köyişleri İnternet Sitesi www.tarim.gov.tr (25.08.2005)
İhracatı Geliştirme Merkezi İnternet Sitesi www.igeme.org.tr (16.02.2005)

EK - 1**Organik Tarım Kanunu****Kanun No: 5262****Kabul Tarihi : 1.12.2004****BİRİNCİ BÖLÜM****Amaç, Kapsam ve Tanımlar****Amaç**

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; tüketiciye güvenilir, kaliteli ürünler sunmak üzere organik ürün ve girdilerin üretiminin geliştirilmesini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, organik tarım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi ve Bakanlığın denetim usul ve esasları ile yetki, görev ve sorumluluklara dair hususları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,
- b) Organik tarım faaliyetleri: Toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşmaya kadar olan diğer işlemlerini,
- c) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşmaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek ve sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,
- d) Kontrol kuruluşu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşmaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,
- e) Sertifikasyon kuruluşu: Tüm kontrolleri tamamlanmış organik ürün veya girdiyi, kontrol kuruluşunun yaptığı kontrol ve bu kontrole ilişkin bilgi ve belgeler ile gerek duyulan hallerde yaptıracığı analizlere dayanarak sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

f) Yetkilendirilmiş kuruluş: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu, kontrol kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu olarak Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

g) Kontrol: Organik tarım faaliyetlerinin bu Kanuna uygun olarak yapılıp yapılmadığının belirlenmesi, düzenli kayıtların tutulması, sonuçların rapor edilmesi, gerek görülmesi halinde ürünün organik niteliğinin laboratuvar analizleri ile test edilmesini,

h) Kontrolör: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu adına veya kontrol kuruluşu adına, organik tarım faaliyetlerinin her aşamasının ilgili mevzuata göre uygulanmasını kontrol etmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,

ı) Sertifikatör: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu adına veya sertifikasyon kuruluşu adına, kontrolü tamamlanmış ürünün veya girdinin organik olduğunu onaylamak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,

j) Denetim: Organik tarım faaliyetlerinin, bu Kanuna uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespit etmek amacıyla yetkilendirilmiş kuruluşlar, işletmeler ve müteşebbisler ile kontrolör ve sertifikatörlerin, Bakanlık veya Bakanlık tarafından denetim yetkisi verilen kuruluşlarca yapılan her türlü denetimini,

k) İşletme: Yetkilendirilmiş kuruluşun kontrolü altında, söz konusu kuruluşlarla sözleşme yapılmak suretiyle organik ürün üretilen, işlenen, depolanan ve pazarlanan yerleri,

l) Müteşebbis: Organik tarım faaliyeti yapan gerçek veya tüzel kişiyi,

m) Sertifikasyon: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve girdinin mevzuata uygun olarak belgelendirilmesini,

n) Sertifika: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve organik girdinin mevzuata uygun olduğunu gösteren belgeyi,

o) Çalışma izni: Bu Kanuna göre çalışacak kontrolör, sertifikatörler ile yetkilendirilmiş kuruluşlara Bakanlık tarafından verilen izni,

p) Organik ürün: Organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilmiş ham, yarı mamul veya mamul haldeki sertifikalı ürünü,

r) Organik girdi: Organik tarım faaliyetlerinde kullanılan materyali,

s) Organik ürün etiketi: Organik ürün veya ambalajı üzerinde yer alan, ürünü tanıtan veya içindekini belirten herhangi bir kelime, detay, ticarî marka, tescilli marka, paket üzerinde yer alan resim, sembol, doküman, ilân, tabela veya tasma gibi her türlü yazılı ve basılı bilgi ve materyali,

t) Organik ürün logosu: Nitelikleri ve kullanımı bu Kanun kapsamında çıkarılacak yönetmelikte tanımlanan basılı işareti,

u) Akreditasyon: Yeterli onaylanmış kurum ve kuruluşlar tarafından; kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının, laboratuvarların ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik

kriterlere göre değerlendirilmesini, yeterliğinin onaylanmasını ve düzenli aralıklarla denetlenmesini,

v) Organik: Bu Kanunda geçen organik kelimesi ekolojik ve biyolojik kelimeleriyle eşdeğer anlamı,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Komiteler, Yetkilendirilmiş Kuruluşlar ve Müteşebbis

Komitelerin oluşumu, yetki, görev ve sorumlulukları

MADDE 4. — Bu Kanunun uygulanmasında; organik tarımın geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak ve Bakanlık içi koordinasyon ve değerlendirme hizmetleri ile yetkilendirilmiş kuruluşların, işletmelerin, müteşebbislerin, kontrolör ve sertifikelerinin faaliyetlerini izlemek üzere Bakanlık bünyesinde Organik Tarım Komitesi kurulur.

Organik tarımın ticaretini, tanıtımını, araştırmalarını ve diğer organik tarım faaliyet stratejilerini belirlemek ve Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve izleme hizmetlerini yapmak üzere Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi kurulur. Bu Komite; ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve özel sektör temsilcilerinden olmak üzere en az on kişiden oluşur.

Bu komitelere bağlı olarak, yeter sayıda alt komite oluşturulabilir.

Organik Tarım Komitesi ve Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesinin oluşumu ve çalışma şekli ile ilgili usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar

Madde 5. — Bu Kanunun uygulanmasında; organik tarım faaliyetlerinin her türlü kontrol ve sertifikalandırma işlemleri, Bakanlıkça veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş kuruluşlarca yapılır. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, yeterli ve tecrübeli personel ile teknik alt yapıya sahip olmak zorundadır.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu tarafından sertifikalandırılmamış ürünler, organik ürün veya organik girdi adı altında satılamaz.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu organik olmayan tarımsal ürün ve girdilere, organik ürün veya organik girdi sertifikası veremez.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar ile kontrolör ve sertifikeler, Bakanlıktan çalışma izni almak zorundadır. Yetkilendirilmiş kuruluşların çalışma izni bittiğinde, Bakanlıktan süre uzatımı almadan tekrar faaliyette bulunamazlar.

Bakanlık tarafından verilen çalışma izni devredilemez.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu, kontrol ve sertifikasyon olmak üzere iki ayrı birimden oluşur. Kontrol biriminde görev yapanlar sertifikasyon biriminde, sertifikasyon biriminde görev yapanlar da kontrol biriminde görev yapamazlar.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar, bu Kanuna uygun olarak çıkarılacak yönetmelikte belirlenen dönemlerde Bakanlığa rapor vermek, bilgi ve belgelerini Bakanlık yetkililerine göstermek zorundadırlar.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar ile kontrolör ve sertifikelerinin; çalışma izni, izin süresi, süre uzatımı, izinlerinin iptali, görev ve yetkileri, yetki kullanımı, kontrol ve sertifikasyon sistemi ile kontrolör ve sertifikeler çalıştırmaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Müteşebbis

MADDE 6. — Müteşebbisler, yetkilendirilmiş kuruluş kontrolünde çalışmak zorunda olup, bu Kanun kapsamında Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı faaliyette bulunamazlar.

Müteşebbisler, kontrol veya denetim amacı ile Bakanlık yetkilileri ile Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşların yetkililerine; işletmeye giriş izni vermek ve muhasebe kayıtları ile diğer ilgili dokümanlarını göstermek zorundadırlar. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, elde ettikleri bu bilgi ve belgeleri, Bakanlık dışında üçüncü şahıslara veremezler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama Esasları

Organik tarım faaliyetleri

MADDE 7. — Organik tarım faaliyetlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Orman sayılan yerlerde ürün toplanması ile ilgili usul ve esaslar, Çevre ve Orman Bakanlığının görüşü alınarak, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Hammaddesi tarımsal kaynaklı olan organik ürünlerden elde edilen nihai ürünlerin, imalat veya sanayi ürünü olması halinde, bu nihai ürünlerin üretilmesi ve tüketiciye ulaşıncaya kadar olan aşamalar ile ilgili usul ve esaslar Bakanlığın olumlu görüşü alınarak, ilgili bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Organik ürünlerin satışı ve pazarlaması, 24.6.1995 tarihli ve 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tâbi değildir.

Organik ürünlerin ve girdilerin reklam ve tanıtımı

MADDE 8. — Organik ürün ve girdilerin etiket ve logoları yalnızca organik ürünler ve girdiler için kullanılır. Organik ürünlerin ve girdilerin etiketi ve logosu, reklam ve tanıtımı;

sahte, yanıltıcı veya ürünün yapısına, özelliklerine, içeriğine, kalitesine, orijinine ve üretim tekniklerine göre hatalı bir izlenim yaratacak, ürünün sahip olmadığı etki ve özelliklere atıfta bulunacak biçimde olamaz ve tüketiciyi yanıltacak yazı, resim, şekil ve benzerlerini içeremez.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yayın yapan ulusal, bölgesel, yerel radyo ve televizyonların, üretici ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi amacıyla organik tarımla ilgili ayda en az otuz dakika eğitici yayın yapmaları konusunda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gerekli tedbirleri alır.

Organik ürünlerin ve girdilerin ihracatı

MADDE 9. — İhracat sertifikası olmayan organik ürün veya girdiler, organik ürün veya organik girdi adı altında ihraç edilemez.

İhraç edilen fakat alıcısı tarafından iade edilen ürün ve girdiler, mahrecine iade olarak kabul edilir. Söz konusu ürünler ve girdiler, ithalatta yapılan kontrol ve belgelerden muaf olup, gümrük idareleri tarafından sadece ayniyat tespiti yapılarak, ilgili mevzuat çerçevesinde yurda girişlerine izin verilir.

Organik ürünlerin ve girdilerin ithalatı

MADDE 10. — İhracat sertifikası olmayan organik ürün veya girdiler, organik ürün veya organik girdi adı altında ithal edilemez. Gümrükler dahil yapılan kontrollerde, organik olmadığı tespit edilen ürün ve girdilerin, yurt içine organik ürün veya girdi adı altında sokulması, dağıtılması ve satışının yapılmasına izin verilmez. Bu ürün ve girdiler, sorumlu müteşebbise iade edilir ya da ilgili ulusal mevzuatına uygun olmaları halinde, yurt içinde organik olmayan ürün veya girdi olarak değerlendirilmesine izin verilir.

Denetim

MADDE 11. — Bu Kanunun uygulanmasında; yetkilendirilmiş kuruluşlar, işletmeler ve müteşebbisler ile kontrolör ve sertifikeler her türlü denetimi Bakanlık tarafından yapılır.

Bakanlık gerekli gördüğü hallerde denetim yetkisini kısmen veya tamamen, akreditasyonu yapılmış; kamu kurum ve kuruluşlarına, özel sektör tüzel kişilerine ve üniversitelere devredebilir.

Denetim hizmetlerinde çalışacak personelin yetki ve sorumlulukları ile hizmet içi eğitimine ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri, Cezaların Tahsili ve İtiraz

Ceza hükümleri

MADDE 12. — Bu Kanun hükümlerine uymayanlara uygulanacak cezaî hükümler aşağıda belirtilmiştir:

a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, onmilyar lira idarî para cezası verilir.

b) 5 inci maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket ettiği tespit edilenlere, ellimilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, yetki ve izin belgeleri iptal edilir. Başka ad ve unvan altında olsa dahi, bu Kanun kapsamında çalışmalarına izin verilmez.

c) 5 inci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, idarî para cezası iki katı olarak uygulanır ve kendilerine bir daha çalışma izni verilmez.

d) 5 inci maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, çalışma izinleri iptal edilir.

e) 5 inci maddenin altıncı fıkrasına aykırı hareket eden kuruluşlara, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin tekrarı halinde, idarî para cezası iki katı olarak uygulanır ve çalışma izinleri iptal edilir.

f) 5 inci maddenin yedinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir.

g) 6 ncı maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, onmilyar lira idarî para cezası verilir.

h) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, yirmimilyar lira idarî para cezası verilir.

ı) 8 inci maddeye aykırı hareket edenlere, onbeşmilyar lira idarî para cezası verilir. Aykırılık etiket bilgilerinden kaynaklanıyorsa, etiket bilgileri düzeltilinceye kadar ürüne el konulur ve yukarıdaki para cezası uygulanıp ürün piyasadan toplattırılır. Toplatma masrafları müteşebbisten tahsil edilir.

j) 9 uncu maddenin birinci fıkrası ile 10 uncu maddeye aykırı hareket edenlere, otuzmilyar lira idarî para cezası verilir.

k) Bu Kanuna göre denetimleri engelleyen kişi ve kuruluşlara, onmilyar lira idarî para cezası verilir.

Cezaların tahsili ve itiraz

MADDE 13. — Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları, Bakanlık veya o yerin en büyük mülkî amiri tarafından verilir. İdarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu Kanuna göre verilen idarî para cezaları 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur ve tahsil edilen para cezaları Hazineye gelir kaydedilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlıkça hazırlanarak yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler yürürlüğe konuluncaya kadar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan yönetmeliklerin, bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

MADDE 14. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK -2**Organik Tarım Yönetmeliği**

Yönetmelik
Tarım ve Köyişleri Bakanlığından:
Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına
İlişkin Yönetmelik

BİRİNCİ KISIM
 Genel Hükümler
 BİRİNCİ BÖLÜM
 Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; ekolojik dengenin korunması, organik tarımsal faaliyetlerin yürütülmesi, organik tarımsal üretimin ve pazarlamanın düzenlenmesi, geliştirilmesi, yaygınlaştırılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik; her türlü bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretimi ile kullanılacak girdilerin organik tarım metoduna uygun olarak üretilmesi veya temini, orman ve doğal alanlardan organik tarım ilkelerine uygun olarak ürün toplanması, bu ürünlerin işlenmesi, ambalajlanması, etiketlenmesi, depolanması, taşınması, pazarlanması, kontrolü, sertifikalandırılması, denetimi ile cezai hükümlere ilişkin teknik ve idari hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 1/12/2004 tarihli ve 5262 sayılı Organik Tarım Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

İl Müdürlüğü: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlüğünü,

Komite: Organik Tarım Komitesini,

Kanun: Organik Tarım Kanununu,

Organik tarım faaliyetleri: Toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama,

taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşıncaya kadar olan diğer işlemlerini,

Organik tarım metodu: Organik tarımın uygulanması esnasındaki faaliyetlerin tümünü belirten metodu,

Konvansiyonel tarım metodu: Organik tarım metodu dışındaki tüm metotları,

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşıncaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek ve sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

Kontrol kuruluşu: Organik ürünün veya girdinin, üretiminden tüketiciye ulaşıncaya kadar olan tüm aşamalarını kontrol etmek üzere, Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

Sertifikasyon kuruluşu: Tüm kontrolleri tamamlanmış organik ürün veya girdiyi, kontrol kuruluşunun yaptığı kontrol ve bu kontrole ilişkin bilgi ve belgeler ile gerek duyulan hallerde yaptıracığı analizlere dayanarak sertifikalandırmak üzere Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

Yetkilendirilmiş kuruluş: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu, kontrol kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu olarak Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişileri,

Kontrol: Organik tarım faaliyetlerinin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılıp yapılmadığının belirlenmesi, düzenli kayıtların tutulması, sonuçların rapor edilmesi, gerek görülmesi halinde ürünün organik niteliğinin laboratuvar analizleri ile test edilmesini,

Kontrolör: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu adına veya kontrol kuruluşu adına, organik tarım faaliyetlerinin her aşamasının ilgili mevzuata göre uygulanmasını kontrol etmek üzere, Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,

Sertifiker: Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu adına, kontrolü tamamlanmış ürünün veya girdinin organik olduğunu onaylamak üzere, Bakanlık tarafından yetki verilmiş gerçek kişiyi,

Denetim: Organik tarım faaliyetlerinin, bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespit etmek amacıyla, yetkilendirilmiş kuruluşlar, işletmeler ve müteşebbisler ile kontrolör ve sertifikikerlerin, Bakanlık veya Bakanlık tarafından denetim yetkisi verilen kuruluşlarca yapılan her türlü denetimini,

İşletme: Yetkilendirilmiş kuruluşun kontrolü altında, söz konusu kuruluşlarla sözleşme yapılmak suretiyle organik ürün üretilen, işlenen, depolanan ve pazarlanan yerleri,

Müteşebbis: Organik tarım faaliyeti yapan gerçek veya tüzel kişiyi,

Organik bitkisel üretim: İnsan gıdası, hayvan yemi, bitki besleme, çoğaltım materyali elde edilmesi, hammaddesini tarımdan alan sanayilere organik hammadde temini, tıbbi ve

bilimsel amaçlarla her aşaması bu Yönetmeliğe göre üretilen, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kontrol edilen ve sertifikalandırılan üretim faaliyetini,

Organik hayvansal üretim: Damızlık hayvan veya sperma kullanılarak hayvan üretilmesi, hayvansal ürünlerden insan gıdası ile hayvan ve bitki besleme ürünleri üretilmesi, hammaddesini tarımdan alan sanayilere ve bilimsel çalışmalara organik hammadde temini, her aşaması bu Yönetmeliğe göre yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kontrol edilen ve sertifikalandırılan üretim faaliyetini,

Organik su ürünleri üretimi: Denizler, iç sular, havuz, ağ kafes, baraj, göl, gölet, dalyan ve çiftliklerde organik tarım metoduyla yetiştirilen balık, su bitkisi, sünger, yumuşakça, kabuklu, memeliler gibi canlılarla bunlardan imal edilen ürünlerden, insan gıdası, stok takviyesi, hammaddesini tarımdan alan sanayilere organik hammadde temini, sportif, tıbbi ve bilimsel amaçlarla, her aşaması bu Yönetmeliğe göre yetkilendirilmiş kuruluşun denetiminde kontrol edilen ve sertifikalandırılan üretim faaliyetlerini,

Sertifikasyon: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve girdinin mevzuata uygun olarak belgelendirilmesini,

Sertifika: Bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve organik girdinin mevzuata uygun olduğunu gösteren belgeyi,

Çalışma izni: Bu Yönetmeliğe göre çalışacak kontrolör, sertifikeler ile yetkilendirilmiş kuruluşlara, Bakanlık tarafından verilen izni,

Organik ürün: Organik tarım faaliyetleri esaslarına uygun olarak üretilmiş ham, yarı mamul veya mamul haldeki sertifikalı ürünü,

Konvansiyonel ürün: Konvansiyonel tarım metotları ile üretilmiş ürünü,

Geçiş süreci: Bu Yönetmelik hükümlerine göre faaliyete başlanmasından, ürünün organik olarak sertifikalandırılmasına kadar geçen dönemi,

Organik girdi: Organik tarım faaliyetlerinde kullanılan materyali,

Organik ürün etiketi: Organik ürün veya ambalajı üzerinde yer alan, ürünü tanıtan veya içindekini belirten herhangi bir kelime, detay, ticari marka, tescilli marka, paket üzerinde yer alan resim, sembol, doküman, ilan, tabela veya tasma gibi her türlü yazılı ve basılı bilgi ve materyali,

Organik ürün logosu: Bu Yönetmeliğin Ek- 3 (C) bölümünde yer alan basılı işaretleri,

Biyolojik mücadele: Zararlı, hastalık, yabancı ot ve diğer canlıların kullanılmasıyla, zararlı etmenin ekonomik zarar seviyesinin altında tutulabilmesi için yapılan mücadele stratejisini,

Biyoteknik yöntemler: Hedeflenen zararlı türlere karşı, tuzak ve tuzak sistemleri, feromonlar, cezbediciler, uzaklaştırıcılar, beslenmeyi ve yumurtlamayı engelleyiciler kullanılarak yapılan mücadeleyi,

Genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar (GDO): Çiftleşme ve/veya doğal melezlemelerle yani türlerin kendi içindeki gen alışverişleriyle meydana gelmeyen, biyoteknolojik yöntemler kullanılarak farklı türlerden ve mikroorganizmalardan alınan genlerle yeni bir genetik materyal kombinasyonu yaratılmış olan herhangi bir canlı organizmayı,

GDO ürünleri: GDO içeren, GDO'lardan oluşan veya GDO'lardan elde edilen ürünleri, ifade eder.

İKİNCİ KISIM

Organik Tarımın Esasları

BİRİNCİ BÖLÜM

Organik Tarım Faaliyetlerine Göre Genel Üretim

Organik tarımın genel kuralları

Madde 5 — Organik tarımın genel kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Bu Yönetmelikte belirtilen kurallara uymak kaydıyla tüm ülke sathında organik tarım metodu uygulanabilir. Çevre kirliliğinden şüphe duyulan alanlarda organik tarım yapılıp yapılmayacağına, kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu tarafından karar verilir.

b) Organik tarım, müteşebbis ile yetkilendirilmiş kuruluş arasında imzalanan sözleşme esasına dayanır. Bu sözleşme; tarımsal faaliyetin bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılacağını belirleyen yazılı anlaşmayı ifade eder.

c) Organik tarım, yetkilendirilmiş kuruluşun kontrolünde yapılır.

d) Konvansiyonel üretimde kullanılan binalar, alet ve ekipmanlar, bu Yönetmeliğin Ek-8'inde verilen maddeler ile yıkanıp temizlendikten sonra organik üretimde kullanılır.

Organik tarıma başlama

Madde 6 — Organik tarıma başlama kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik tarım faaliyetinde bulunmak isteyen müteşebbis, kontrol ve sertifikasyon kuruluşuna veya kontrol kuruluşuna başvurur. Aşağıda yer alan bilgi ve belgelerin tamamlanmasını müteakip sözleşme imzalanır. Bu bilgi ve belgeler;

1) Müteşebbisin adı, adresi, T.C. kimlik numarası ve vergi numarasını içeren kimlik bilgi ve belgeleri,

2) İşletmenin yeri ve konumu,

3) Kadastro çalışması tamamlanmış alanlarda tapu kaydı, tamamlanmamış alanlarda ise araziye ait kroki,

4) Müracaat edilen arazinin veya arazinin kullanım hakkının kendine ait olduğuna dair bilgi ve belgeleri,

5) Gıda işleyen işyeri ise "Çalışma İzni ve Gıda Sicili Belgesi", "Üretim İzin Belgesi".

Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce sözleşme imzalamış olan müteşebbisler en geç altı ay içerisinde yukarıda belirtilen bilgi ve belgeleri tamamlamak zorundadır.

b) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu, başvuruda bulunan müteşebbisin organik tarım metoduyla üretime başlayıp başlayamayacağına karar verir.

c) Organik tarıma başlaması uygun bulunan müteşebbis, başvurduğu kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu ile sözleşme yapar. Müteşebbis, organik tarım faaliyetini bireysel olarak yapabildiği gibi, üretici grubu ile de yapabilir. Bu durumda, müteşebbis üretici grubu adına kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu ile sözleşme yapar. Müteşebbis; aracı tüccar, depolama, işleme ve benzeri fason hizmetleri yaptırdığı gerçek ve tüzel kişi ile de sözleşme yapar.

d) Yetkilendirilmiş kuruluş ile sözleşme imzalamış olan, orman ve doğal alanlardan ürün toplayacak müteşebbis, ürün toplamadan önce, bu alanların mülkiyetinin veya kullanma hakkının ait olduğu makamdan yazılı izin alır. Söz konusu alanlardan toplanan ürünler için geçiş süreci, alanın özelliğine göre, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından belirlenir.

e) Su ürünleri üretimi yapacak müteşebbis, kamuya ait alanda üretim yapacaksa, ilgili kurumdan alınacak yazılı izin ile yetkilendirilmiş kuruluşa başvurarak sözleşme imzalar. Su ürünleri için geçiş sürecini, tür özelliğine göre, yetkilendirilmiş kuruluş belirler.

f) Yetkilendirilmiş kuruluş, her bir üretim aşaması için, ayrı ayrı sözleşme yapabileceği gibi, her faaliyeti ayrı ayrı belirtmek kaydıyla tek bir sözleşme de yapabilir. Yetkilendirilmiş kuruluş, müteşebbise ister bağımsız, ister üretici grubu dahilinde olsun, Komitece hazırlanacak ve yetkilendirilmiş kuruluşlara bildirilecek kodlama sistemine göre, bir kod numarası verir.

Geçiş süreci ile ilgili işlemler

Madde 7 — Yetkilendirilmiş kuruluş sözleşme yaptığı; organik bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretimi yapan, orman ve doğal alanlardan ürün toplayan müteşebbisi geçiş sürecine alır. Bitkisel üretimde organik tarıma başlanmasından oniki ay sonra elde edilen ürünler geçiş süreci ürünü olarak değerlendirilir. Geçiş süreci ürünü, "Organik tarım geçiş süreci ürünüdür" etiketiyle pazarlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Organik Tarım Metoduyla Bitkisel Üretim

Organik bitkisel üretim kuralları

Madde 8 — Organik bitkisel üretim kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik bitkisel üretim, yetkilendirilmiş kuruluş ile sözleşme yapılarak onun kontrolünde yapılır.

b) Organik bitkisel ürün yetiştiriciliği yapacak müteşebbis geçiş sürecine alınır. Geçiş süreci, tek yıllık bitkiler ile mera ve yem bitkilerinde iki yıl, çok yıllık bitkilerde üç yıldır. Tek yıllık bitkiler ekim tarihi, çok yıllık bitkilerde hasat tarihi göz önüne alınır.

c) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu; arazinin önceki yıllardaki kullanım durumu, yapılan uygulamalar, bölgedeki genel durum ve yetiştirilen ürünler, risk durumları, konu ile ilgili müteşebbis kayıtları ve raporlarının incelenmesi neticesinde geçiş sürecini uzatabilir ya da kısaltabilir.

d) Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından, aşağıdaki kriterlere göre daha önceki faaliyetlerin yer aldığı sürenin geçiş döneminin bir parçası olarak kabul edilmesine karar verilir.

1) Ek-1 (A) ve (B) bölümlerinde bulunan girdilerin dışındaki girdilerin geriye dönük olarak en az üç yıl kullanılmadığının belgelenmesi halinde, bu süreç, geçiş sürecinin bir parçası olarak kabul edilir,

2) Üretim parsellerinin zorunlu çevre koruma ve kırsal alanların korunmasına ilişkin alanlar içerisinde yer aldığı resmi bir belge ile belgelendirilmesi neticesinde bu süreç, geçiş sürecinin bir parçası olarak kabul edilir.

e) Organik tarıma geçmiş veya geçiş dönemi içerisinde bulunan ve Ek-1 (A) ve (B) bölümlerinde yer almayan girdilerin hastalık veya zararlı kontrolünde kullanılmasının devletçe zorunlu kılındığı hallerde yeniden belirlenecek geçiş süreci kontrol ve sertifikasyon veya kontrol kuruluşunun teklifi ile komite tarafından azaltılabilir.

f) Bir işletmede, organik tarım metodu ile üretilen ürün ile aynı tür ve çeşitten olan yada bu ürünlerden kolaylıkla ayırt edilemeyen konvansiyonel ürünler bir arada üretilemez. Ancak, çok yıllık bitkisel ürünlerin üretiminde,

1) Müteşebbisin, işletmenin tamamını engeç beş yıllık plan dahilinde organik üretime geçireceğini taahhütte bulunması halinde,

2) Her birimden hasat edilen ürünlerin ayrı ayrı yerlerde tutulmasını sağlayacak önlemlerin alınması halinde,

3) Yetkilendirilmiş kuruluşun, ürünlerden her birinin hasadından en az 48 saat önce haberdar edilmesi halinde,

4) Müteşebbisin, hasadın tamamlanmasından hemen sonra, elde edilen ürünlerin kesin miktarı ile ayırt edici özellikleri konusunda yetkilendirilmiş kuruluşu bilgilendirmesi ve bu ürünlerin diğerlerinden ayrı tutulması için gerekli önlemlerin alındığını teyit etmesi halinde,

aynı ürünün organik ve konvansiyonel üretiminin aynı işletmede yapılmasına yetkilendirilmiş kuruluş tarafından izin verilir.

Tarımsal araştırma yapılması düşünülen alanlar ile tohum, vegetatif üretim materyalleri ve transplantasyon materyallerinin üretileceği durumlarda (f) bendinin (2), (3) ve (4) numaralı alt bentlerinde yer alan şartlar aranır.

Toprak koruma, hazırlama ve gübreleme

Madde 9 — Organik bitkisel üretimde toprak koruma, hazırlama ve gübreleme kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından yapılan kontrollerde arazide toprak koruma tedbirleri alınıp alınmayacağına karar verilir.

b) Organik bitkisel üretimde, gereksiz ve toprakta erozyona neden olacak şekilde toprak işleme yapılamaz.

c) Toprağın verimliliği ve biyolojik aktivitesi aşağıda belirtilen yöntemlerle sağlanır.

1) Çok yıllık ekim rotasyon programı içerisinde baklagil ve derin köklü bitkilerin yetiştirilmesi veya yeşil gübreleme yapılmalıdır.

2) Tek ürün için, yılda hektar başına 170 kg saf azotu geçmeyecek şekilde organik hayvansal üretimden elde edilen gübre kullanılmalıdır.

3) Bu Yönetmelik hükümlerine göre üretim yapılan arazilerden elde edilen karışık veya karışık olmayan organik materyallerin kullanılması gerekmektedir.

d) Organik bitkisel üretim yapılacak alanlarda, (c) bendindeki önlemlere rağmen yeterli toprak verimliliği ve biyolojik aktivitenin sağlanamaması halinde, bu Yönetmeliğin Ek-1 (A) bölümünde yer alan gübre ve toprak iyileştiriciler kullanılabilir.

e) Kompost aktivasyonu için, genetiği değiştirilmemiş uygun bitkisel kaynaklı karışım veya mikroorganizma karışımları kullanılabilir.

f) Toprak koşulları ile topraktaki veya bitkideki besin maddelerinin yararlılığının artırılması için Ülkemiz tarımsal üretiminde genel olarak kullanımına izin verilmiş olan mikroorganizma preparatları yetkilendirilmiş kuruluşun onayı ile kullanılabilir.

g) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinde Ek-1 (A) bölümünde yer almayan gübreleme veya toprak iyileştirme ürünleri; bu Yönetmelikte bahsedilen uygulamalarla karşılanamayan ürünün özel besin ihtiyacı veya özel toprak iyileştirme amaçları için gerekli ve kullanımları çevre üzerinde bulaşma veya kabul edilemez etkiler oluşturmuyorsa veya teşvik etmiyorsa, komitenin onayı ile kullanımına izin verilir.

h) Organik gübre ve toprak iyileştiricilerin üretimi, ithalatı ve ihracatı için Bakanlıktan izin alınır. Bu izinlerden sonra, organik tarımda kullanılacak organik gübre ve toprak iyileştiricileri için yetkilendirilmiş kuruluş tarafından uygunluk belgesi veya sertifika verilir.

Ekim ve dikim

Madde 10 — Organik bitkisel üretim ekim ve dikim kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik tarımsal çoğaltım materyallerinin özellikleri aşağıdaki şekilde olmalıdır.

1) Tohum; genetik olarak yapısı değiştirilmemiş, döllenmiş hücre çekirdeği içindeki DNA dizilimine dışarıdan müdahale edilmemiş, sentetik pestisitler, radyasyon veya mikrodalga ile muamele görmemiş biyolojik özellikte ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretilmiş olmalıdır.

2) Fide; organik tohum veya ana bitkiden elde edilmiş, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretimi sırasında sentetik besleme ve büyütme maddeleri ile hormonların kullanılmadığı, toprak ve iklim koşullarına uygun olmalıdır.

3) Fidan ve anaç; organik materyallerden elde edilmiş, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretilmiş, üretimi sırasında sentetik bitki besleme ve büyütme maddeleri ile hormonlar kullanılmamış, toprak ve iklim koşullarına uygun olmalıdır.

b) Kullanılacak tohum, fide, fidan, anaç, misel, çelik, yumru gibi çoğaltım materyali organik tarım metoduyla üretilmiş olmalıdır. Ancak fide dışındaki çoğaltım materyallerinin, organik olarak elde edilememesi durumunda konvansiyonel üretimden gelen, Ek-1 (A) ve (B) bölümlerinde yer alan maddelerin dışındaki herhangi bir sentetik kimyasal madde ile muamele görmemiş çoğaltım materyali kullanılabilir.

c) Organik tarımda GDO'lu çoğaltım materyalleri kullanılmaz.

Bitki koruma

Madde 11 — Organik üretimde bitki koruma kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Hastalık, zararlı ve yabancı otların mücadelesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır.

1) Hastalık ve zararlılara dayanıklı tür ve çeşit seçimi yapılmalıdır.

2) Uygun ekim nöbeti hazırlanmalıdır.

3) Uygun toprak işleme yöntemleri uygulanmalıdır.

4) Kültürel, biyolojik ve biyoteknik mücadele metotları uygulanmalıdır.

b) Bitki hastalık ve zararlıları ile yabancı otlara karşı yukarıda belirtilen hususların uygulanamaması veya yetersiz kalması halinde bu Yönetmeliğin Ek-1 (B) bölümünde belirtilen girdiler kullanılır.

c) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinde Ek-1 (B) bölümünde yer almayan ürünler, zararlı, hastalık ve yabancıot mücadelesi veya hayvan bina ve barınaklarının temizlenme ve

dezenfeksiyonunda kullanılacak ise aşağıdaki koşulları sağlaması halinde komitenin onayı ile Ek-1 (B) bölümüne ilave edilebilir.

1) Zararlı, hastalık ve yabancıotların mücadelesi için gerekli, diğer kültürel, biyolojik mücadele metotları veya yetiştirme alternatifleri mevcut değilse,

2) Bitki koruma ürünleri; tohum, bitki, bitkisel ürün veya hayvan ve hayvansal ürünler ile doğrudan temas etmiyor ve çok yıllık bitkilerde uygulandığı dönem itibarıyla üründe kalıntı bırakmıyorsa,

3) Bu ürünlerin kullanımı çevre üzerinde olumsuz etki yaratmıyorsa, bu bentte yer alan hükümler bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce ortak kullanımda olan ürünlere uygulanmaz.

d) Organik tarımda kullanılmasına izin verilen pestisit ve benzeri maddelerin ruhsatlandırılmasında 15/5/1957 tarihli ve 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri geçerlidir.

e) Organik tarımda hastalık, zararlı ve yabancı ot mücadelesinde kullanılacak girdilerin üretimi ve ithalatı için Bakanlıktan izin alındıktan sonra bu girdilere, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından organik tarımda kullanılacağına dair uygunluk belgesi veya sertifika verilir.

Sulama

Madde 12 — Organik bitkisel üretim sulama kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Sanayi ve şehir atık suları ile drenaj sisteminden elde edilen drenaj suları organik tarımda kullanılamaz, gerekli hallerde suyun uygunluğuna yetkilendirilmiş kuruluş tarafından yapılacak kontrollerde karar verilir.

b) Sulama suyu çevre kirliliğine yol açmamalıdır.

c) Sulama, toprak yapısında bozulmaya ve erozyona yol açmamalıdır.

Hasat

Madde 13 — Organik bitkisel üretim hasat kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik ürünlerin hasadında kullanılan teknik araç ve gereçlerin ekolojik tahribat ve kirlilik oluşturmaması gerekir.

b) Elle toplama materyalleri ürünün organikliğini bozmayacak yapıda olmalıdır. Toplama materyalleri hijyenik olmalıdır.

c) Ormanlar, doğal alanlar ve tarımsal alanlarda doğal olarak yetişen yenilebilir bitki ve kısımlarının toplanmasında aşağıdaki hususlara uyulur.

1) Toplama alanı, toplama işleminin 3 yıl öncesine kadar bu Yönetmeliğin Ek-1’inde yer alan ürünler dışındaki ürünlerle muamele edilmemiş olmalıdır.

2) Toplama alanı son iki yıl içinde yangın geçirmiş olmamalıdır.

3) Toplama alanında anız yakılmamalıdır.

4) Toplama alanındaki doğal yaşam dengesinin ve türlerin korunması sağlanmalıdır.

Organik mantar üretimi

Madde 14 — Organik mantar üretiminde; bu Yönetmeliğin Ek-1 (A) bölümünün ilk dört satırında yer alan çiftlik gübrelere, organik üretim metoduna göre üretim yapılan arazilerden elde edilen saman benzeri tarımsal kaynaklı ürünler, kimyasal olarak muamele görmemiş torf, kesimden sonra kimyasal muamele görmemiş odun, doğal yapısındaki toprak, sulama suyu özelliğindeki su ve kullanımına izin verilen toprak iyileştiriciler ve mineral gübreler kullanılır. Bu Yönetmeliğin Ek-1 (A) bölümünde ilk dört satırında yer alan çiftlik gübrelere bulunmadığı takdirde % 25 oranında bu kısımdaki ihtiyaçları karşılayan çiftlik gübresi kullanılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organik Tarım Metoduyla Hayvansal Üretim

Organik hayvansal üretim kuralları

Madde 15 — Organik hayvansal üretim kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik hayvancılıkta, tür ve ırk seçiminde yerel koşullar göz önüne alınır, hastalığa dayanıklı tür ve ırk seçimine dikkat edilir. Burada açıklanmayan hususlarda; 28/2/2001 tarihli ve 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu hükümleri uygulanır.

b) Organik işletmelerden getirilen ve tamamen organik yemlerle beslenen, genetik yapısı değiştirilmemiş, çevreye, iklim koşullarına ve hastalıklara dayanıklı hayvanlar damızlık olarak kullanılır.

c) Organik hayvan yetiştiriciliğinde tabii tohumlama esastır. Embriyo transferi yapılamaz. Damızlık hayvanlardan tamamen doğal yöntemlerle elde edilen, saklanan ve kullanılan sperma ile suni tohumlama yapılabilir.

d) Organik hayvancılık yapacak işletmelerdeki hayvanlar, meralara veya açık hava gezinti alanlarına veya açık alanlara erişebilmeli ve birim alan başına düşen hayvan sayısı, üretim birimindeki bitkisel üretime yeterli hayvan gübresi sağlayabilecek şekilde sınırlı olmalıdır. Organik gübre stoklama kapasitesi ya da yayılan nitrojen miktarı, kullanılan tarımsal alanda tek ürün için 170 Kg/N/Ha/Yıl'ı aşamaz. Bu miktar aşıldığında, müteşebbisin aynı bölgede başka bir alan edinmesi veya yetkilendirilmiş kuruluşun onayı ile komşu işletmelerde bu olanağı sağlaması gereklidir. Yetkilendirilmiş kuruluş çevre koruma maksadıyla stoklama kapasitesini azaltabilir.

e) Organik hayvancılıkta aynı üretim biriminde bulunan tüm hayvanlar, bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmelidir. Ancak, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yetiştirilmeyen hayvanlar, yetiştirildikleri binaların ve arazilerin bu Yönetmelik kurallarına

uygun olarak yetiştirme yapılan birimlerden açıkça ayrı olması ve ayrı türlerin bulunması şartıyla aynı işletmede bulunabilirler.

f) Bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmeyen aynı tür hayvanlar, bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilen hayvanlar ile aynı anda merada olmamalıdır.

g) Bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yetiştirilen hayvanlar aşağıdaki hususların bulunması şartıyla konvansiyonel yetiştirilen hayvanlarla farklı zamanlarda ortak arazilerde otlatılabilirler.

1) Araziler geçiş sürecini tamamlamış olmalıdır.

2) Bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmemiş hayvanlar, ekstansif üretimden gelmiş olmalıdır.

3) Bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilen hayvanlardan elde edilen ürünler; ortak arazileri kullanan ve bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmeyen hayvanlarla aynı anda otlatılmadıkları, bir kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşunca onaylanmadıkça organik olarak kabul edilemez.

h) Organik yem bitkileri üretimi yapılacak arazi, aşağıdaki hükümlere göre geçiş sürecine alınır;

1) Organik hayvan yetiştiriciliği ve hayvansal üretim yapılacak arazi ve otlaklar 2 yıllık geçiş sürecine alınır.

2) Otobur olmayan hayvanlar tarafından kullanılan otlaklar, açık barınaklar ve gezinti alanları için geçiş süresi bir yıla indirilir. Söz konusu araziler bu Yönetmelik ekinde izin verilen ürünlerden başka ürünlerle işlem görmediyse geçiş süresi yetkilendirilmiş kuruluşlarca 6 aya indirilir.

1) Hayvan ve hayvansal ürünlerin geçiş süreci;

1) Et üretiminde büyükbaş hayvanlarda 12 ay, küçükbaş hayvanlar ve domuzlar için 6 ay olmalıdır. Ancak organik süt sığırcılığı işletmelerinde sürüden et amaçlı ayrılacak hayvanlar için bu süre yaşam süresinin 3/4' dür.

2) Süt üretimi için yetiştirilen hayvanlar için 6 ay olmalıdır.

3) Et üretimine yönelik kanatlılarda, üç günlük yaştan büyük olmamak kaydıyla 10 hafta, yumurta üretimine yönelik kanatlılarda ise 6 haftadır.

j) Damızlık tür veya ırk seçiminde, hayvanların yerel koşullara adaptasyonu, hastalıklara olan dirençleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte, yoğun üretimde kullanılan bazı damızlık veya ırklara ilişkin özel hastalık ve sağlık problemleri olmayanlar damızlık olarak kullanılır. Öncelik yerli tür ve ırklara verilir.

k) Bir sürü ilk kez tesis edilirken organik olarak yetiştirilmiş hayvanlar yeterli sayıda olmadığında, konvansiyonel yetiştirilmiş hayvanlar aşağıdaki hususlara uyulmak şartıyla organik hayvancılıkta kullanılabilir;

1) Yumurta üretimi için piliçler 18 haftadan büyük olamaz.

2) Etlik piliçler geldikleri çiftlikten ayrıldıklarında üç günlük yaştan büyük olamaz.

3) Buzağılar ve taylor sütün kesilir kesilmez bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmelidir ve her koşulda 6 aylıktan küçük olmalıdır.

4) Kuzular ve oğlaklar sütün kesilir kesilmez bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmelidirler ve 60 günden büyük olmamalıdır.

5) Domuz yavruları sütün kesildikleri andan itibaren bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmiş olmalı ve 35 kg'dan az olmalıdır.

6) Yetkilendirilmiş kuruluşun onayına tabi olarak, hayvansal üretim biriminde varolan bu Yönetmeliğin kuralları ile uyuşmayan hayvanlar organik üretime geçiş yapabilirler.

1) Organik sığır besisi yapılan işletmede yeniden sürü tesis edilirken; öncelikle organik hayvancılık yapılan işletmelerden, bulunamaması halinde bu Yönetmelik hükümlerine uygun şartlardaki besi danaları konvansiyonel hayvancılık yapılan işletmelerden getirilebilir.

m) Sürünün büyütülmesi ve/veya sürünün yenilenmesi için organik olarak üretilen hayvanların bulunamaması halinde her yıl yetişkin büyük baş hayvanların maksimum % 10'u, domuz ve küçük baş hayvanların maksimum % 20'si dışı olarak, yetkilendirilmiş kuruluşun onayı ile organik olmayan üretim yerlerinden getirilebilir.

Bu oranlar aşağıdaki durumlarda yetkilendirilmiş kuruluşun onayı ile sürünün % 40'ı oranında artırılabilir;

1) Müteşebbisin yazılı taahhüdü ile sürü büyüklüğünün artırılması garanti edilmesi halinde,

2) Irk değiştirildiğinde,

3) Yeni bir hayvansal üretim geliştirildiğinde,

4) Çiftlikteki hayvan ırkı yok olma tehlikesi altındaysa,

n) (m) bendinde belirtilen yüzdeler 10 adetten az büyükbaş hayvan veya 5 adetten az küçükbaş ve domuz bulunan üretim birimlerinde uygulanamaz. Bu birimlerde yukarıda belirtilen yenileme işlemleri yılda azami 1 hayvan ile sınırlıdır.

o) Damızlık erkekler, sonradan bu Yönetmelik hükümlerine göre yetiştirilmesi ve beslenmesi şartı ile organik olmayan işletmelerden getirilebilir.

p) Hayvanların organik hayvansal üretim yapmayan çiftliklerden sağlanması durumunda hayvan sağlığı kurallarına dikkat edilir. Özel koşullar ve karantina dönemine bağlı olarak kontrol testleri yapılır.

r) Organik hayvan yetiştiriciliği ve hayvansal üretim yapan işletmeler, hayvanların giriş ve çıkışı ile tüm tedavi uygulamalarıyla ilgili düzenli kayıtları tutar.

Organik hayvansal üretimde yem temini ve hayvan besleme

Madde 16 — Organik hayvansal üretimde yem temini ve hayvan besleme kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Kürk hayvanı, pet hayvanı dışında, organik hayvan yetiştiriciliğinde, hayvanlar organik olarak üretilmiş kaba ve kesif yemlerle beslenmelidir.

b) Besleme ile hayvanların farklı gelişim evrelerindeki beslenme ihtiyaçları karşılanırken, üretimi yükseltmekten ziyade, kaliteli üretim sağlanmalıdır. Hayvanların zorlama ile beslenmesi yasaktır.

c) Hayvanlar, öncelikle yetiştirildikleri işletmeden sağlanan organik yemlerle, mümkün olmaması halinde bu Yönetmelik hükümlerine uygun hareket eden diğer işletmelerden sağlanan ve bu Yönetmeliğin Ek-7'sinde verilen yemlerle beslenir.

d) Ortalama olarak rasyon formüllerinin kuru maddesinin % 30'una kadarı, geçiş sürecindeki maddeleri içerebilir. Geçiş sürecindeki yem maddeleri hayvanların yetiştirildiği işletmeden temin ediliyorsa bu oran % 60'a kadar çıkarılabilir.

e) Yavruların beslenmesi öncelikle ana sütüyle sağlanmalıdır. Mümkün olmaması halinde aynı sürüden elde edilen sütlerle beslenmelidir. Türlerine bağlı olarak yavruların süt ile beslenmeleri gereken asgari süre; büyükbaş hayvanlarda ve taylarda 90 gün, küçükbaş hayvanlarda 60 gün ve domuzlarda 40 gündür.

f) Yetiştirme sistemi; yılın değişik dönemlerinde hayvanların otlaklara ulaşabilmelerine mümkün olduğunca olanak sağlamalıdır. Rasyonda; silaj, taze veya kuru ottan oluşan günlük kaba yemin kuru madde içeriği en az % 60 olmalıdır. Bununla birlikte, Yetkilendirilmiş kuruluş, süt üretimine yönelik hayvanlarda laktasyonun başlarında azami 3 aylık bir süre için bu oranın % 50'ye indirilmesine izin verebilir.

g) Çiftçinin yemlerini yalnızca organik üretimden sağlayamaması durumunda, konvansiyonel yem maddelerinin sınırlı oranda kullanılmasına izin verilir. Her yıl için izin verilen konvansiyonel yem maddeleri oranı, geviş getiren hayvanlarda % 10 ve diğerlerinde % 20'dir. Bu oranlar tarımsal kaynaklı yem maddelerinin kuru maddesi üzerinden yıllık olarak hesaplanır. Nakil dönemleri hariç olmak üzere günlük rasyonda izin verilen konvansiyonel yem oranı, kuru madde üzerinden % 25 düzeyindedir. Bu uygulamalar yetkilendirilmiş kuruluşun izniyle yapılır.

h) Doğal afetler nedeniyle yem üretiminin azalması halinde, afet bölgesinde kısa bir süre için Komitenin belirleyeceği oranda konvansiyonel yem maddelerinin hayvan beslenmesinde kullanımına izin verilebilir.

ı) Domuz ve kanatlı rasyonlarına kaba yem, taze veya kuru ot veya silaj eklenmelidir.

j) Yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-7'sindeki ürünler, silaj yapımında katkı ve işleme maddesi olarak kullanılabilir.

k) Bu Yönetmeliğin Ek-7 (A) bölümünde yer alan tarımsal kaynaklı, kimyasal solvent kullanılmadan üretilmiş ve hazırlanmış konvansiyonel yem maddeleri hayvan beslemede kullanılabilir.

l) Hayvansal kaynaklı yem maddeleri, yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-7 (B) bölümünde yer alıyorsa kullanılabilir.

m) Bu Yönetmeliğin Ek-7 (C) bölümünde yer alan mineral kaynaklı yem maddeleri ve bu Yönetmeliğin Ek- 7 (D) bölümünde yer alan eser maddeler, vitaminler, provitaminler ve benzer etkisi olan kimyasal açıdan tam tanımlı maddeler yer alıyorsa kullanılır.

n) Enzimler, koruyucular, mikroorganizmalar, bağlayıcılar, topaklanma önleyiciler, antioksidanlar, silaj katkı maddeleri, hayvan beslemede kullanılan ürünler ve yem işlemede yardımcı maddeler, bu Yönetmeliğin Ek-7 (D) bölümünde yer alıyorsa kullanılabilir.

o) Antibiyotikler, koksidiyostatikler, tıbbi maddeler ile büyümeyi veya üretimi artırıcı diğer maddeler hayvan beslenmesinde kullanılamaz.

p) Yem maddeleri, yem katkı maddeleri, yem işlemeye mahsus yardımcı maddeler ve hayvan beslenmesinde kullanılan ürünler; genetiği değiştirilmiş organizmalar veya bunlardan elde edilmiş ürünler kullanılarak üretilmiş olamaz.

r) Organik olarak üretilmiş veya işlenmiş yemlerde aranan şartlar:

1) Konvansiyonel yem ile organik yem aynı fabrikada aynı anda işlenemez.

2) Ürünlerin bileşiminde yer alan maddeler ya da bu ürünlerin hazırlanmasında kullanılan başka herhangi bir madde iyonlaştırıcı radyasyon-ışınlama içeren uygulamalardan geçmemiş olmalıdır.

3) Organik yemler mutlaka etiketlenmelidir. Etiket üzerinde;

Yemin organik miktarı kuru madde üzerinden belirtilmelidir.

Organik üretim metoduyla elde edilen yem materyalinin yüzdesi yazılmalıdır.

Geçiş dönemi ürünlerinden elde edilen yem materyallerinin yüzdesi yazılmalıdır.

Tarımsal kökenli yem maddelerinin toplam yüzdesi etiket üzerinde belirtilmelidir.

Yetkilendirilmiş kuruluşun ismi etiket üzerinde bulunmalıdır.

4) Organik olarak üretilen yemler ile konvansiyonel olarak üretilen yemlerin fiziksel olarak ayrı yerlerde tutulması ve depolanması gerekmektedir.

5) Organik yem hazırlamada kullanılan her türlü donanımın, konvansiyonel yem hazırlamada kullanılan her türlü donanımdan bütünüyle ayrılması gerekmektedir.

6) Konvansiyonel yem hazırlama ünitelerinde aşağıdaki şartlara uymak koşulu ile organik yem hazırlanabilir.

Yem hazırlama ünitesinde aynı zamanda hem konvansiyonel hem de organik yem hazırlanamaz.

Yem hazırlamaya başlamadan önce bu Yönetmeliğin Ek-8'inde verilen maddelerle yem hazırlama ünitesinin temizliğinin yapılması gerekmektedir.

s) Organik olarak üretilmiş yemler ya da bunlardan elde edilmiş ürünler konvansiyonel üretilmiş yemlerle karışmaya ve bulaşmaya meydan vermeyecek biçimde birarada nakledilebilir. Yemlerin nakledileceği araçların bu Yönetmeliğin 8 No'lu ekinde verilen maddelerle temizlenir. Nakil esnasındaki ürün miktarı ile teslimattaki ürün miktarının kayıt altına alınması gerekmektedir.

t) 29/5/1973 tarihli ve 1734 sayılı Yem Kanunu ve diğer ilgili mevzuata göre, yem fabrikalarında organik olarak üretilen yemler öncelikle yetkilendirilmiş kuruluşca organik olduğuna dair uygunluk belgesi verildikten sonra rasyon formülleri Bakanlıkça tescil edilir. Ancak bu işlemden sonra yetkilendirilmiş kuruluş kontrolünde yem fabrikalarında organik yem üretimine geçilir.

Hayvan sağlığı ve veteriner müdahalesi

Madde 17 — Organik hayvan yetiştiriciliğinde hayvan sağlığı ve veteriner hekim müdahalesi kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik hayvan yetiştiriciliğinde hastalık önleyici tedbirler;

1) Uygun damızlık ırkların seçilmesi,

2) Hayvanların doğal bağışıklıklarını artırıcı düzenli egzersiz için gezinti alanlarına veya otlaklara ulaşımı ve kaliteli yem kullanımının sağlanması,

3) Aşırı kalabalık nedeni ile hayvanlarda sağlık problemlerini önlemek için uygun yerleşim sıklığı sağlanmasıdır.

b) Tüm önleyici tedbirlere rağmen bir hayvanın hastalanması veya yaralanması durumunda, gerekiyorsa uygun bir barınakta izole edilerek, derhal tedavi edilmelidir.

c) Organik hayvancılıkta veteriner hekim gözetiminde veteriner tıbbi ilaçlarının kullanım usul ve esasları;

1) Tedaviye alınan hayvan türü üzerinde tedavi edici etkisinin bulunması ve tedavi koşullarına uygun olması kaydıyla kimyasal sentezlenmiş veteriner tıbbi ürünler yerine, bitki alıntıları ve bitki özleri gibi bitkisel ilaçlar, probiyotikler, organik asitler, bitki, hayvan veya mineral kaynaklı maddeler, eser maddeler ve ürünleri ve homeopat tedavi yöntemleri kullanılır.

2) Yukarıda bahsedilen maddelerin kullanımının hastalıkla veya yaralanmayla mücadelede yetersiz kalması durumlarında ve hayvanın acı çekmemesi için tedavi amacı ile kimyasal bileşimli ilaçlar veya antibiyotikler yetkilendirilmiş kuruluşun izni ile kontrollü olarak kullanılabilir.

3) Kimyasal olarak sentezlenmiş veteriner tıbbi müstahzarlar veya antibiyotikler, hastalık önleyici uygulamalar için kullanılamaz.

d) Organik hayvan yetiştiriciliğinde, hayvanların genetik yapısı değiştirilemez ve genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar organik hayvansal üretimde girdi olarak kullanılamaz. Gen teknolojisi metotları ile hayvan ıslahına izin verilmez. Büyüme veya üretimi artırıcı maddelerin kullanımı ve üremeyi kontrol etmek amacıyla veya diğer amaçlarla hormon ya da benzeri maddelerin kullanımı yasaktır. Ancak hormonlar, tedavi amaçlı veteriner hekim uygulaması olarak hasta hayvana verilebilir.

e) Veteriner ilaçlarının kullanılacağı zaman konulan teşhis, müdahale yöntemi, ilacın dozu, tedavi süresi ve ilacın yasal kesilme süresi ile birlikte kullanılan ürün kayıt edilmelidir.

f) Bir hayvana normal koşullarda verilen veteriner ilaçlarının son uygulandığı tarih ile bu hayvanlardan organik ürün elde edilme tarihi arasındaki süre, yani ilacın tanımlanmış yasal arınma süresi organik yetiştiricilikte, konvansiyonel yetiştiricilikteki uygulamanın iki katı veya yasal arınma süresi belirtilmemiş hallerde ise 48 saat olmalıdır.

g) Aşı uygulamaları, parazit tedavisi veya ülkemizde zorunlu olarak belirlenen hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele programları haricinde, bir hayvanın veya hayvan grubunun bir yıl içerisinde ikiden fazla kimyasal sentezlenmiş veteriner tıbbi müstahzarlar veya antibiyotiklerin uygulanması halinde, söz konusu hayvanlar veya bu hayvanlardan elde edilen ürünler organik ürün olarak satılamaz ve yetkilendirilmiş kuruluşun izni ile yeniden geçiş sürecine alınır.

h) Ülkesel zorunlu mücadele programları dışında işletmenin bulunduğu alanda ihbari mecburi bulaşıcı ve salgın bir hastalığın ortaya çıkması halinde, 8/5/1986 tarihli ve 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uyulur ve bağışıklık sağlayan veteriner biyolojik maddeleri kullanılabilir.

Yetiştiricilik uygulamaları, barınak ve bakım şartları

Madde 18 — Organik hayvansal üretimde yetiştiricilik uygulamaları, barınak ve bakım şartları aşağıda belirtilmiştir:

a) Koyunlarda kuyruk kesme amacı ile elastik bant takılması, kuyruk kesme, diş kesme, gaga kesme ve boynuz köreltme uygulamaları organik yetiştiricilikte sistematik olarak uygulanamaz. Yolma gibi yöntemler uygulanmaz. Bu uygulamaların bir kısmına genç hayvanlarda boynuz köreltme uygulamasında olduğu gibi güvenlik, hayvan sağlığı, rahatlığı

ve hijyen için yetkilendirilmiş kuruluş tarafından izin verilebilir. Bu tür uygulamalar ve ürün kalitesini artırmaya yönelik fiziksel kastrasyon uygulamaları, hayvanlar en uygun yaşta iken uzman kişiler tarafından hayvanlara acı çektirmeden yerine getirilmelidir.

b) Hayvanların bağlı olarak tutulması yasaktır. Ancak, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından hayvanların güvenliği ve refahı için, müteşebbisçe zorunluluğunun ortaya konulması koşulu ile hayvanların sınırlı bir süre için bağlanmasına izin verilebilir.

c) 10 baş veya daha az sayıdaki büyükbaş hayvan gruplarında, davranış ihtiyaçlarına uygun olarak grup içerisinde tutmak mümkün değilse, haftada en az iki kez otlatma alanlarına ve açık barınak alanlarına veya egzersiz alanlarına ulaşmalarını sağlamak koşulu ve yetkilendirilmiş kuruluşun onayı ile bağlanabilirler.

d) Hayvanların gruplar halinde yetiştirilmeleri durumunda grubun büyüklüğü; hayvan türünün gelişim evrelerine ve davranış biçimlerine bağlı olup, bir uzman görüşü ışığında yetkilendirilmiş kuruluşça belirlenir. Hayvanların, kansızlığı teşvik edecek koşullarda tutulması veya rasyonların kullanılması yasaktır.

e) Hayvan barınakları, sıhhi bir yapı malzemesinden inşa edilmeli, barınaklarının koşulları hayvanların biyolojik ve ırk ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Hayvanlar yem ve suya kolayca erişebilmelidirler. Binaların yalıtımı, ısınması ve havalandırılması; hava akımını, toz seviyesini, ısıyı, nispi nemi ve gaz konsantrasyonunu hayvanlara zarar vermeyecek sınırlar içerisinde tutacak şekilde olmalıdır. Barınaklar; bol miktarda doğal havalandırma ve ışık girişine izin vermelidir.

f) Serbest gezinti alanları, açık hava gezinti alanları veya açık barınak alanları; yerel hava koşullarına ve ilgili türe bağlı olarak yağmura, rüzgara, güneşe ve aşırı sıcaklığa karşı yeterli korunma sağlamalıdır.

g) Barınaklar hayvanlara rahatça ve doğal olarak durabilecekleri, kolayca yatabilecekleri, dönebilecekleri, kendilerini temizleyebilecekleri, tüm doğal pozisyonları alabilecekleri ve gerinme ve kanat çırpma gibi tüm doğal hareketleri yapabilecekleri yeterli büyüklükte yer sağlayacak şekilde olmalıdır.

h) Kapalı barınakların ve açık gezinti alanlarının asgari alanları ve farklı hayvan türleri ve kategorileri için diğer barınak özellikleri bu Yönetmeliğin Ek-6'sında belirtilen kriterlere uygun olmalıdır.

ı) İklim koşullarının hayvanların açık havada yaşamalarına imkan verdiği bölgelerde hayvan barınaklarının yapılması zorunlu değildir.

j) İşletmede kokuyu azaltmak, böcek ve kemirgenlerle mücadele amacıyla, dışkı, idrar ve dökülmüş veya dağılmış gıdalar ortamdan uzaklaştırılmalıdır. Bütün bu tedbirlere rağmen böceklerin ve diğer kemirgenlerin hayvan barınaklarından ve diğer tesislerden

uzaklaştırılmaması durumunda, yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-1 (B) bölümünün B.6 kısmında verilen girdiler kullanılır.

k) Tüm memeliler, otlak veya açık hava egzersiz alanlarına veya açık bir barınak alanına ulaşabilmelidir ve hayvanların psikolojik koşulları, hava koşulları ve arazinin durumu izin verdiği sürece hayvanlar bu yerleri kullanabilmelidir. Otoburlar, koşullar elverdiği sürece otlaklara ulaşabilmelidir.

l) Otobur hayvanların otlama dönemlerinde meralara erişebilmeleri halinde ve kış barınaklarının hayvanlara hareket serbestisi vermesi durumunda, kış aylarında hayvanlara açık gezinti alanları ve açık alanlar sağlanması zorunluluğu kaldırılabilir. Ancak; Bir yıldan yaşlı boğalar, meralara, açık gezinti alanlarına ve açık alanlara erişebilmelidirler. Besinin son döneminde büyükbaşlar, domuzlar ve küçükbaşlar, yaşam sürelerinin 1/5'ini geçmemesi kaydıyla ve her durumda yetkilendirilmiş kuruluşun belirleyeceği süre kadar kapalı alanlarda kalabilirler.

m) Hayvan barınaklarının zemini düzgün olmalı fakat kaygan olmamalıdır. Toplam zemin alanının asgari yarısı, sert ve düz olmalıdır.

n) Altlık; sap-saman veya diğer uygun doğal maddeden oluşmalıdır. Altlık olarak kullanılan materyal, organik tarımda gübre olarak kullanılmasına izin verilen her türlü mineral madde ile iyileştirilebilir ve güçlendirilebilir.

o) Buzağılar 1 haftalık yaştan sonra bireysel bölmelerde tutulmamalıdır.

p) Kanatlılar açık yetiştirme koşullarında yetiştirilmelidir ve kafeslerde tutulmamalıdır. Su kanatlıları iklim şartlarının elverdiği sürece hayvanın rahatlığı veya hijyen şartları nedeniyle akarsulara, gölet veya göllere erişebilmelidirler.

r) Kümeslerde aşağıdaki asgari şartları karşılamalıdır;

1) Zeminin asgari üçte biri, parçalı veya ızgaralı yapıda değil, düz bir yapıda olmalı ve sap-saman, talaş, kum veya kısa çim gibi maddelerle kaplı olmalıdır.

2) Yumurta tavuğu kümeslerinde zeminin yarıdan fazlası dışkı toplanmasına elverişli olmalıdır.

3) Kanatlı grubunun ve kanatlının büyüklüğü ile orantılı büyüklükte tünek bulunmalıdır. Bu konudaki standartlar bu Yönetmeliğin Ek-6 (B) bölümüne uygun olmalıdır.

4) Kanatlının büyüklüğüne göre giriş/çıkış delikleri olmalı ve bu delikler kanatlı barınağının her 100 m² si için asgari toplam 4 m uzunlukta olmalıdır.

5) Her kanatlı barınağında aşağıdakilerden fazla hayvan barındırılmamalıdır;

4800 adet etlik piliç,

3000 adet yumurta tavuğu,

5200 adet afrika tavuğu,

4000 adet dişi muskovi veya pekin ördeği,

3200 adet erkek muskovi veya pekin ördeği veya diğer ördekler,

2500 adet et horozu, kaz veya hindi,

6) Et üretimine yönelik kanatlı barınaklarının her birinin toplam kullanılabilir alanı 1600 m² yi aşmamalıdır.

s) Yumurta tavuklarında doğal ışık ile suni ışıklandırmanın toplamı günde 16 saati geçemez. Suni ışıklandırma olmadan asgari sekiz saat dinlenme süresi uygulanır.

t) Kanatlılar iklim koşullarının elverdiği durumlarda açık hava barınaklarına ulaşabilmeli ve mümkün olduğunca bu durum yaşamlarının asgari 1/3'ünde uygulanmalıdır. Bu açık hava barınakları çoğunlukla bitki örtüsü ile kaplanmalı, koruyucu tesisler bulunmalı ve hayvanların yeterli sayıda suluk ve yemliklere erişmelerine imkan vermelidir.

u) Sağlık nedenleriyle, iki yetiştirme dönemi arasında kümesler boş bırakılmalı, bu süre içerisinde binalar ve tesisat temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir. Ayrıca, her kanatlı grubunun yetiştirilmesi tamamlandığında gezinti alanları sağlık nedeniyle boş bırakılarak, bitki örtüsünün yeniden gelişmesine imkan verilmelidir. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, barınakların boş bırakılması gereken dönemleri belirlerler. Bu gereklilik barınaklarda tutulmayan ve gün boyunca serbestçe gezinen küçük miktarlardaki kanatlılara uygulanmaz.

v) Kanatlılarda asgari kesim yaşları aşağıda belirtilmiştir.

Tavuklar	81 günlük,
Et horozları	150 günlük,
Pekin ördeği	49 günlük,
Dişi muskovi ördeği	70 günlük,
Erkek muskovi ördeği	84 günlük,
Yaban ördeği	92 günlük,
Afrika tavuğu	94 günlük,
Hindi ve kaz	140 günlük.

Nakliye ve kesim

Madde 19 — Organik hayvan nakliyesi ve kesim kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Hayvanların nakliyesinde uyulması gereken kurallar;

1) Hayvanların nakilleri stressiz ve kısa zamanda gerçekleştirilecek şekilde yapılır.

2) Yükleme ve boşaltma işlemleri dikkatlice ve hayvanları zorlamak amacıyla herhangi bir alet kullanılmadan gerçekleştirilmelidir. Nakliye öncesi ve esnasında herhangi bir yatıştırıcı ilaç kullanılamaz.

3) Kara taşımacılığında 8 saatte bir yemleme, sulama ve dinlendirme için mola verilir.

4) Yurt içi ve yurt dışı her türlü hayvan nakillerinde 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu ve diğer ilgili mevzuat uygulanır.

b) Kasaplık hayvanlara kesim esnasında stres yaratmayacak şekilde davranılır. Mümkün olan durumlarda ayrı mezbaha, kesimhane ve kombinalar kullanılır. Mümkün olmayan durumlarda ise konvansiyonel olarak yetiştirilmiş hayvanların kesiminden sonra, mezbaha, kesimhane ve kombinalar bu Yönetmeliğin Ek-8'inde verilen maddeler ile temizlendikten sonra, organik hayvanların kesimi yapılır.

Hayvan gübresi

Madde 20 — Organik hayvan gübresi kullanma, bulundurma ve koruma kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik bitkisel üretim yapılacak alanlarda, arazi üzerine uygulanacak toplam gübre miktarı, tek ürün için yılda hektar başına 170 kg saf azotu geçemez. Söz konusu miktara göre bu Yönetmeliğin Ek-5' inde yer alan tabloda maksimum hayvan sayısı belirlenmiştir.

b) Organik üretim yapan işletmeler organik üretim fazlası gübrelerini dağıtmak amacıyla bu Yönetmelik hükümlerine göre üretim yapan diğer müteşebbislerle işbirliğine gidebilirler. İşbirliği içerisinde kullanılan tarımsal alanda yılda hektar başına azami 170 kg saf azot miktarının gübreden sağlanan kısmı hesaplanmalıdır.

c) Hayvansal gübrelerin depolama yerleri; doğrudan akıntı ile veya sızıntı ile toprak veya suyun kirlenmesini önleyecek özellikte olmalıdır.

d) Müteşebbisin, yetkilendirilmiş kuruluş ile yapacağı sözleşmede, hayvan gübresinin depolanması için yapılan tesislerin yeri ve tarifi, hayvan gübresinin yayılmasına ilişkin plan, hayvan gübresinin yayılmasına ilişkin diğer işletmelerle yapılan yazışmalar yer almalıdır.

Organik arı yetiştiriciliği

Madde 21 — Organik arı yetiştiriciliği kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik arı yetiştiriciliği yapılacak alan, kovanlardan itibaren uçuş yarıçapı 3 km. olmak zorundadır. Bu alanda ve aynı zamanda organik ve konvansiyonel arıcılık birlikte yapılamaz.

b) Arıcılık ürünleri, bu Yönetmelik hükümlerinin asgari bir yıl uygulanması kaydıyla organik ürün olarak pazarlanabilir.

c) Irk seçiminde, arıların yerel koşullara adapte olabilme kapasitesi, dayanıklılıkları ve hastalıklara karşı dirençleri göz önüne alınmalıdır. Apis mellifera türünün ırkları ve yerel ekotipleri tercih edilmelidir.

d) Kapasite artırımı, kolonilerin bölünmesi veya organik arıcılık yapan diğer işletmelerden oğul veya kovan alınabilir.

e) Yetkilendirilmiş kuruluştan önceden izin alınması kaydıyla, işletmenin sahip olduğu konvansiyonel arı kolonileri, organik arıcılığa geçiş amacı ile kullanılabilir.

f) Bu Yönetmelik hükümlerine göre üretim yapmayan arıcılardan sağlanan arı oğulları, bir yıllık geçiş süreci içerisinde kullanılabilir.

g) Sağlık veya felaket nedenleriyle yüksek hayvan ölümlerinin olması durumunda ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun kovanların mevcut olmaması halinde, geçiş sürecine tabi olmaları kaydıyla, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kovanların yeniden oluşturulmasına izin verilebilir.

h) Kolonilerin yenilenmesi amacıyla, bu Yönetmelik hükümlerine uygun olmayan, yılda % 10 oranında ana arı ve erkek arı, organik üretim yapılan kovanlara yerleştirilmeleri kaydıyla, organik üretim yapılan birimlere alınabilir. Bu durumda geçiş süreci uygulanmaz.

ı) Kovanların yerleşimi aşağıdaki hususlara uygun olmalıdır;

1) Arılar için yeterli miktarda doğal nektar, balözü ve polen kaynağı bulunmalı ve suya erişim imkanı olmalıdır.

2) Üretim bölgesinin 3 km yarıçapı içerisinde bulunan nektar ve polen kaynakları, organik olarak üretilen ürünlerden veya doğal bitki örtüsünden oluşmalıdır.

j) Üretim sezonu sonunda arıların kışı geçirebilmesi için kovanlarda yeterli miktarda bal ve polen bırakılmalıdır.

k) İlkbahar döneminde arı kolonilerinin beslenmesinde organik bal kullanılır. İklim koşullarının balın kristalleşmesini hızlandırdığı durumlarda, beslemede organik metotla üretilen bal yerine organik metodlarla üretilen şeker şurubu veya organik şeker melası kullanılmasına yetkili kuruluş tarafından izin verilebilir. Besleme ile ilgili olarak kayıtlara, ürünün tipi, uygulama tarihi, miktarı ve kullanıldığı kovanlara dair bilgiler yazılır. Besleme işlemi son bal hasadı ile müteakip nektar veya balözü döneminden önceki 15 gün arasında yapılır.

l) Arıcılıkta hastalıkların önlenmesi için;

1) Dayanıklı uygun ırklar seçilmelidir.

2) Ana arıların düzenli olarak yenilenmesi, her hangi bir anomali tespiti için kovanların sistematik olarak kontrolü, kovanlardaki erkek yavru arıların kontrolü, düzenli aralıklarla malzeme ve teçhizatın dezenfekte edilmesi, kirlenmiş maddeler veya kaynaklarının imha edilmesi, balmumunun düzenli olarak yenilenmesi ve kovanlarda yeterli miktarda polen ve bal bırakılması gibi hastalıklara karşı direnç artırıcı ve enfeksiyon önleyici pratiklerin yapılması gerekir.

m) Koruyucu önlemlere rağmen, koloniler hastalanır veya zarar görürse, derhal tedaviye alınmalı ve gerekirse koloniler ayrı kovanlarda izole edilmelidir. Bu Yönetmeliğe uygun arıcılıkta kullanılacak veteriner ilaçları aşağıdaki prensiplere uygun olmalıdır;

1) İlaçlar Türk İlaç Kodeksine uygun olmalıdır.

2) Tedavi edici etkilerinin öngörülen tedaviye uygun olması kaydıyla kimyasal bileşimli ilaçlar yerine fitoterapik ve homeopatik tedavi yöntemleri kullanılmalıdır.

3) Yukarıda bahsedilen ürünlerin kullanımı, kolonileri tehdit eden hastalık veya istilacıların yok edilmesinde etkili olmaması durumunda, yetkilendirilmiş kuruluşun sorumluluğunda, kimyasal bileşimli ilaçlar kullanılabilir. Ancak koruyucu amaçlı kimyasal bileşimli ilaçların kullanımı yasaktır.

4) Arı zararlısı Varroa için; formik asit, laktik asit, asetik asit, oksalik asit ve mentol, timol, okaliptol veya kafur kullanılabilir.

n) Tedavi, kimyasal bileşimli ilaçlar ile yapılırsa, bu dönem içerisinde tedavi altındaki koloniler izole edilmiş bir bölgeye alınır, tedavi sonrası kovanlardaki balmumları alınır ve yerine organik balmumu veya boş çerçeve konulur. Bu kolonilere bir yıllık geçiş süreci uygulanır.

o) Veteriner ilaçlarının uygulandığı zamanlar; aktif farmakolojik madde de dahil ürünün tipi, konulan teşhis, dozu, uygulama şekli, tedavi süresi ve ilacın yarılanma süresi açıkça kaydedilmeli ve ürünler organik ürün olarak pazarlanmadan önce yetkilendirilmiş kuruluşa bilgi verilmelidir.

p) Organik arıcılıkta bakım, idare pratikleri ve kayıtları aşağıdaki gibidir;

1) Arıcılık ürünlerinin hasat edilmesi esnasında petekler içerisindeki arıların yok edilmesi yasaktır.

2) Ana arının kanatlarını kesmek gibi işlemler yasaktır. Ana arıların değiştirilmesi esnasında eski ana arının öldürülmesine izin verilir. Yalnızca Varroa bulaşan erkek yavru arıların yok edilmesine izin verilir.

3) Bal hasadında kimyasal sentetik sinek kovucu maddelerin kullanılması yasaktır.

4) Kovanların yerleştirildikleri alanlar kovan bilgileri ile birlikte kaydedilmelidir. Kovanlar buldukları yerden başka yere yetkilendirilmiş kuruluş bilgisi dahilinde taşınabilir.

5) Arıcılık ürünlerinin üretimi, hasadı, işlenmesi ve depolanması esnasında kolonilere uygulanan koruyucu önlemler ve tedaviler kayıt edilmelidir.

r) Arıcılıkta kullanılacak materyallerin ve kovanların özellikleri;

1) Kovanlar çevreye ve arıcılık ürünlerine risk getirmeyen doğal malzemelerden yapılmalıdır.

2) Kovanlar kimyasal boyalarla boyanamaz.

3) Yeni çerçeve için balmumu organik üretim yapan birimlerden sağlanmalıdır. Arıcılığa yeni başlandığında veya geçiş sürecinde organik olarak üretilen balmumunun pazarda mevcut olmaması durumunda, organik üretim biriminden alınmayan balmumunun kullanılmasına, analizlere dayanarak yetkilendirilmiş kuruluş tarafından izin verilir.

4) Üzerinde yavrulu gözler bulunan çerçevelerden bal sağımı yapılamaz.

5) Çerçeve, kovan, petek gibi malzemeleri zararlılardan korumak amacıyla yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-8'indeki ürünlerin kullanılmasına izin verilir. Buhar veya doğrudan alev gibi fiziki uygulamalara da izin verilir.

6) Arıcılıkta kullanılan malzemelerin, binaların, teçhizatın ve kapların veya ürünlerin temizlenmesinde ve taşınmasında yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-8'indeki maddeler kullanılabilir. Arıların taşınması sırasında hayvanlara stres yaratmaktan kaçınılır.

7) Karantina tedbirleri uygulanan ve uçakla ilaçlama yapılan alanlarda organik arıcılık yapılamaz.

8) Kovanların taşınması, depolanması, pazarlanmasında ve organik arı ürünlerinin, üretilmesi, işlenmesi, taşınması, ambalajlanması, etiketlenmesi, depolanması ve pazarlanmasında bu Yönetmeliğin İkinci Kısım, Dördüncü Bölüm hükümleri uygulanır.

Organik su ürünleri üretiminde genel kurallar

Madde 22 — Organik su ürünleri üretiminin genel kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Yetiştiriciliğin gerçekleştirileceği suyun özellikleri, müteşebbis veya yetkilendirilmiş kuruluş tarafından analiz ettirilerek uygunluğu yetkilendirilmiş kuruluşça onaylanır. Kirlenme varsa, sorun giderilmeden su ürünleri üretimi yapılamaz.

b) Yetiştiricilik birimi, önemli bir kirlilik kaynağı olan yerleşim yerinde veya akarsu yatağında olmamalıdır. İşletmede kullanılacak suyun, alındığı kaynağındaki ekolojik denge bozulmamalıdır. Havuz tipi balık çiftliklerinde üretim alanının en az %5'i üzerinde müdahale olmaksızın doğal bitki örtüsünün gelişimine imkan verilir.

c) Bakanlıktan aldığı izinle yetkilendirilmiş kuruluş ile sözleşme yapan müteşebbis geçiş sürecine alınır. Su ürünleri üretiminde geçiş süreci organizmanın türüne, dikkate alınan hayat döngüsüne veya üreme süresine, yetiştiricilik tekniği, su özellikleri ve tesisin yapıldığı yerin geçmişte kullanımına göre yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kararlaştırılır. Geçiş süreci konvansiyonel üretimden gelen materyaller için yaşam süresinin en az 2/3'ü kadardır.

d) Su ürünleri üretimi, çevre korumaya uygun olmalı, atıklar çevreye zarar vermemeli, biyolojik çeşitlilik teşvik edilmeli, tür ve alt türlerin seçiminde kapasiteler ve yerel koşullara uyum göz önüne alınmalı, su yapısının korunması için bütün tedbirler alınmalıdır. Üretim alanından doğaya kaçışları ve doğadan üretim alanlarına girişleri engelleyici tedbirler alınmalıdır. Üretim alanlarını yırtıcı kuşlar ve diğer hayvan türlerinden korurken yağmacı

hayvanlara fiziksel olarak zarar vermeyen tedbirler alınmalıdır. Üretimde kullanılan ekipmanlar, boyalar organik üretim prensiplerine uygun seçilmelidir. Canlıya zarar vermemek koşuluyla markalama yapılabilir.

e) Yetiştiricilik tesislerinde, üretim faaliyetlerinin tümü yetkilendirilmiş kuruluşun kontrolünde gerçekleştirilir.

f) Su canlıları organik tarım kurallarına uygun olarak üretilmeli, beslemede organik olarak üretilmiş yem ve yem katkı maddeleri kullanılmalıdır. Yemler, gelişimin çeşitli evrelerindeki canlıların beslenme gereksinimlerini karşılarken doğal lezzeti bozmamalıdır. Hayvansal orjinli kan unu, kemik unu gibi sentetik kimyasal muamele görmüş yemler kullanılamaz. Üreticinin yem maddelerinin tamamını organik tarımdan sağlayamaması halinde, konvansiyonel yemin oranı % 20'yi geçmemek üzere ve belirli sürede yetkilendirilmiş kuruluş kontrolünde kullanımına izin verilir. Balık etine renk verici sentetik maddeler ile doğal olmayan yöntemler kullanılamaz.

g) Su ürünlerinin beslenme gereksinimlerini temin etmek için, bazı besin ilaveleri kullanılması gerektiğinde, vitamin ve mineraller yetkilendirilmiş kuruluşca verilecek izne göre kullanılabilir. Yaş yemlerin kullanılmasına izin verilmez.

h) Yem katkı maddeleri bu Yönetmeliğin Ek-7'sinde verilenlerdir. Yem ve diğer besin maddeleri genetik yapısı değiştirilerek elde edilmiş yada kısmi olarak bunlardan türetilmiş ürünleri, katkıları ve tamamlayıcı maddeleri içeremez.

ı) Balık yemlerinin bulunduğu alan organik tarım kurallarına uygun olmalıdır. Siloda muhafaza edilen yemlerde organik olarak üretilmiş, bu Yönetmeliğin Ek-7'sinde belirtilmiş olan koruyucu ve katkıları kullanılabilir.

j) Üretimi ve büyümeyi teşvik edici sentetik maddelerin kullanımı yasaktır. Ancak; yetiştiriciliği yapılan aynı canlı türünden alınmak koşuluyla, balık yetiştiriciliğinde hipofiz enjeksiyonu yetkilendirilmiş kuruluşun izni ile yapılabilir.

k) Doğal olarak hastalığa dayanıklı tür ve alt türlerin seçimine dikkat edilmelidir. Nesli tehlike altında olan türler tercih edilebilir.

l) Stok yoğunluğu yetiştiriciliği yapılacak türlere göre yetkilendirilmiş kuruluşlarca belirlenir.

m) Yetiştirme şartları balıkların türler itibarıyla doğal davranışlarına imkan vermelidir. Nakliye aşamasında, olumsuz iklim şartlarında ve kuluçkahaneler haricinde sıvı oksijen kullanımı yasaktır.

n) Organik su ürünleri yetiştiriciliğinde, hayvanların genetik yapısı değiştirilemez. Genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve bunlardan üretilmiş ürünler girdi olarak kullanılamaz.

o) Bazı üretim tiplerinin tabiatında olan hususi müdahaleler dışında uygulanan büyüme arttırıcı ve üreme devrelerini değiştiren maddeler kullanılamaz. Ancak, canlının sağlığını, dengesini ve davranışlarını etkilememek koşuluyla fotoperiyot uygulaması ile sıcaklık azaltması veya artırılması şeklindeki uygulamalar yetkilendirilmiş kuruluşun izniyle gerçekleştirilir. Fotoperiyot, türün doğal yaşam sahası için bir yıldaki en uzun doğal gün-ışığı uzunluğundan daha uzun olamaz.

p) Organik su ürünleri yetiştiriciliği yapan tüm işletmeler güncel ve muntazam kayıtları tutar.

r) Organik olarak üretilen balıkların yakalanması, boylanması ve kesimi esnasında aşırı stres oluşturmayacak yöntemler uygulanır.

s) Yetiştiricilik ünitesinde mevcut anaçların en az % 20' si her yıl yenilenir.

t) Uygun durumlarda polikültür tercih edilecektir. Kültürü yapılan her bir türün doğal ihtiyaçları karşılanır.

u) Ürün satımından önceki 3 ay kadar süre içinde ilaç verilmiş ise, her türlü balık eti ve yumurtası ile su canlısı veya bunlardan elde edilen ürünler organik ürün olarak satılamaz. Omurgasız organizmalarda geleneksel ilaçların kullanımına müsaade edilmez. Tedavi edici etkisinin bulunması ve tedavi koşullarına uygun olması kaydıyla kimyasal bileşimli ilaç uygulamaları yerine bitkisel ilaçlar veya homeopat ürünler kullanılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Organik Ürünlerin İşlenmesi, Ambalajlanması,

Etiketlenmesi, Depolanması, Taşınması ve Pazarlanması

Organik ürünlerin işlenmesi ve ambalajlanması

Madde 23 — Organik ürünlerin işlenmesi ve ambalajlanması kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik ürünün işlenmesi esnasında, organik ürünün bu Yönetmeliğe uygun olmayan ürünlerle karışma yada bulaşmasını önleyecek ve ürünün organik niteliğini koruyacak gerekli tedbirler alınır.

b) Organik ürünün işlenmesi esnasında, yalnız bu Yönetmeliğin Ek-2'sinde belirtilen gıda bileşenleri kullanılır.

c) İyonik radyasyon-ışınlama yöntemi uygulanmaz.

d) Organik ürün genetik yapısı değiştirilmiş organizma veya bu organizmalardan elde edilen ürünler kullanılmadan üretilmiş olmalıdır.

e) Organik tarım metoduyla üretilen bitkisel, hayvansal ve su ürünleri ile organik ürünler, hammadde, yarı mamul veya mamul madde halinde ambalajlanırken organik ürün niteliği bozulmamalıdır.

Organik ve geçiş süreci ürünlerinin etiketlenmesi

Madde 24 — Organik ürünlerin etiketlenmesi kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Nihai ürün etiketi üzerinde;

1) Ürünün adı ve sertifika statüsü belirtilmelidir.

2) Ürünün hasat yılı, üretim tarihi, kime ait olduğu ve bu Yönetmeliğe uygun olarak üretilmiş olduğu belirtilmelidir.

3) Yurt içinde pazarlanan organik ürünlerin üzerinde, bu Yönetmeliğin Ek-3'ünde belirtilen şekilde organik ürün logosu kullanılmalıdır.

4) Yetkilendirilmiş kuruluşun adı, kod numarası, sertifika numarası ve logosu bulunmalıdır.

5) Ürün içindeki maddeler, ağırlıklarının azalış düzenine göre liste halinde sıralanmalıdır.

6) Ürünün menşei belirtilmelidir.

7) Ürünün üretim yeri, üretim ve son kullanma tarihi belirtilmelidir.

8) İthal edilmiş ürünlerde Türkçe etiket bilgileri yer almalıdır.

b) Ürün etiketinde organik kelimesinin kullanılması; ekolojik, biyolojik kelimelerinin kullanımıyla eşdeğerdir.

c) Bu Yönetmelik hükümlerine göre üretilmeyen ürün etiketinde, bu Yönetmeliğe uygun üretildiği, hazırlandığı, işlendiği, ambalajlandığı, depolandığı ima ve beyan edilemez. Organik olmayan ürünler etiket ve ambalaj dizaynıyla, organik ürün etiket ve ambalaj dizaynını çağrıştıracak nitelikte ve benzerlikte olamaz. Böyle ürünler için organik tarımsal ürün olarak marka, patent ve tescil alınamaz. Organik olmayan ürünler için, tüketicide organik ürün izlenimi oluşturacak, haksız rekabete neden olacak, bio, biyo, eco, eko, org ön ekleri kullanılamaz.

d) Bir ürün aşağıda belirtilen şartları taşıması halinde, organik ürün olarak etiketlenir.

1) Ürünün bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak üretilmesi veya ithal edilmesi halinde,

2) İşlenmiş ürünlerde; ancak aşağıda belirtilen koşulların sağlanması halinde,

Ürün içerisinde bulunan tarımsal orjinli ürün veya türevlerinin minimum % 95'i bu Yönetmelik hükümlerine göre üretilmiş veya ithal edilmiş olmalıdır.

Ürün içeriğinde bulunan organik olarak üretilmeyen tarımsal kaynaklı diğer maddeler bu Yönetmeliğin Ek- 2 (C) bölümünde yer almış olmalıdır.

Ürün, tarımsal kaynaklı olmayan gıda maddelerini kullanmayı gerektiriyorsa yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-2 (A) bölümünde listelenen tarımsal kaynaklı olmayan gıda katkı maddelerini içermelidir.

Tarımsal orjinli ürün veya türevlerinin işlem görmesi gerekiyorsa bu Yönetmeliğin Ek-2 (B) bölümünde listelenen ürünlerle işlem görmüş olması gereklidir.

e) Bir geçiş ürünü; ancak aşağıda belirtilen şartları taşıması halinde, geçiş dönemi ürünü olarak etiketlenir:

1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre geçiş süreci ürünü olmalıdır.

2) Hasattan önce minimum 12 ay geçiş dönemine uyulmuş olmalıdır.

3) Etiket üzerinde ürünün, "organik tarım geçiş süreci ürünüdür." cümlesinde, "organik" ifadesi, "geçiş süreci" ifadesiyle aynı renk, punto ve yazım tarzında olmalıdır.

f) Minimum % 70'i organik ürünlerden oluşan işlenmiş ürün etiketinin aşağıda belirtilen şartları taşıması gereklidir:

1) İçindekiler kısmında organik tarım yoluyla üretildiğinin belirtilebilmesi için içindeki tarımsal orjinli maddelerin veya bunların türevlerinin minimum % 70'i bu Yönetmelik hükümlerine göre üretilmiş veya yönetmeliğe eşdeğer kurallara uygun olarak üretilmiş ithal organik ürün olmalıdır. İçindekiler kısmında organik olanlar bileşimlerinin % X oranlarıyla birlikte "Organik tarım yoluyla üretilmiştir" şeklinde ifade edilmeli ve bu ifade içindekiler kısmında yer alan diğer maddeler ile aynı renk, boyut ve yazı tarzında olmalıdır.

2) İşlenmiş ürün içeriğinde bulunan organik olarak üretilmeyen tarımsal kaynaklı diğer maddeler bu Yönetmeliğin Ek-2 (C) bölümünde yer almış olmalıdır.

3) İşlenmiş ürün, yalnızca bu Yönetmeliğin Ek-2 (A) bölümünde listelenen, tarımsal kaynaklı olmayan gıda katkı maddelerini içermelidir.

4) Tarımsal orjinli ürün veya türevleri bu Yönetmeliğin Ek-2 (B) bölümünde listelenen ürünlerle işlem görmüş olmalıdır.

5) Ürün işleme esnasında iyonik radyasyon kullanılmamalıdır.

6) Ürün, bu yönetmelik hükümlerine göre Bakanlıkça yetkilendirilen kuruluşlar tarafından kontrolü yapılan müteşebbislerce üretilmiş olmalıdır.

7) Ürün genetiği değiştirilmiş organizma ve/veya bu organizmalardan elde edilen ürünler kullanılmadan üretilmiş olmalıdır.

8) Geçiş sürecinde üretilen ürünler bu Yönetmelik hükümlerine göre geçiş süreci ürünü olarak etiketlenir.

Organik ürünlerin depolanması

Madde 25 — Organik ürünlerin depolanması kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik ürünlerin, depolama alanları, ürünlerin tanınmasına imkan verecek ve bu Yönetmelikçe uygun bulunmayan başka ürünlerle, maddelerle karışmaya ya da bulaşmaya meydan vermeyecek biçimde düzenlenmelidir. Organik ürünlerin depolandığı alanlarda

kullanılan yalıtım malzemeleri ve soğutma ile ilgili ekipmanlar bu amaç gözetilerek seçilmelidir.

b) Ayrı olarak depolamanın mümkün olmadığı durumlarda organik ürünlerle konvansiyonel ürünlerin karışmasını engelleyecek tedbirler alınır ve bu tedbirlerin yeterliliği yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kontrol edilir.

c) Basınç, sıcaklık ve yetkilendirilmiş kuruluşça uygun görülen gazlarla kontrol edilebilen koşullarda depolama uygulamaları yapılabilir.

d) Organik ürünlerin depolanması sırasında ürünün organik özelliğini kaybettirecek ilaç ve ilaçlama yöntemi kullanılamaz.

e) Organik ürünlerin depolanmasında sentetik kimyasal maddeler kullanılamaz ve doğal olmayan uygulamalar yapılamaz; tüm bu işlemler yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kontrol edilir.

f) Müteşebbis tarafından depolama koşulları ile depolanan organik ürünün giriş ve çıkış miktarları ve tarihine ilişkin kayıtlar düzenli olarak tutulur. Yetkilendirilmiş kuruluşa onaylatılır ve çizelgenin bir nüshası müteşebbis tarafından, diğer nüshası yetkilendirilmiş kuruluş tarafından saklanır.

Organik ürünlerin taşınması

Madde 26 — Organik ürünlerin taşınması kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Müteşebbis, organik ürünleri toptancı ve perakendeciler de dahil olmak üzere diğer birimlere taşıma sırasında içeriğinde herhangi bir karışmaya neden olmayacak biçimde uygun paket, konteynır veya kapalı araçlarda, izlenebilirliğini sağlayacak şekilde taşınmasını sağlamakla yükümlüdür.

b) Kontrol sistemine dahil olan iki müteşebbis arasında, kapalı olmayan araç, konteynır yada paketlerin bir veya birden fazla sayıda nakliye işlemi, ürün hakkında müteşebbisin adı, adresi, ürünün adı, etiket bilgileri, yetkilendirilmiş kuruluşun adı, kod numarası gibi gerekli bilgileri içeren evraklarla birlikte, gönderici ve alıcı tarafların yetkilisi yada yetkilendirilmiş kuruluşun bilgisi ve onayı ile olmalıdır.

Organik ürünlerin pazarlanması

Madde 27 — Organik ürünlerin pazarlanması kuralları aşağıda belirtilmiştir.

a) Organik hammadde ve/veya organik işlenmiş ürün olduğunu belirten "Ürün Sertifikasına" sahip olan ve bu Yönetmelik hükümlerince üretilmiş ürünler organik ürün olarak pazarlanır.

b) Organik ürün ticareti yapan müteşebbis, her bir parti satışını "Ürün Sertifikası" ile belgelendirmek zorundadır.

c) Organik ürünler, organik ürün olduğu açıkça belirtilerek satılır. Organik ürünlerin, konvansiyonel ürün ile karışmaması ve organik niteliğinin korunması organik ürün satışı yapan müteşebbisin yükümlülüğündedir.

d) İthalatçı ithalat halinde, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından istenilen belgeleri eksiksiz olarak bu kuruluşa verir. Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından yeniden sertifikalandırma yapmak amacıyla aşağıda belirtilen bilgi ve belgeler istenir. Bunlar;

1) İthalatçının ithalat faaliyetleri; ithalatçının adı, adresi, ürünün geldiği ülke, ürünlerin ülkeye giriş noktası ve ithal edilen ürünlerin depolanmasında kullanılacak binaların uygunluğuyla ilgili detaylı açıklama belgeleri,

2) Karşı ülkeden alınan ürünün etiketi ve içeriğine dair bütün bilgilerin aslı veya noter onaylı tercümelere,

3) İthalat işleminin nasıl gerçekleşeceğini ve ihlal durumunda alınacak ihtiyati tedbirleri içeren belgeler,

4) İthalatçı tarafından kullanılacak herhangi bir deponun diğer ülkede bulunması durumunda, karşı ülkenin yetkilendirilmiş kuruluşu tarafından kontrole açık olacağını belirten belgeler,

5) İlgili partinin miktarı, orjini ve yapısı, kontrol mekanizmasının detayları, üretim, işleme, ambalajlama, depolama, nakliye işlemlerinin detayları, alıcıları, ürün sertifikası, organik tarım müteşebbis sertifikası, ürüne ilişkin yıllık kontrol raporlarıdır.

Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından gerek duyulması halinde yukardaki bilgi ve belgelere ek olarak bilgi ve belgeler istenebilir. Tüm bilgi ve belgeler, Komite denetimlerinde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

e) İthalat veya ihracat yapmak isteyen müteşebbis, yetkilendirilmiş kuruluştan aldığı Ürün Sertifikası ve ulusal mevzuat hükümleri gereğince tamamlamakla yükümlü olduğu diğer belgelerle birlikte Bakanlığın ilgili birimine başvurur.

f) Organik ürünlerin ihracatı, Dış Ticaret Müsteşarlığının "İhracatı Kayda Bağlı Ürünler Listesi"nde yer alan ürünler için yapılan işlemlere tabidir. Bu nedenle; müteşebbisler, ihracat dokümanlarının bir örneğini Ege İhracatçı Birliklerine verir. Ege İhracatçı Birlikleri ihracatçı bildirimleri ve verilen beyanname numaralarını içeren ihracat verilerini her üç ayda bir Komiteye bildirir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kontrol ve/veya Sertifikasyon Sisteminin İşleyişi

BİRİNCİ BÖLÜM

Kontrol Esasları

Kontrol sisteminin özellikleri

Madde 28 — Organik üretimin özelliği, her aşamasının kontrollü olması ve ürünün sertifikalandırılmasıdır. Bu Yönetmelik hükümlerine göre, ürünün güvence altına alınmasındaki iki temel unsur, kontrol ve sertifikasyondur. Kontrol ve sertifikasyon işlemi, aynı kuruluş tarafından yapılabileceği gibi ayrı ayrı kuruluşlar tarafından da yapılabilir.

Kontrol yetkisi

Madde 29 — Bakanlık müteşebbis kontrolüne ilişkin yetkisini, yetkilendirilmiş kuruluşa devredebilir. Kontrol yetkisi verilen kuruluşlar ve kontrolörler yetkilerini başka bir kurum ve/veya kuruluşa veya kişiye devredemez.

İşletme ve müteşebbis kontrolü için gerekli bilgi ve belgeler

Madde 30 — İşletme ve müteşebbis kontrolü için gerekli bilgi ve belgeler aşağıda belirtilmiştir.

a) Müteşebbisler yaptıkları organik faaliyetler ile ilgili her türlü bilgi ve belgeleri, sözleşmeli olduğu kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşuna vermekle yükümlüdür. Bu bilgi ve belgeler kuruluş tarafından kayıt altına alınır. Bu kayıtlar aşağıdaki bilgi ve belgeleri içerir;

1) İşletmenin adı, adresi, kapasite bilgileri, hukuki durumuna ait bilgi ve belgeler, sözleşme tarihi, imzalanan sözleşme metni, organik tarıma geçişin başladığı tarih, sözleşme tarihine kadar ki arazi geçmişine ait bilgiler,

2) Faaliyet alanı,

3) İşletmede daha önce uygulanan üretim metodu,

4) İşletmenin ve işletme binalarının planları,

5) Arazi parselleri veya alana dair tüm plan ve krokiler,

6) İşletmenin mevcut makine ve ekipman donanımı,

7) İşletmenin konumu, kullanılan depoların tanımı ve amaca uygunluğu,

8) Ürün münavebe planı,

9) Kullanılacak tüm girdilere ait kayıt defterleri,

10) İşletmenin malları, dışarıdan satın alınan malları içeren alım ve satım defterleri,

11) Ürün çıkış planı, ürünün niteliği, stok durumu, miktarı, ambalajlama şekli ve materyali,

12) Orman alanlarından ve doğadan ürün toplanması durumunda, alana ait bütün tanımlamalar, resmi izinler ile alana yapılan tüm teknik müdahaleler, afetler, karantina tedbirleri gibi bilgilerdir.

b) Müteşebbis, faaliyet alanı ile ilgili bilgileri kapsayan organik tarıma geçiş ve üretim planları hazırlar.

Kontrol işlemi

Madde 31 — Kontrol işlemi; yazılı belgeleri, planları, defterleri, raporları, kayıtları, arazi, işletme ve depo gibi kritik nokta kontrollerini ve gözlemleri içermelidir. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu yılda en az bir defa haberli veya habersiz olarak işletmeyi yerinde kontrol eder. Bu amaçla kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu bir kontrol planı hazırlar ve hazırlanan bu kontrol planı aşağıdaki bilgileri içerir;

- 1) Müteşebbisin adı ve adresi,
- 2) Kontrol tarihi,
- 3) Kontrolün kapsayacağı konular,
- 4) Kontrolör adıdır.

Müteşebbis tarafından kayıt altına alınan bütün organik tarım faaliyetleri kontrol raporları için temel bilgi niteliğindedir.

Kontrol işlemi sırasında kontrolör, bağlı bulunduğu kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşunun organik tarım faaliyetlerini içeren kendi kontrol formlarını doldurur. Kontrolör, yaptığı kontrole dair kontrol sonuçlarını içeren bir belge düzenleyerek müteşebbise verir ve bu belge müteşebbise saklanır. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya kontrol kuruluşu kontrol işlemi sonucunda bir rapor hazırlar. Kontrol raporu, müteşebbisin bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılan organik tarım faaliyetlerinin kontrol sonuçlarını içerir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sertifikasyon Esasları

Sertifikasyon sisteminin özellikleri

Madde 32 — Sertifikasyon; bütün kontrol yöntemlerinin uygulanması sonucu işletmenin, organik ürünün ve girdinin geldiği aşamanın belgelendirilmesidir. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşunca; organik tarım müteşebbis sertifikası ve ürün sertifikası verilir. Sertifikalar, asgari bu Yönetmeliğin Ek-4'ünde yer alan bilgileri içerecek şekilde düzenlenmelidir. Düzenlenen sertifikaların icmal listeleri Komiteye gönderilir.

Sertifikasyon sisteminin özellikleri aşağıda belirtilmiştir;

a) Sertifikasyon, Komiteden bu yetkiyi almış gerçek veya tüzel kuruluşlarca yapılır. Sertifikasyon işlemi, kontrolü yapan kuruluşça da yapılabilir, ancak bu işlem için de Komiteden izin ve yetki almak zorundadır. Sertifika yetkisi verilen kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu yetkisini başka bir kurum veya kuruluş devredemez.

b) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu bir sertifikasyon sistemi oluşturur ve Komiteye sunar. Bu sistemi kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşunun uyguladığı fiyat listesi, sertifika belgesi örneği, sertifika çeşitleri,

test etme ve sorgulama metodu, analiz yöntemi ve kullandığı tüm teknikler ve dokümantasyon sistemi ile ilgili bilgileri kapsar.

c) Sertifikasyon kuruluşu sertifika düzenleyeceği işletmelere ait tüm kontrol bilgilerini ve raporları kontrolü yapan kuruluştan devralır. Kontrol kuruluşu bu bilgileri sertifikasyon kuruluşuna vermek zorundadır.

Sertifikasyonun esasları

Madde 33 — Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu, bu Yönetmelikte bahsedilen kriterleri ve sertifikasyon esaslarının uygunluğunu EN 45011 veya ISO 65'e göre sağlamak zorundadır. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu veya sertifikasyon kuruluşu yapılan işin niteliğine göre kalite sistemini açıklayan bir kalite el kitabı hazırlar.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yetkilendirilmiş Kuruluşlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Yetkilendirilmiş Kuruluşların Çalışma Esasları, Çalışma İzni ve Yaptırımlar

Yetkilendirilmiş kuruluşların çalışma esasları

Madde 34 — Yetkilendirilmiş kuruluşların çalışma esasları şunlardır:

a) Yetkilendirilmiş kuruluşlar; Komiteden çalışma yetkisi almak, çalışma yetki süreleri dolmadan en az bir ay önce çalışma yetki sürelerinin uzatılması için başvuru yapmak ve çalışma izinlerinin uzatıldığını belgelemek zorundadırlar. Yukarıdaki hususlara dikkat etmeyen kuruluşların çalışma izinleri Komite tarafından yeni izin belgelerini alıncaya kadar durdurulur.

b) Yetkilendirilmiş kuruluşlar yurt içinde her türlü organik ürün ambalajında ulusal organik tarım logosunu kullanırlar.

c) Yetkilendirilmiş kuruluş, bu Yönetmelik hükümlerine göre kontrol sürecini işletmeden ürün veya girdi sertifikalandırması yapamaz.

d) Yetkilendirilmiş kuruluşlar bu Yönetmelik hükümlerine uymayan üretim teknikleri ve girdilerin kullanıldığından şüphe duyduğu durumlarda analiz amaçlı ürün örnekleri alabilir.

e) Tespit ettikleri her türlü aykırılıklar ile uygun gördükleri yaptırım işlemlerini de içeren karar yazısını, müteşebbisin itirazı var ise yirmi gün içerisinde, itiraz yok ise yıllık raporlarında Komiteye bildirirler. Ayrıca, yetkilendirilmiş kuruluş tarafından sistemden çıkarılan müteşebbisler diğer yetkilendirilmiş kuruluşlara bildirilir. Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından uygun görülen yaptırımlara itiraz ve şikayet halinde Komite konu ile ilgili inceleme ve yeni belgeler isteme yetkisine sahiptir. Komite itiraz ve şikayet ile ilgili bilgi ve belgeleri inceler, nihai kararı verir ve sonucu taraflara iletir.

f) Yetkilendirilmiş kuruluş, bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünleri üretimi yapan, orman alanlarından ve doğadan ürün toplayan, ürün işleyen, ambalajlayan, depolayan, nakleden, pazarlayan, sözleşme yaptığı geçiş sürecindeki veya bu süreci tamamlamış bütün müteşebbisleri ve müteşebbislere ait her türlü bilgi ve belgeyi kontrol eder ve kayıt altına alır. Ayrıntılı rapor hazırlar. Raporlar, faaliyet alanı ile ilgili olarak aşağıdaki bilgileri içerir.

1) Bu Yönetmeliğin 6' ncı maddesinin (a) bendinin (1) numaralı alt bendinde yer alan bilgiler,

- 2) Üretime dair bütün bilgiler,
- 3) İşletmeye dair bütün bilgiler,
- 4) Kontrollere dair bütün bilgiler,
- 5) Sertifikasyona dair bütün bilgiler,
- 6) İhlal ve ihtilaflara dair bütün bilgiler,
- 7) Gıda siciline dair bütün bilgilerdir.

Yetkilendirilmiş kuruluşlarda aranan şartlar

Madde 35 — Yetkilendirilmiş kuruluşlarda aranan şartlar şunlardır:

a) Yetkilendirilmiş kuruluşlar teknik ve idari bakımından görevini yerine getirebilecek imkanlara sahip olmalıdır. Komite, bu konuda gerekli incelemelerde bulunmak, tavsiye ve direktif verme yetkisine sahiptir. Bakanlık tarafından izin verilecek yerli veya yabancı yetkilendirilmiş kuruluşun Türkiye irtibat bürosu temsilcisinin ve yardımcısının T.C. vatandaşı olması zorunlu olup, çalışan T.C. vatandaşı personel sayısı, toplam kontrolör ve diğer personel sayısının 2/3' ünden az olamaz.

b) Yetkilendirilmiş kuruluşlar EN 45011 veya ISO 65 veya standartlara göre akredite edilmiş olmalıdır.

c) Yetkilendirilmiş kuruluşlar, sürekli irtibat sağlanabilecek her türlü alt yapıyı oluşturur.

d) Yetkilendirilmiş kuruluşlar, danışmanlık hizmeti veremez.

e) Yetkilendirilmiş kuruluşlar, yöneticilerinin, ortaklarının, kontrolörlerinin ve çalışanları ile bunların birinci derece yakınlarının organik tarım faaliyetlerini kontrol edemez ve sertifikalandıramaz.

f) Yetkilendirilmiş kuruluşun yöneticileri, ortakları, kontrolörleri ve çalışanları, aynı anda başka bir yetkilendirilmiş kuruluşda görev alamazlar. Ancak, serbest kontrolörler aynı anda farklı yetkilendirilmiş kuruluş adına kontrol yapabilirler.

g) Yetkilendirilmiş kuruluşların kontrolörlerinin sayısı, kuruluşun proje sayısı ve kontrol edilecek alan için yeterli olmalıdır. Bir yıl içerisinde kontrolör için maksimum çalışma süresi 90 kontrol günüdür.

h) Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlardan, yürürlükteki organik tarım mevzuatlarına uygun faaliyette bulunacaklarına dair noter onaylı bir taahhütname alınır.

ı) Yetkilendirilmiş kuruluşlar gerekli gördükleri durumlarda en az bir kontrolör bulundurmamak ve komiteden izin almak kaydıyla şubeler açabilir. Yetkilendirilmiş kuruluşlar açtığı şubelerince yürütülen tüm faaliyetlerden sorumludurlar. Şubelerin kapatılması durumunda komite bilgilendirilir.

Yetkilendirilmiş kuruluşun çalışma izni için başvuru şekli

Madde 36 — Gerçek veya tüzel kişiler; kontrol veya sertifikasyon veya kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerinde bulunmak için Bakanlığa resmi olarak müracaat eder. Komite tarafından gerekli incelemeler yapılır ve müracaat tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde ilgiliye gerekli iznin verilip verilmeyeceğine dair bilgi verilir. Bakanlıkça izin verilen yetkilendirilmiş kuruluş bu Yönetmelik çerçevesinde çalışmalarını sürdürür.

Yetkilendirilmiş kuruluş çalışma izni için aranan şartlar ve istenilen belgeler

Madde 37 — Çalışma izni için istenilen belgeler ve aranan şartlar aşağıda belirtilmiştir:

- a) Yetkilendirilmiş kuruluşların hukuki yapısını belirtir belgeler;
  - 1) Yetkilendirilmiş kuruluş tüzel kişilik ise en az Limited Şirket olmalıdır.
  - 2) Yetkilendirilmiş kuruluş, yabancı bir kuruluşun Türkiye'deki şirketi veya irtibat bürosu ise; tüm yasal izin prosedürlerini tamamlamış olmalıdır.
  - 3) Gerçek kişi ise iş yeri açma belgesi almalıdır.
- b) Yetkilendirilmiş kuruluş yabancı bir kuruluşun Türkiye'deki irtibat bürosu veya şirketi ise, akreditasyon belgesini müracatta ibraz eder. Yeni kurulan şirket ise akreditasyon belgesini en geç iki yıl içinde Bakanlığa göndermelidir. Belirtilen sürede akreditasyon belgesi ibraz edilmez ise Bakanlık yetkilendirilmiş kuruluşun çalışma iznini, belge Bakanlığa ibraz edilinceye kadar askıya alır.
  - c) Yetkilendirilmiş kuruluşların yer ve organizasyon tanımlamalarına dair belgeler;
    - 1) Adı, yeri, tüm iletişim bilgileri ve var ise logosuna ait belgeler,
    - 2) Kuruluş sahibi, ortakları, çalışanları, kontrolörlerine ait kimlik belgeleri,
    - 3) Kuruluş sahibi, ortakları, çalışanları, kontrolörlerine ait eğitim belgeleri,
    - 4) Çalışanların görev tanımları ve sigorta belgeleri,
    - 5) Yetki sahibi kişilere ait imza sirküleri,
    - 6) Yetkilendirilmiş kuruluşun organizasyon şemasıdır.
  - d) Kuruluşun mali yapısına dair belgeler;
    - 1) Sermaye yapısını gösteren belgeler,
    - 2) Vergi türü ve vergi numaralarını da içeren belgelerdir.

e) Kuruluşun çalışma alanı ve çalışma sistemine dair bu Yönetmelikte belirtilen tüm belgelerdir.

f) Kontrol ve sertifikasyon yöntemlerini içeren belgeler ve türkçe kalite el kitabıdır.

Müteşebbisin sorumlulukları ve uygulanacak yaptırımlar

Madde 38 — Müteşebbis; sözleşme yaptığı yetkilendirilmiş kuruluşa organik üretimle ilgili istediği tüm bilgi ve belgeleri vermek, üretimin her aşamasında gerekli kontrolün yapılabilmesi için işletmenin organik üretimle ilgili her birimini yetkilendirilmiş kuruluşa açmak zorundadır. Yetkilendirilmiş kuruluş organik tarım faaliyetinin her aşamasını istediği anda kontrol eder.

Müteşebbis faaliyet alanını tam olarak tanımlamalı ve aldığı önlemleri yetkilendirilmiş kuruluşa bildirmelidir. Müteşebbis, bu Yönetmelik hükümlerine uyacağına ve her türlü kontrole izin vereceğine dair bir taahhünameyi yetkilendirilmiş kuruluşa vermek zorundadır.

Müteşebbis, ürettiği, işlediği, ithal ettiği yada başka bir müteşebbisten satın aldığı ürünün bu Yönetmelik hükümlerine uygun olmadığından kuşkulanyorsa bu durumu yetkilendirilmiş kuruluşa bildirir. Durum netlik kazanıncaya kadar söz konusu ürünün organik ürün olduğuna dair atıfta bulunacak organik ürün etiket ve logosunu kullanamaz. Müteşebbis söz konusu ürünü tereddütler ortadan kalktıktan sonra yetkilendirilmiş kuruluşun bilgisi dahilinde bu Yönetmelik hükümlerine uygun işlemlere tabi tutabilir ve pazarlayabilir.

Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından müteşebbise uygulanacak yaptırımlar, aşağıdaki maddelere göre uygulanır.

a) Müteşebbis, faaliyetleriyle ilgili yetkilendirilmiş kuruluş tarafından istenilen kayıtları düzenli olarak tutmak zorundadır. Belgelerin düzensiz veya yanlış tutulması durumunda, yetkilendirilmiş kuruluşlar eksiklik ve aksaklıkları müteşebbislere ayrıntılı ve yazılı olarak bildirir. Yetkilendirilmiş kuruluş eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesi için müteşebbise bir ay süre tanır. Bu süre sonunda tekrar kontrol eder. Eksiklik giderilmiş ise sözleşme aynen devam eder. Aksi halde kalite el kitabında belirtilen yaptırımlar uygulanır. İtiraz halinde konu ile ilgili bilgi ve belgeler en geç yirmi gün içinde Komiteye iletilir. Komite gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nihai kararını verir ve sonucu taraflara bildirir.

b) Üretim aşamasında bu Yönetmelik hükümlerine aykırı uygulamaların saptanması halinde; müteşebbis organik üretime geçiş sürecinde ise, süre yetkilendirilmiş kuruluş tarafından uzatılır, bu süreyi tamamlamışsa tekrar geçiş sürecine geçirilir ve müteşebbise yazılı olarak bildirilir. Uzatılan geçiş süresi sonunda bu Yönetmelik hükümlerine aykırı uygulamaları tekrarladığı tespit edilen üretici müteşebbislerin sözleşmesi feshedilerek Komiteye bildirilir. İtiraz veya şikayet halinde Komite konu ile ilgili bilgi ve belgeleri ister

ve inceleme başlatır. İnceleme neticesinde, müteşebbisin bu Yönetmelik hükümlerine aykırı uygulamaların kasıtlı olarak devam ettiği tespit edilmesi durumunda; Komite müteşebbisi organik üretim yapma faaliyetinden beş yıl süre ile men eder ve tüm yetkilendirilmiş kuruluşlara bildirir. Men kararı yalnızca Komite tarafından verilir.

c) İşleme, ambalajlama, etiketleme, depolama, taşıma, pazarlama faaliyetlerinde bu Yönetmelik hükümlerini ihlal eden müteşebbisin ihlale kasıtlı olarak devam ettiği tespit edildiğinde, Komite müteşebbisi organik tarım faaliyetinden beş yıl süre ile men eder ve bu kararını tüm yetkilendirilmiş kuruluşlara bildirir.

Yetkilendirilmiş kuruluşların göndermekle yükümlü oldukları bilgi ve belgeler

Madde 39 — Komite, yetkilendirilmiş kuruluşlardan; müteşebbise, ürüne, üretime, kontrol işlemine, kuruluşun kendisine, çalışanına ve menşesine dair her türlü bilgi ve belgeleri istediği zaman ve biçimde talep edebilir. Ayrıca yetkilendirilmiş kuruluşlar, yapısıyla ilgili yapılan her türlü değişikliği en geç bir ay içerisinde Komiteye bildirmek zorundadır.

Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin (f) bendinde verilen kod numarasını, sözleşme yaptığı müteşebbislerin onaylı listesi, arazi yeri, büyüklüğü, ürünün adı, miktarı işletmenin adı ve organik faaliyet bilgilerini içeren listeyi Yetkilendirilmiş kuruluş Komiteye ve organik tarımın yapılacağı il tarım müdürlüğüne en geç bir ay içinde bildirmek zorundadır. Komite ve il tarım müdürlüğü, kendisine bildirilen müteşebbisi "organik tarım metodu uygulayan müteşebbis" olarak kayıt altına alır.

Geçiş sürecindeki kısaltmanın süresi ve gerekçesi ya da müteşebbisin yeniden geçiş sürecine alınması durumları yetkilendirilmiş kuruluş tarafından, bir ay içerisinde üretim yapılan ilin il müdürlüğüne, yıllık raporlarda ise Komiteye bildirilir.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar, geçen takvim yılında yapmış oldukları bir yıllık faaliyetleriyle ilgili; ürün, müteşebbis, sertifika icmalleri, kontrol, üretim, ihracat, ithalat, çalışan personel durumu ile ilgili bilgileri müteakip yılın en geç 31 Mart tarihine kadar Komiteye bildirir. Ayrıca yeni sözleşme yapılan müteşebbisleri sözleşme tarihinden itibaren en geç bir ay içinde Komiteye bildirmek zorundadırlar.

Denetim, yetki ve sorumluluklar ile denetim elemanlarının hizmet içi eğitimleri

Madde 40 — Yetkilendirilmiş kuruluş, müteşebbis ve işletme denetimleri; Organik Tarım Komitesi Üyeleri ve il müdürlükleri bünyesinde organik tarım konusunda eğitim almış teknik elemanlardan oluşan Organik Tarım Birimi tarafından yapılır. Bu denetimler gerek görülmesi halinde Bakanlık tarafından Teftiş Kurulu Başkanlığına da yaptırılabilir.

İl müdürlüklerinde denetimde görev alacak denetim elemanı; İl müdürlüğü tarafından önerilen, Bakanlık tarafından eğitilerek kimlik verilen kişilerden oluşur.

Denetimler; yetkilendirilmiş kuruluş büro denetimi, müteşebbis, işletme denetimleri olup, yetkilendirilmiş kuruluşların büro denetimi komite tarafından, diğer denetimler ise İl müdürlüklerince yapılır. Denetimler denetim yetkisine sahip en az iki elaman tarafından gerçekleştirilir. İl müdürlüğü elemanlarınca yapılacak denetimler sırasında Bakanlık tarafından hazırlanmış olan denetim formları kullanılır. Yıl sonunda yapılan denetimlere ilişkin değerlendirme icmalı istatistiki bilgi mahiyetinde Bakanlığa en geç müteakip yılın 31 Ocak tarihine kadar gönderilir.

Bakanlık merkez teşkilatınca gerek görülmesi halinde taşra teşkilatı denetim elemanlarına yönelik eğitimler yaptırılır. Çiftçi eğitimleri taşra teşkilatındaki denetim elemanları tarafından yapılır.

Ceza uygulamaları

Madde 41 — Kanuna aykırı hareket eden müteşebbislere ve yetkilendirilmiş kuruluşlara verilecek idari para cezaları aşağıdaki şekilde uygulanır.

a) Suçun tespit edildiği mahallin il müdürlüğünün teklifi veya Komiteye yapılan şikayete bağlı olarak veya Komitenin doğrudan tespiti halinde Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (d), (e) bentlerindeki yaptırımlar Bakanlık tarafından uygulanır. Bu yaptırımlar Komitenin ön incelemesini müteakip gerek duyulduğu durumda Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yapılacak inceleme sonucuna göre yerine getirilir. Bu inceleme süresince yetkilendirilmiş kuruluş müteşebbislerle yeni sözleşme yapamaz. Ancak daha önceden sözleşme yapılmış müteşebbislerle ilgili kontrol, sertifikasyon ya da kontrol ve sertifikasyon işlemlerine Komitenin alacağı karar doğrultusunda devam edilebilir.

b) Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (k) bendlerine aykırı hareket edenlere Bakanlıkça veya mahallin en büyük mülki amiri tarafından idari para cezası verilir.

c) Kanunun 12 nci maddesinde yer alan diğer cezalar ise suçun tespit edildiği mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilir.

d) Suça ilişkin cezanın kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde suçun tekrarlanması halinde Kanunda öngörülen tekerrür hükümleri uygulanır.

Bakanlık veya mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilen idari para cezalarına karşı, kararın ilgisine tebliğ tarihinden itibaren (7) gün içerisinde yetkili idari mahkemelere itiraz edilebilir.

Kontrolörlük kursu, kontrolörlük başvurularında aranılacak şartlar ile yetki, çalışma şekil ve esasları

Madde 42 — Bakanlıkça gerekli görülmesi halinde, ziraat mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi ve gıda mühendislerine yönelik, yılda bir defa kontrolör kursu açılır

veya açtırılır. Kurs masraflarını karşılamak üzere, kursa katılacaklardan alınacak önceden Kurumca belirlenmiş olan ücret, ilgili döner sermaye hesabına yatırılır.

Kontrolörlük başvurularında aranılacak şartlar, kontrolörün, yetki, çalışma şekil ve esasları şunlardır:

a) Başvuruda aranılacak şartlar;

1) Ziraat, veteriner, su ürünleri ve gıda mühendisliği fakültelerinin birinden mezun olmak,

2) Organik tarım konusunda bir yıllık bilgi ve deneyim sahibi olduğunu gösterir resmi belgeye veya konu ile ilgili yüksek lisans diplomasına veya konu ile ilgili doktora diplomasına veya Bakanlıkça açılacak veya açtırılacak kurslardan kontrolörlük eğitimi aldığına dair resmi bir belgeye sahip olmak veya organik tarım komitesinde bir yıl süre ile çalışmış olmak veya lisans eğitimleri uygun organik tarımda görev yapmış Bakanlık müfettişi olmaktır.

b) Yetki;

1) İstenilen bilgi ve belgeleri Komiteye sunan kişilere, Komite tarafından kontrolörlük yetkisi verilir ve yetkilendirilen kontrolörler kimliklendirilerek kayıt altına alınır.

2) Lisans aldıkları meslek odasına üye olmak koşuluyla kontrol hizmeti verebilirler.

3) Kontrolörler aynı anda yalnız bir yetkilendirilmiş kuruluş adına çalışır, ancak serbest kontrolörler aynı anda farklı yetkilendirilmiş kuruluş adına kontrol yapabilirler.

c) Çalışma şekil ve esasları;

1) Komiteden alınacak yetki belgesiyle çalışırlar.

2) Yaptıkları kontrolle ilgili rapor tutmak, bu raporları imzalamak ve yetkilendirilmiş kuruluşa teslim etmek zorundadırlar.

3) Komite, kontrolörün bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davranmasını tespit etmesi halinde kontrolör belgesini geçici veya süresiz olarak iptal edebilir.

Sertifiker başvurularında aranılacak şartlar ile yetki, çalışma şekil ve esasları

Madde 43 — Sertifikerlik başvurularında aranılacak şartlar ile yetki, çalışma şekil ve esasları şunlardır:

a) Başvuruda aranılacak şartlar;

1) En az 4 yıllık yüksek öğrenim mezunu olmak,

2) Organik tarım konusunda bir yıllık bilgi ve deneyim sahibi olduğunu gösterir resmi belgeye veya konu ile ilgili yüksek lisans diplomasına veya konu ile ilgili doktora diplomasına veya Bakanlıkça açılacak veya açtırılacak kurslardan kontrolörlük eğitimi aldığına dair resmi bir belgeye sahip olmak veya organik tarım komitesinde bir yıl süre ile çalışmış olmak veya lisans eğitimleri uygun organik tarımda görev yapmış Bakanlık müfettişi olmaktır.

b) Yetki;

1) İstenilen bilgi ve belgeleri Komiteye sunan kişilere, Komite tarafından sertifikelerlik yetkisi verilir ve yetkilendirilen sertifikeler kimliklendirilerek kayıt altına alınır.

2) Sertifikeler yalnız bir yetkilendirilmiş kuruluş adına çalışabilir.

c) Çalışma şekil ve esasları;

1) Sertifikeler, Komiteden alınacak yetki belgesiyle çalışırlar.

2) Komite, sertifikelerin bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davranmasını tespit etmesi halinde sertifikeler belgesini geçici veya süresiz olarak iptal edebilir.

Kontrol ve sertifikasyon ücreti

Madde 44 — Kontrol ve sertifikasyon ücretinin esasları aşağıda belirtilmiştir.

Kontrol ve sertifikasyon ücreti; yetkilendirilmiş kuruluş ile müteşebbis arasında yapılan sözleşme ile belirlenir. Yetkilendirilmiş kuruluş kontrollerinde komite üyesinin de kontrolde bulunmasını gerekli görürse, Komiteye yazılı olarak başvurur ve oluşacak harcırahı kendi kontrolüne uyguladığı esaslara göre karşılar.

BEŞİNCİ KISIM

Komiteler

BİRİNCİ BÖLÜM

Organik Tarım Komitesi

Organik Tarım Komitesinin oluşumu, görevleri, çalışma şekil ve esasları

Madde 45 — Organik Tarım Komitesinin oluşumu, görevleri, çalışma şekil ve esasları aşağıda belirtilmiştir.

a) Komitenin oluşumu; Bakanlık, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı ile Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı tarafından görevlendirilecek temsilcilerinden, Bakan veya yetkilendireceği müsteşar veya müsteşar yardımcısının onayı ile kurulur. Yukarıda adı belirtilen kuruluşlardan en az bir üye olmak üzere komiteye alınacak üye sayısını Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü belirler. İhtiyaç duyulması halinde Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği'nden Komiteye birer üye alınabilir. Komite başkanlığı ve sekreteryası Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Alternatif Tarımsal Üretim Teknikleri Daire Başkanlığına yürütülür.

b) Komitenin görevleri;

1) Yetkilendirilmiş kuruluş başvurularını değerlendirerek çalışma izni vermek, izin sürelerini uzatmak, izinlerini iptal etmek,

2) Yetkilendirilmiş kuruluşları kodlamak, kontrolörleri, sertifikeleri kodlamak ve kimliklendirmek,

3) Kontrolör ve sertifikeler yetkisi vermek, yetkilerini iptal etmek,

4) Yetkilendirilmiş kuruluşların büro denetimini yapmak,

5) Yetkilendirilmiş kuruluşlara, kontrolörlere ve müteşebbislere organik tarım mevzuatlarına aykırı hareket etmeleri halinde gerekli idari para cezalarının uygulanmasını Bakanlık Makamına teklif etmek,

6) Türkiye’de organik tarımın yaygınlaştırılması, geliştirilmesi, tanıtılması konularında çalışmalar yapmak, Organik tarım konusunda eğitim, seminer, sempozyum, toplantı, kongre ve fuarların düzenlenmesini teşvik etmek, bahse konu etkinliklere katılmak ve katkı sağlamak,

7) Uluslararası Organik Tarım mevzuatlarını izleyerek bu konudaki uyumun sağlanması için değişiklik çalışmaları yapmaktır.

c) Komite, sekreteryaya tarafından toplantıya çağrılır. Komite üye tam sayısının en az salt çoğunluğuyla toplanır. Kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır.

d) Raportörlük, Komitece Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü temsilcileri arasından seçilen sekreter üye tarafından yürütülür.

e) Kararlar, toplantı tarihinden itibaren en geç bir ay içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanır. Bakan veya Bakan’ın yetki verdiği Makamın Onayına sunulur ve Makam Onayı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

İKİNCİ BÖLÜM

Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi

Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesinin oluşumu, görevleri, çalışma şekil ve esasları

Madde 46 — Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesinin oluşumu, görevleri çalışma şekil ve esasları aşağıda belirtilmiştir;

a) Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi; Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdür’ün başkanlığında TÜGEM temsilcileri, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü temsilcileri, TÜBİTAK, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, yetkilendirilmiş kuruluşların temsilcisi, üniversiteler ve özel sektör temsilcileri ile Komitenin toplantı gündemiyle ilgili görüşlerinin alınmasında yarar gördüğü kurum ve kuruluşların temsilcilerinden olmak üzere en az on kişiden oluşur.

b) Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi; organik tarımın uygulanması ve geliştirilmesi, desteklemeler ve teşvikler, tüketicinin bilinçlendirilmesi, organik ürünlerin yurt

içi ve yurt dışında pazarlanması, uygulamalardaki aksaklıkların tespit edilmesi ve bu konudaki stratejilerin belirlenmesi, organik tarım konusunda proje önerilerinin belirlenmesi ve araştırma önceliklerinin tespit edilmesi hususunda çalışmaları yürütür.

c) Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi tarafından gerek görülmesi halinde çalışma grupları oluşturulur.

d) Olağan olarak yılda en az bir kez toplanır. Olağanüstü durumlarda sekreteryaya tarafından toplantıya çağrılır.

e) Kararlar, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır ve Komite'ye tavsiye niteliğindedir.

f) Raportörlük ve sekreteryaya Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

g) Kararlar, toplantı tarihinden itibaren yirmi gün içinde tüm üyeler tarafından imzalanır. Kararlar imzalandıktan sonra otuz gün içerisinde Komiteye iletilir. Komite, müteakip ilk toplantısında kararlarla ilgili değerlendirmeyi yapar.

ALTINCI KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uyuşmazlık halinde başvurulacak yer

Madde 47 — Her yetkilendirilmiş kuruluş tarafından, gerekli hallerde başvurulması maksadıyla bir mahkeme yerinin belirlenmesi zorunludur. Bu mahal, müteşebbis ile yetkilendirilmiş kuruluş arasında yapılan sözleşmede belirtilmelidir.

Dış ticaret düzenlemeleri

Madde 48 — Organik ürünlerin ithalat ve ihracatına ilişkin gerekli düzenlemeler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılır.

Hüküm bulunmayan haller

Madde 49 — Organik tarım faaliyetlerinde bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde; 27/5/2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 29/5/1973 tarihli ve 1734 sayılı Yem Kanunu, 15/5/1957 tarihli ve 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu ve 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun, 8/5/1986 tarihli ve 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabitası Kanunu ve bu Kanunlara dayalı olarak çıkartılan ilgili mevzuat hükümleri ile 25/4/2002 tarihli ve 24736 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği, 18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik, 4/5/2004 tarihli ve 25452 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tarımda Kullanılan Organik,

Organomineral, Özel, Mikrobiyal ve Enzim İçerikli Organik Gübreler ile Toprak Düzenleyicilerin Üretimi, İthalatı, İhracatı, Piyasaya Arzı ve Denetimine Dair Yönetmelik hükümlerine uyulur.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 50 — 11/7/2002 tarihli ve 24812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 51 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 52 — Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

Ek-1 Gübre ve Toprak İyileştiriciler ile Bitki Koruma Materyalleri

A. Gübreler ve toprak iyileştiriciler

Organik bitkisel ürün yetiştiriciliğinde kullanımına izin verilen, gübre ve toprak iyileştiriciler aşağıda verilmiştir. Gübre ve toprak iyileştiriciler, bu Yönetmelik hükümleri doğrultusunda kullanılmalıdır.

İsim	Tanımı, İçeriği ve Kullanım Koşulları
Çiftlik gübresi	-Hayvan dışkıları ve hayvan yatağı bitki materyallerinden oluşan gübredir. -Ekstansif hayvancılıktan gelen gübreler kullanılır. -Çiftlik gübresinin elde edildiği hayvan türleri belirtilmelidir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay vermelidir.
Kurutulmuş çiftlik ve suyu alınmış kanatlı hayvan gübresi	-Ekstansif yetiştiricilik yapılan üretim birimlerinden elde edilen gübrelerdir. -Gübrenin elde edildiği hayvan türleri belirtilmelidir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay vermelidir.
Kanatlı ve çiftlik gübresi içeren kompostlaştırılmış hayvan gübresi	-Gübrenin elde edildiği hayvan türleri belirtilmelidir. -Entansif hayvancılıktan gelen gübrelerin kullanımı yasaktır.

	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Hayvanların sıvı dışkıları (taze gübre sızıntısı, idrar, ve benzeri)	-Kontrollü fermantasyon ve/veya seyreltmeden sonra kullanılmalıdır. -Gübrenin elde edildiği hayvan türleri belirtilmelidir. -Entansif hayvancılıktan gelen gübrelerin kullanımı yasaktır. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Solucan (vermicompost) ve böceklerin kompostu	
Guano	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Hayvansal kaynaklı ürünler ve yan ürünler ; -Kan unu -Tırnak unu -Boynuz unu -Kemik unu veya jelatinsiz kemik unu -Balık unu -Et unu -Tüy, saç ve chiquette(öğütülmüş deri yada kürk) unu -Yün -Kürk -Saç -Sütçülük ürünleri	-Kuru maddede maksimum krom (VI) konsantrasyonu: 0 mg/kg olmalıdır. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Bitkisel kaynaklı ürünler ve yan ürünler ; (örneğin: yağlı tohum küspesi, kakao kabukları, ıskarta malt, ve benzeri) elde edilen gübreler.	
Kompostlaştırılmış veya fermente edilmiş ev atıkları	-Kompost veya biogaz için anaerobik fermantasyona bırakılarak ayrıştırılmış evsel atıklardır. -Yalnızca bitkisel ve hayvansal ev atıklarıdır. -Yalnızca kapalı ve denetlenen toplama sisteminde üretilmelidir. -Kuru maddede en fazla konsantrasyonları; kadmiyum: 0.7, bakır:70, nikel:25, kurşun:45, çinko:200, civa:0.4, krom(toplam):70 ve krom (VI): 0 mg/kg olmalı. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir. -31 Mart 2006 tarihine kadar geçerlidir.
Kompostlaştırılmış veya fermente edilmiş sebze materyalleri karışımı	-Kompost veya biogaz için anaerobik fermentasyona bırakılarak bitkisel karışımlardan elde edilen materyallerdir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Kültür mantarı üretim artıkları	-Substratın başlangıç kompozisyonu bu Yönetmeliğin mantar

	üretimi için ileri sürülen şartlarını karşılamalıdır.
Deniz yosunu ve deniz yosunu materyalleri	1-Kurutma, dondurma ve öğütmeyi içeren fiziksel işlemler, 2-Su veya sulu asit ve/veya sulu alkali çözelti ile ekstraksiyon, 3-Fermantasyon, Yöntemleri ile elde edilmelidir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Talaş ve tahta parçaları	-Kimyasal işlem görmemiş olmalıdır.
Kompostlaştırılmış ağaç kabuğu	-Kimyasal işlem görmemiş olmalıdır.
Ağaç külü	-Kimyasal işlem görmemiş olmalıdır.
Peat	-Bahçe bitkilerinde (küçük ölçekli üretim birimi, çiçek, çalı ve fidan üretimi) sınırlı kullanılmalıdır.
Kil'ler (örneğin: perlit, vermikülit, ve benzeri)	
Yumuşak kaya fosfatı	-18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik" in Ek-1'inde belirtilen gübredir. -Kadmiyum içeriği 90 mg/kg P2O5 'e eşit veya az olmalıdır.
Alüminyum kalsiyum fosfat	-18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik" in Ek-1'inde belirtilen gübredir. -Kadmiyum içeriği 90 mg/kg P2O5 'e eşit veya az olmalıdır. -Bazik topraklarda sınırlı kullanılmalıdır. (pH>7,5)
Bazik curuf	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Ham potasyum tuzları (örneğin: kainit, silvinit ve benzeri)	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Magnezyum tuzu içerebilen Potasyum sülfat,	-Ham potasyum tuzlarından fiziksel ekstraksiyon işlemi ile elde edilen ve ayrıca magnezyum tuzları da içerebilen gübrelerdir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Stillage ve stillage ekstratı	-Amonyum; stillage olarak kabul edilmemektedir.
Doğal kaynaklı kalsiyum karbonat (örneğin: tebeşir, marn, öğütülmüş kireçtaşı, breton toprağı (alg kireci), fosfat tebeşiri)	
Doğal kaynaklı magnezyum ve kalsiyum karbonat (örneğin: magnezyum tebeşiri, öğütülmüş magnezyum kireçtaşı vb.)	-Sadece doğal kaynaklı olanlar kullanılır. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Magnezyum sülfat (örneğin: kieserite)	
Kalsiyum klorür çözeltisi	-Kalsiyum eksikliği belirlendiğinde elma ağaçlarının yapraklarına uygulanır. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.

Kalsiyum sülfat(Jips = alçı taşı)	-Sadece doğal kaynaklı olanlar kullanılır. -18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik”in Ek-1’inde belirtilen gübredir..
Şeker üretiminden elde edilen endüstriyel kireç	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Elementel kükürt	-18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik”in Ek-1’inde belirtilen gübredir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Sodyum klorür	-Sadece ham Sodyum klorür tuzudur. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Öğütülmüş kayaç	
İz elementler	-18/3/2004 tarihli ve 25406 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik”in Ek-1’inde belirtilen gübrelerdir. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Mikrobiyal gübreler	-Genetiği değiştirilmemiş olmalıdır. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.

B. Bitki koruma maddeleri

B.1. Bitki ve hayvansal orijinli maddeler

İsim	Tanımlama, bileşime ait ve kullanım koşulları
<i>Azadirachta indica</i> A. Juss (Neem ağacı) dan elde edilmiş azadirachtin	-Insektisit. -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Hidrolize proteinler	-Çekici -Sadece bu ekte yer alan diğer uygun ürünlerle birlikte kullanımına izin verilir.
Lesitin	-Fungisit
Balmumu	-Budama ve aşı yaralarında kullanılır.
Jelatin	-Insektisit
Nane yağı, çam yağı ve kimyon yağı gibi bitkisel yağlar	-Insektisit, akarisit, fungusit ve çimlenme önleyici.
<i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i> dan elde edilmiş piretrinler	-Insektisit, -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.

<i>Quassia amara</i> 'dan elde edilmiş Quassia	-Insektisit, uzaklaştırıcı
<i>Derris</i> spp, <i>Lonchocarpus</i> spp. ve <i>Terphrosia</i> spp. dan elde edilmiş rotenone	-Insektisit -Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.

B.2. Zararlılara karşı biyolojik mücadelede kullanılacak mikroorganizmalar

İsim	Tanımlama, bileşime ait ve kullanım koşulları
Bakteri, virüs ve fungus gibi mikroorganizmalar (örneğin; <i>Bacillus thuringiensis</i> , Granül oluşturan virüs ve benzeri)	-Sadece genetik olarak modifiye edilmemiş ürünleri kapsar.

B.3. Sadece tuzak, yayıcı ve cezbedicilerde kullanılan maddeler

Tuzaklar ve yayıcıların içerdikleri maddelerin çevreye bulaşması ve ekimi yapılmış ürünlerle teması önlenmeli, kullanıldıktan sonra toplanmalı ve kullanım süresi dolanlar güvenli şekilde yok edilmelidir.

İsim	Tanımlama, bileşime ait ve kullanım koşulları
Diamonyum fosfat ve benzeri amonyum tuzları	-Cezbedici. Sadece tuzaklarda kullanılır.
Metaldehit	-Mollussisit. -İçerisinde çiftlik hayvanları ve yaban hayvanlarını uzaklaştırıcıda bulunan tuzaklarda kullanılabilir. 31 Mart 2006 tarihine kadar geçerlidir.
Feromon	-Eşeyssel davranış bozucu. -Sadece tuzak ve yayıcılarda kullanılabilir.

Pyrethroidler (sadece deltamethrin veya lambda-cyhalothrin)	<p>-İnsektisit.</p> <p>-Sadece türe özgü cezbedici tuzaklarda kullanılır.</p> <p>-Sadece <i>Bactrocera oleae</i> (Gmel.) ve <i>Ceratitidis capitata</i> Wied'e karşı kullanılır.</p> <p>-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.</p>
---	---

B.4.Organik tarımda geleneksel olarak kullanılan maddeler

İsim	Tanım, içerik ve kullanım koşulları
Bakır hidroksit, Bakır oksiklorür, (tribazik) bakır sülfat ve bakıroksit	<p>-Fungisit.</p> <p>-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.</p> <p>-31 Aralık 2005 tarihine kadar, maksimum 8 kg saf bakır/ha/yıl, 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren maksimum 6 kg saf bakır/ha/yıl kullanılır.</p> <p>-Ülkede bitki koruma ürünleri ile ilgili yasal mevzuatta bakır kullanımına ilişkin sınırlamalar mevcut ise izin verilen limitler dahilinde kullanılır.</p> <p>-Yukarıda belirtilen miktarlardan farklı olarak, çok yıllık bitkiler için kullanılacak en fazla bakır miktarı aşağıdaki gibidir:</p> <p>-31 Aralık 2006 tarihinden itibaren 4 yıl geriye gidildiğinde kullanılacak toplam bakır miktarı 38 kg. saf bakır /ha'ı aşamaz.</p> <p>-1 Ocak 2007 tarihinden geçerli olmak üzere her yıl için önceki dört yıl dikkate alınarak kullanılacak toplam maksimum saf bakır miktarı 2007 yılı dahil 36 kg/ha, 2008 yılı dahil 34 kg/ha, 2009 yılı dahil 32 kg/ha, 2010 yılı ve takip eden yıllarda 30 kg/ha miktarını aşamaz.</p>
	<p>-1 Ocak 2007 tarihinden itibaren dört yıl geriye gidildiğinde kullanılacak toplam maksimum bakır miktarı, 36 kg /ha, 2008 de 34 Kg Bakır/ha/yıl, 2009 da 32 Kg Bakır/ha/yıl, 2010 da 30 Kg Bakır/ha/yıl ve takip eden yıllarda her yıl 2 Kg Bakır/ha/yıl azaltılarak hesaplanacaktır.</p>
Etilen	-Muzların sarartılmasında kullanılabilir.
Potasyum sabunu (yumuşak sabun)	-İnsektisit
Potasyum alum (kalinite)	-Muzların olgunlaşmasının geciktirilmesinde kullanılır.
Kireç- kükürt (kalsiyum polisülfid)	<p>-Fungisit, insektisit, akarisit</p> <p>-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.</p>
Parafin yağları	-İnsektisit, akarisit.
Mineral yağlar	<p>-İnsektisit, akarisit, fungisit.</p> <p>-Sadece meyve ağaçları, asmalar, zeytin ağaçları ve muz gibi tropik ürünlerde kullanılır.</p>

	-Yetkilendirilmiş kuruluş tarafından kullanımına onay verilmelidir.
Potasyum permanganat	-Fungisit, bakterisit. -Sadece meyve ağaçları, zeytin ağaçları ve asmalarda kullanılabilir.
Kuartz kumu	-Uzaklaştırıcı
Kükürt	-Fungisit, akarisit, uzaklaştırıcı

B.5. Organik tarımda ekili bitkiler arasında yüzeye yayılan preparatlar

İsim	Tanım, içerik ve kullanım koşulları
Demir (III) ortofosfat	Mollussisit

B.6. İşletmedeki Hayvan Barınak ve Binalarında Zararlı ve Hastalık Kontrolü İçin Kullanılabilecek Girdiler

- Ek-1 (B) bölümünde B.1, B.2, B.3, B.4, B.5 teki girdiler ve
- Rodentisitler (kemirgenler için)

C. Diğer girdiler

-Organik ürünlerde kullanılmasına müsaade edilen ve genelelerde yer alan özel girdileri kapsar.

Ek-2 A. Tarımsal Kaynaklı Olmayan Bileşenler

A.1 Taşıyıcılar Dahil Gıda Katkıları

İsim	EC Kodu	Özel koşullar
Kalsiyum Karbonat	E170	Renklendirme dışında kullanımına izin verilir.
Laktik Asit	E270	-
Karbondioksit	E290	-
Malik Asit	E296	-
Askorbik Asit	E300	-
Tokoferolce Zengin Ekstrakt	E306	Katı ve sıvı yağlarda antioksidant
Lesitin	E322	-
Sitrik Asit	E330	-
Kalsiyum Sitrat	E333	-
Tartarik Asit [L (+), (-)]	E334	-
Sodyum Tartarat	E335	-
Potasyum Tartarat	E336	-
Monokalsiyum Fosfat	E341(i)	Unlarda kabartıcı olarak
Alginic Asit	E400	-
Sodyum Alginat	E401	-
Potasyum Alginat	E402	-
Agar	E406	-
Karragenan	E407	-
Keçi boynuzu zamkı	E410	-
Guar Zamkı	E412	-
Tragakant Zamkı	E413	-
Arap Zamkı	E414	-
Ksantan Zamkı	E415	-
Karaga Zamkı	E416	-
Gliserol	E422	Bitki ekstraktları
Pektin	E440(i)	-
Sodyum Karbonatları	E500	-
Potasyum Karbonatları	E501	-
Amonyum Karbonatları	E503	-
Magnezyum Karbonatları	E504	-
Kalsiyum Sülfat	E516	Taşıyıcı
Sodyum Hidroksit	E524	Yüzey düzeltme amacı ile
Silikon Dioksit	E551	Baharat ve otlar için topaklaşma önleyici
Argon	E938	-
Azot	E941	-
Oksijen	E948	-

A.2 Lezzetlendirici Maddeler (Doğal çeşni verici maddeler ve karışımları)

A.3 Su ve Tuz [İçilebilir su, Tuz (Sodyum klorür ve potasyum klorür)]

A.4 Mikroorganizma Preparatları (Gıda işlemede kullanılan ve genetik olarak değiştirilmemiş hertürlü mikroorganizmalar)

A.5 Mineraller (iz elementler dahil), vitaminler, aminoasitler ve diğer azotlu bileşikler (Gıdalarda yasal olarak kullanımına izin verildiği sürece kullanılabilir.)

B. Organik Üretimde Tarımsal Orijinli Bileşenlerin İşlenmesinde Kullanılabilen İşlem Yardımcıları ve Diğer Maddeler

İsim	Özel koşullar
Su	
Kalsiyum klorid	Koagülasyon ajanıdır.
Kalsiyum karbonat	-
Kalsiyum hidroksit	-
Kalsiyum sülfat	Koagülasyon ajanıdır.
Magnezyum klorid (veya Nigari)	Koagülasyon ajanıdır.
Potasyum karbonat	Üzümlerin kurutulmasında kullanılabilir.
Sodyum karbonat	Şeker üretiminde kullanılabilir.
Sitrik asit	Yağ üretimi ve nişastanın hidroilizinde kullanılabilir
Sodyum hidroksit	Şeker Üretimi, kolza tohumundan (Brassica spp) yağ üretiminde kullanılabilir
Sülfirik asit	Şeker üretiminde kullanılabilir
İsopropanol (propan-2-ol)	Şeker işlemede kristalizasyon için kullanılır
Karbondioksit	-
Azot	-
Etanol	Çözücüdür.
Tannik asit	Filtrasyon ajanı
Yumurta beyazı albumini	
Kazein	
Jelatin	-
Isinglass	-
Bitkisel yağlar	Yağlayıcı, serbestleştirici ve köpük kırıcı
Silikon dioksit jeli veya koloidal çözelti	-
Aktif karbon	-

Talk	-
Bentonit	-
Kaolin	-
Diatoma toprağı	-
Perlit	-
Fındık kabuğı	-
Pirinç unu	-
Balmumu	Serbestleştirici
Karnuba mumu	Serbestleştirici

Enzim ve mikroorganizma preparatları:

Gıda işlemede işlem yardımcısı olarak kullanılan, genetik olarak modifiye edilmemiş hertürlü enzim ve mikroorganizma preparatları,

C. Organik Olarak Üretilmeyen Tarımsal Kaynaklı Bileşenler

C.1 İşlenmemiş, sadece yıkama, temizleme, nem içeriğini azaltmak için fiziksel, mekanik ya da ısı işlem görmüş ürünler:

C.1.1 Yenilebilir meyveler, kabuklu yemişler ve tohumlar

İsim	Özel koşullar
Meşe palamutu (<i>Quercus</i> spp.)	-
Kola cevizi (<i>Cola acuminata</i>)	-
Bektaşı üzümü (<i>Ribes uva-crispa</i>)	-
Marakuyas (<i>Passiflora edulis</i>)	-
Ahududu (<i>Rubus idaeus</i>)	-
Kırmızı Frenk üzümü (kuru) (<i>Ribes rubrum</i>)	-

C.1.2 Yenilebilir Otlar ve Baharatlar

İsim	Özel koşullar
Yalancı Kara Biber (peruvian) (<i>Schinus molle</i> L.)	-
Karaturp (<i>Armorica rusticana</i>)	-
Lesser galanga (<i>Alpina officinarum</i>)	-
Yalancı safran çiçeğı (<i>Carthamus tinctorius</i>) veya aspir	-
Suteresi (<i>Nasturtium officinale</i>)	-

C.1.3 Diğer

Konvansiyonel gıda hazırlığında izin verilen deniz yosunları dahil tüm yosun türleri.

C.2 Gıda katkıları ve aroma maddeleri hariç, yıkama, temizleme, nem içeriğini azaltmak için fiziksel, mekanik ya da ısıl işlem dışında işlemeye tabi tutulmuş bitkisel ürünleri.

C.2.1 Rafine edilmiş veya edilmemiş fakat kimyasal olarak işlem görmemiş aşağıdakiler dışındaki bitkilerden elde edilen katı ve sıvı yağlar

İsim	Özel koşullar
Kakao (<i>Theobroma cacao</i>)	-
Hindistan cevizi (<i>Cocos nucifera</i>)	-
Zeytin (<i>Olea europaea</i>)	-
Ayçiçeği (<i>Helianthus annuus</i>)	-
Palm (<i>Elaeis guineensis</i>)	-
Kolza (<i>Brassica napus,rapa</i>)	-
Safran Çiçeği (<i>Carthamus tinctorius</i>)	-
Susam (<i>Sesamum indicum</i>)	-
Soya (<i>Glycine max</i>)	-

C.2.2 Tahıllar ve yumru köklerden elde edilen Şeker, nişasta ve diğer ürünler

Fruktoz	
Pirinç kağıdı	
Pirinç ve mısır mumundan nişasta (Kimyasal modifiye edilmemiş)	
Mayalanmamış ekmek kağıdı	

C.2.3 Diğer

Bezelye proteini

Rom (Şeker kamışı suyundan elde edilmiş)

Meyve preparatları

Ek- 3 Türk Organik mallarında kullanılacak Logo örnekleri.

A. Kullanım esasları;

Bu Yönetmeliğe göre organik tarımsal ürün veya organik tarımsal madde üreten ve satanlar; ambalajlarında aşağıdaki logo örneklerini kullanmak zorundadırlar. Bu logoları üzerinde bulundurmeyen ürünler organik olarak iç pazara sunulamaz, reklam ve tanıtım yapılamaz veya kısaltmalarıyla patent için başvuramazlar.

Etiketi kullandırma yetkisi, Bakanlık yetkili organı Komiteye aittir. Bu logo, bu Yönetmelik hükümlerine göre üretimi yapılmış ham madde, yarı mamül veya mamül tarımsal organik üretim maddelerine, yetkilendirilmiş kuruluşça kullandırılır.

Üretimin niteliği, ebadı ve ambalajın türüne göre aşağıda verilen logo örneklerinden biri kullanılır. Logoların çapı, 200 mm den küçük 40 mm den büyük olamaz. Verilen renkler dışındaki renkler ve tonlar kullanılamaz. Logolar aşağıda belirtilen tonlarda olmalıdır.

B. Logolarda kullanılacak renkler; yeşil , mavi, siyah ve beyazdır.

C. Logo örnekleri

Çerçevesiz renkli logo

Siyah-beyaz logo

Çerçevesiz

Fonlu renkli logo**Siyah-beyaz logo****Fonlu siyah beyaz logo**

Ek- 4. Organik ürün sertifika örnekleri**A. ORGANİK TARIM MÜTEŞEBBİS SERTİFİKASI****Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşunun Adı:****Kod numarası :****Adresi :****Sertifika No'su :****Müteşebbisin Adı Adresi :****Ürünün Adı ve Özelliği (1) :****Sertifikalanma Statüsü :****Sözleşme No'su :****Faaliyet Şekli :****Sertifikanın Sona eriş Tarihi :****Sertifika Onay Tarihi ve Yeri :**

Bu belgeyle; yukarıda belirtilen ürünlerin, 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu ve.....Yönetmelik" kapsamında üretildiği onaylanmaktadır.

1- **Ürünün Adı ve Özelliği: Ürün veya ürün grupları yazılır.**

B.ÜRÜN SERTİFİKASI**Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşunun Adı:****Kod numarası :****Adresi :****Sertifika No'su (1) :****Ürünün Adı ve Özelliği :****Sertifikalanma Statüsü :****Ürün Miktarı :****Hasat Yılı (2) :****Üretim Yılı (3) :****Ürünün Kaynağı (4) :****Sözleşme No'su :****Fatura No'su ve Tarihi :****Sevk İrsaliye No'su ve Tarihi (5) :****Ambalaj Tipi ve Adedi :****Parti No'su ve Kalibresi :****G.T.İ.P :**

Alıcı Ülke :

Alıcı Müteşebis Adı ve Adresi :

Gönderen Ülke :

Gönderen Müteşebis Adı ve Adresi:

Sertifika Onay Tarihi:

Bu belgeyle; yukarıda belirtilen ürün, 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu ve .....
Yönetmelik" kapsamında üretildiği ..... Kuruluşunca kontrol edilerek
sertifikalandırılmıştır.

1-Sertifika No'su: OTK'ce verilen Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşu kodu ile başlamak zorundadır.

2-Hasat yılı: Bitkisel üretim için yazılacak.

3-Üretim Yılı: Hayvansal üretimde yazılacak

4-Ürünün kaynağı: Üretici kod numaraları veya bir önceki sertifika numaraları

5-Fatura yok ise yazılmak zorundadır.

Ek- 5. İşletmede stoklanabilecek gübre miktarına eşdeğer hayvan sayısı

Hayvan Türleri	170 kg N/Ha/Yıl/baş'a eşdeğer maksimum hayvan sayısı
Altı aydan büyük atlar	2
Besiye alınmış danalar	5
Bir yaşından küçük diğer sığırlar	5
Bir yaşından büyük, iki yaşından küçük erkek sığırlar	3.3
Bir yaşından büyük, iki yaşından küçük dişi sığırlar	3.3
Bir yaş ve üstü erkek sığırlar	2
Damızlık düveler	2.5
Besiye alınmış düveler	2,5
Süt sığırları	2
Gebe süt sığırları	2
Diğer sığırlar	2.5
Dişi damızlık tavşanlar	100

Dişi koyunlar	13.3
Keçiler	13.3
Domuz yavruları	74
Damızlık dişi domuzlar	6.5
Besiye alınmış domuzlar	14
Diğer domuzlar	14
Etlik piliçler	580
Yumurta tavukları	230

Ek-6. Hayvancılıkta en az kullanım alanları ve barınak özellikleri

A. Büyük ve küçük baş hayvanlar

Tür ve Çeşit	Hayvanlara Ayrılan Net Alan (İç alan)		Mera Dışındaki Serbest Dolaşım Alanı
	En az canlı ağırlık	M ² /baş	M ² /baş
Damızlık ve besiye alınmış sığır ve tek tırnaklılar	100 kg'a kadar	1.5	1.1
	200 kg'a kadar	2.5	1.9
	350 kg'a kadar	4.0	3.0
	350 kg'a kadar	5.0	3.7
	En az 0.75 m ² /100 kg	En z 1 m ² /100kg	En az 0.75 m ² /100kg
Süt sığırları		6.0	4.5
Damızlık boğalar		10.0	30.0
Koyun ve keçiler		1.5 koyun/keçi	2.5
		0.35 kuzu/oğlak	2.5 kuzu/oğlak başına 0.5
Gebe domuzlar ve 40 günlük kadar domuz yavruları		7.5	2.5
Besiye alınmış domuzlar	50 kg'a kadar	0.8	0.6
	85 kg'a kadar	1.1	0.8
	110 kg'a kadar	1.3	1.0
Domuz yavruları	40 günlükten büyük ve 30 Kg'a kadar	0.6	0.4
Damızlık domuzlar		2.5 dişi	1.9
		6.0 erkek	8.0

B. Kumes Hayvanları

Tür	Hayvanlara Ayrılan Net Alan (İç Alan)			Serbest Dolaşım Alanı
	Hayvan/Alan (Adet/m1)	Tünek genişliği (tünek/hayvan)	Folluk	
Yumurta tavuğu	6,0	13,0	8 tavuk için 1 folluk tavuk başına 20 cm folluk alanı	4,0 170 Kg N / ha / yıl
Besiye alınmış kumes hayvanları (Sabit Barınaklarda)	10,0 en fazla 21 Kg canlı ağırlık/ m2	20,0 yalnızca Hint tavuğu için		4,0 Et ve Hint tavuğu 4,5 Ördek 10,0 Hindi 15,0 Kaz tüm çeşitler için 170 Kg N / ha / yıl
Besiye alınmış kumes hayvanları (Taşınabilir barınaklarda)	16,0 enfazla 30Kg canlı ağırlık/m2			2.5 170KgN/ha/yıl

Ek-7 Organik Hayvancılıkta Kullanılacak yem ve yem maddeleri

A.Bitki Kaynaklı Yem Maddeleri

A.1 Tahıl, hububat, bunların ürünleri ve yan ürünleri

Dane,kırıntı,vasat ürün,kabuk ve kepek olarak yulaf,

Dane, protein ve vasat ürün olarak arpa,

Dane,kırık, kepek, kepek ve embiryo olarak pirinç,

Dane darı,

Dane, vasat ürün, yem ve kepek olarak çavdar,

Tane sorgum,

Dane, kepek, glüten yem, glüten ve tohum embiryo olarak buğday,

Dane olarak 'triticale' Tane, kepek, vasat ürün, embiryo ve glüten olarak mısır,

Malt sapları,

Malt çimleri,

Bira posası,

A.2 Yağlı tohumlar, yağlı meyveler, bunların ürünleri ve yan ürünleri

Kolza tohumu, ekspeller kolza küspesi ve kolza kabukları,
 Ayçiçeği tohumu ve ekspeller ayçiçeği tohumu küspesi,
 Tohum ve tohum embiriyosu olarak keten tohumu,
 Tohum ve tohum embiriyosu olarak susam,
 Tohum embiriyosu olarak palmiye çekirdeği,
 Tohum embiriyosu olarak kabak çekirdeği,
 Zeytin posası (Purina),
 Ekspeller pamuk tohumu küspesi,
 Ekspeller soya küspesi,

A.3 Baklagil Tohumlar, bunların ürünleri ve yan ürünleri

Nohut kepeği ve kabukları,
 Burçak,
 Uygun ısıda işlem görmüş fiğ,
 Tohum, vasat ürün ve kepek olarak bezelye,
 Tohum, vasat ürün ve kepek olarak bakla,
 Tohum olarak fiğ ve tohum olarak acı bakla,

A.4 Kök ve Yumru yemler, bunların ürünleri ve yan ürünleri

Şeker pancarı posası,
 Patates,
 Tatlı patates,
 Kök manyok,
 Patates posası (patates nişastası elde edilirken ortaya çıkan yan ürün),
 Patates nişastası,
 Patates proteini ve tapyoka,

A.5 Diğer tohumlar ve Meyveler bunların ürünleri ve yan ürünleri

Keçi boynuzu, kabak, turunçgil, elma, armut, şeftali, incir, üzüm ve bunların posaları,
 kestane, ceviz, fındık küspeleri, kakao kabukları ve meşe palamutu kalıntıları.

A.6 Yeşil ve kuru Kaba Yem Bitkileri

Yonca,
 Yonca unu,

Üçgül,
 Üçgül unu,
 Yeşil yemler,
 Çayır otu, çayır kuru otu,
 Silaj,
 Tahıl samanları,
 Yemlik kök bitkiler,

A.7 Diğer bitkiler bunların ürünleri ve yan ürünleri

Melaslar, deniz yosunu unu,
 Bitki tozları ve bitki kalıntıları,
 Bitki protein kalıntıları (Yalnızca yavru hayvanlara verilir.)
 Baharat ve otlar,

B.Hayvan Kaynaklı Yem Maddeleri

B.1 Süt ve Süt Ürünleri

Çiğ süt,
 Süt tozu,
 Yağsız süt,
 Ayran,
 Ayran Tozu,
 Peynir altı suyu,
 Peynir altı suyu tozu,
 Peynir altı proteini,
 Kazein tozu ve Laktoz tozu,
 Kesilmiş ve ekşimiş süt,

B.2 Balık diğer deniz hayvanları, bunların ürünleri ve yan ürünleri

Balık, balık yağı ve rafine edilmemiş balık yağı,
 Enzim yoluyla elde edilen yumuşakça,
 Kabuklu Autolysate, Hydrolysate, Proteolysate,
 Balık unu,

B.3 Kümes hayvanı yemi olarak, tercihan aynı hayvan gurubundan yumurta ve yumurta ürünleri

C.Mineral Kaynaklı Yem maddeleri**C.1 Sodyum**

Rafine edilmemiş deniz tuzu,

Kaba kaya tuzu,

Sodyum sülfat,

Sodyum karbonat,

Sodyum bikarbonat,

Sodyum klorit,

C.2 Kalsiyum

Lithotamnion ve maerl,

Su hayvanlarının kabukları (Mürekkep balığı kemikleri dahil),

Kalsiyum karbonat,

Kalsiyum Laktat,

Kalsiyum glükonat,

C.3 Fosfor

Kemik dikalsiyum fosfat çöküntüsü,

Deflüor dikalsiyum fosfat,

Deflüor monokalsiyum fosfat,

Calcium, magnezyum phosphate,

Calcium sodyum phosphate,

C.4 Magnezyum

Susuz Magnezyum oksit,

Magnezyum sülfat,

Magnezyum klorit,

Magnezyum karbonat,

Magnezyum fosfat

C.5 Kükürt

Sodyum sülfat

D.Yem Katkı Maddeleri

D.1 İz Elementler

Demir (Demir karbonat, demir sülfat, monohidrat demir oksit),
 İyot (Kalsiyum iyodat, susuz kalsiyum iyodat, hekzahidrat, sodyum iyodür),
 Kobalt (Kobalt Sülfat monohidratve/veya heptahidrat, baz kobalt karbonat, monohidrat),
 Bakır (Bakır oksit, baz bakır karbonat monohidratbakır sülfat, pentahidrat),
 Mangan (Mangan Karbonat, mangan oksit ve manganik oksit, mangan sülfat, monove/veyatetrahidrat),
 Çinko (Çinko karbonat, çinko oksit, çinko sülfat, mono ve/veya heptahidrat),
 Mobilden (Amonyum mobildat, natrium mobildat),
 Selenyum (Sodyum selenat,sodyum selenit)

D.2 Vitaminler, provitaminler ve kimyasal açıdan tam tanımlanmış benzer etkisi bulunan maddeler

70/524/EEC Nolu Talimatla uygun görülen vitaminler,
 Yem maddelerinde doğal olarak ortaya çıkan ham maddelerden elde edilenler,
 Tek Mideli hayvanlar için doğal vitaminlere eşdeğer sentetik vitaminler,
 Uygun koşullar karşılandığı takdirde, A, D, ve E cinsi sentetik vitaminleri kullanmaya izin verebilir.

D.3 Enzimler

70/524/EEC nolu talimata uygun görülen enzimler

D.4 Mikroorganizmalar

70/524/EEC nolu talimata uygun görülen mikroorganizmalar

D.5 Koruyucular

E 200 sorbik asid,
 E 236 silaj için formik asit,
 E260 silaj için asetik asit,
 E270 silaj için laktik asit,
 E280 silaj için propiyonik asit,

D.6 Birleştiriciler,katılaşmayı önleyici müstahzarlar ve katılaştırıcılar

E551b Koloidal silis,
 E551c Kieselgur,
 E562 Sepiolit,
 E558 Bentonit,
 E560 Sterit ve kloritlerin doğal karışımı,
 E559 Saf kil,
 E470 Doğal kaynaklı kalsium sterat,
 E561 Vermikulit,
 E599 Perlit

Antioksidan maddeler

E360 doğal kaynaklı tokoferol açısından zengin ekstreler

Hayvan beslemede kullanılan belli ürünler

Bira mayası

E. İşleme Yardımcı Ürünler

Yem işlemeye mahsus yardımcı elementler

Silaj için işlemeye mahsus yardımcı elementler (Deniz tuzu, kaba kaya tuzu, peynir altı suyu, şeker, şeker pancarı posası, tahıl unu, melas)

Ek-8 Hayvan barınakları, alet ve ekipmanları ile işletmelerin temizlenmesi ve dezenfekte edilmesi amacıyla kullanımına izin verilen temizlik maddeleri ve dezenfektanlar

Potasyum ve sodyum sabunu,
 Su ve buhar,
 Kireç kaymağı,
 Kireç,
 Sönmemiş kireç,
 Sodyum hipoklorit (amaşır suyu),
 Kostik soda,
 Kostik potas,
 Doğal bitki özleri,

Sitrik, parasatik asit, formik, laktik, oksalik ve asetik asit,

Alkol,

Nitrik asit (süt ürünleri üretim ekipmanları için),

Fosforik asit (süt ürünleri üretim ekipmanları için),

Formaldehit

Süt sağım ekipmanları ve meme başı temizlik ve dezenfeksiyonunda kullanılan ürünler

Sodyum karbonat

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Emine Nükhet ÇETİN

Doğum Tarihi ve Yeri : 07/01/1977, ANTALYA

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Özel Antalya Lisesi

Lisans Diploması : Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Yükseklisans Diploması:

Tez Konusu : Dünyada ve Türkiyede Organik Tarım Ürünleri Dış Ticareti ve Türkiyenin Ab'ye Uyumunu

Yabancı Dil / Diller : İngilizce/Almanca

İş Denevimi

Stajlar : 1997-Myra Flowers

Çalıştığı Kurumlar Müdürlüğü :1999-2005-Antalya Büyükşehir Belediyesi Park Bahçeler Şube

2005- Antalya Büyükşehir Belediyesi Denetim ve Ruhsat Şube Müdürlüğü